

80 ปี ก้าวไกล

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเทพสตรี

80 ปี ก้าวไกล
วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเทพสตรี

พิมพ์ กันยายน 2543
จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม
ISSN 1513-6604

ที่ปรึกษา

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเทพสตรี
รองอธิการบดีสถาบันราชภัฏเทพสตรี
กรรมการวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ ทศนีย์ กระจ่างอินทร์
พิมพ์ ชุตติมา โชติรักษ์สกุล
ดลชนันท์ ทองเหลืองสุข
อารีเคลีย โอลิมเปียกัมส์
ปก - รูปเล่ม ณีฎฐา หน่อทอง

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

บริษัท พี.เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด
4 ซอยสิรินธร 7 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 02-881-9890 โทรสาร 02-4243165

คำนำ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฉบับนี้เป็นฉบับพิเศษ จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมฉลองงาน 80 ปีสถาบันราชภัฏเทพสตรี และสนองพันธกิจของคณะในด้านการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคณะให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้อเขียนในฉบับนี้มีทั้งบทความวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้เขียนนำเสนอด้วยมุมมองที่น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความ และผู้ที่ช่วยเหลือทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำวารสารฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี จะช่วยเติมพลังความรู้ พลังปัญญาแก่ผู้ศึกษาค้นคว้าทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และผู้สนใจทั่วไป

สุกิตร อนุศาสน์

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

20 กันยายน 2543

ปรัชญา

สร้างคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความเจริญสู่ท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี จะมุ่งไปสู่ความเป็นผู้นำทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นศูนย์กลางการบริการทางวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยจะเน้นภารกิจการพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยีและการบริหารงานเพื่อจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

พันธกิจ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะปฏิบัติพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การวิจัย การส่งเสริมและพัฒนาศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ การส่งเสริมประชาธิปไตยและการปกครองส่วนท้องถิ่น การอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาของประเทศ และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในท้องถิ่น
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางทางวิชาการ การบริหารทางวิชาการ และการวิจัยในท้องถิ่นรวบรวมพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน และศิลปวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของบุคคลในท้องถิ่น
3. เพื่อให้มีผลงานทางวิชาการที่พร้อมด้วยคุณภาพตามมาตรฐานสากล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ สารบัญ	
คำประกาศของใคร ? 80 ปี เกษสตรีก้าวไกล ๑ ดร.ทัศนีย์ กระจ่างจันทร์	1
ชุดการแสดง งาน 80 ปี เกษสตรีก้าวไกล ดร.ประทีป พงษ์ภักดิ์	3
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับมนุษยศาสตร์ ภุช ภูษะชน	7
วิชาการศึกษาทั่วไปในอดีต ๑ ดร.แก้วศักดิ์ สนั่นแวียง	17
สอนให้คิด ดร.มานิตา ศรีสาคร	41
ครูภาษาอังกฤษกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชัญญา สุวานคร	53
เทคโนโลยีสารสนเทศ เพชรรัตน์ ขจรสุภาวดี	61
เรียนภาษาอังกฤษทางอินเทอร์เน็ต ดร.ศิริพร วงษ์จันทร์	71
หินอัคนีในจังหวัดลพบุรี ๑ ดร.ธีระพงษ์ สุวรรณรุจิ	85

จีน : แหล่งอารยธรรมสำคัญของโลก : เจริญศรี เจริญวัฒน์	93
ไหว้ครูดนตรีไทย ยศ.วันดี เกาคำ	113
พบนิชพานก่อนตาย ตร.โสว บุญมา	121
เปิดตัว “นิราศลพบุรี” นิราศเรื่องสุดท้ายของสุนทรภู่? 133 ยศ.สมทรง กฤตมโนธ	
อมตะ : นวนิยายซีไรต์ที่ท้าทายคำตอบ ยศ.ประทีป เหมอินนิธ	149
อวัจนภาษาในภาษาหนังสือพิมพ์ ยศ.สุภิตร อุนสาธน์	155
ไปใช้สิทธิอย่างเสรี เลือกคนดีเป็นผู้แทน พีระพงษ์ ศรีเหนียง	161
กิจกรรมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แนะนำผู้เขียน	179 184

คำประกาศของใคร? 80 ปี เทพสตรีก้าวไกล

ผศ.ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์

สถาบันราชภัฏเทพสตรี พัฒนามาจากโรงเรียนเล็กๆ ในยุคเริ่มแรกของการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ก้าวแรกที่เริ่มต้นจากการแก้ปัญหา “ครูสตรี” ไม่มีที่สอน เด็กนักเรียนหญิงไม่มีที่เรียน เป็นก้าวแรกที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้เด็กหญิงได้เล่าเรียนในโรงเรียนเหมือนเด็กชาย จึงเป็นก้าวแรกที่ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคนานา แต่ก็สามารถฝ่าฟันค่านิยมแห่งยุคสมัย ผู้ปกครองไว้วางใจที่จะส่งลูกหลานมาเรียน ณ โรงเรียนลวะศรี เมื่อ พ.ศ. 2463 นับเป็นประวัติศาสตร์หน้าแรกของสถาบันนี้

ณ วันนี้ สถาบันได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม “ราชภัฏ” และตราพระราชลัญจกรประจำพระองค์เป็นตราสัญลักษณ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี ตลอดระยะเวลา 80 ปี นับแต่สถาปนา มีพัฒนาการมาโดยลำดับจากโรงเรียนสตรีเป็นโรงเรียนสหศึกษาจากโรงเรียนประถม เป็นโรงเรียนมัธยมและสถาบันอุดมศึกษา เปิดสอนทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพครูและสายวิชาชีพอื่นอย่างหลากหลาย วิวัฒนาการดังกล่าวแสดงถึงความเจริญก้าวหน้า 80 ปีที่ผ่านมาจึงเป็นความภาคภูมิใจของหน่วยงาน ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนนักศึกษา

ศิษย์เก่า ผู้ปกครองและท้องถิ่น ระยะเวลาและผลผลิต เป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสถาบันราชภัฏเทพสตรีเป็นอย่างไร

ในโอกาสครบรอบ 80 ปีนี้ สถาบันราชภัฏเทพสตรีถือเป็นโอกาสมงคลที่จะร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลองตลอดทั้งปี จัดกิจกรรมทั้งนันทนาการ บรรยายทางวิชาการ จัดการแข่งขันกีฬา เปิดอาคาร 80 ปี จัดการแสดง ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวล้วนตอบสนองภารกิจและพันธกิจหลักของสถาบันในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้คำขวัญ “80 ปี เทพสตรีก้าวไกล”

การก้าวไกลของสถาบันราชภัฏเทพสตรีในวัย 80 ปี กำลังถูกจับตามองจากสังคมรอบด้านว่ามีท่าทีและทิศทางอย่างไร ทุกก้าวอย่างจึงต้องมั่นคง สุขุมคัมภีรภาพ ต้องอาศัยทุกปัจจัยที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ และจากประสบการณ์ในอดีต ทำให้เชื่อว่าทุกฝ่ายพร้อมจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ท่ามกลางปัญหาวิกฤติรอบด้าน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการชี้นำ มีความสามารถสูงในเชิงบริหารจัดการ ขณะเดียวกับที่บุคลากรทุกฝ่ายต้องก้าวเดินไปพร้อม ๆ กัน ด้วยสำนึกร่วมในความเป็นเทพสตรี ความรุ่งเรืองในอดีตเป็นพื้นฐานที่มั่นคงเพียงพอ แต่อย่าลืมเป็นอันขาดว่าสังคมเปลี่ยนไป กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้บางสิ่งหายไป มีบางอย่างเพิ่มเข้ามา ความเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของสถาบันจึงน่าจับตามองยิ่ง

“เทพสตรี” จะเป็นอย่างไร ถ้าต่างคนต่างก้าวเดิน

“เทพสตรี” จะเป็นอย่างไร ถ้าต่างคนต่างความคิด

“เทพสตรี” จะเป็นอย่างไรถ้าชาวเทพสตรีหลายคน ชาติจิตสำนึก ร่วมกันในความเป็นสถาบันราชภัฏเทพสตรี

ชาวเทพสตรีจะอยู่ตรงไหนในสังคม

คงจะตอบคำถามได้กระมังว่า “80 ปี เทพสตรีก้าวไกล” เป็นคำประกาศของใคร?

ชุดการแสดง งาน 80 ปี เทพสตรีก้าวไกล

ในโอกาสที่สถาบันจัดงาน “80 ปี เทพสตรีก้าวไกล” สถาบันได้จัดชุดการแสดง ดังนี้

1. คีตการเพริศพราย
2. นารายณ์ราชสุดดี
3. ลวาศรีเรื่องรอง
4. ร่มยุงทองคล้องขวัญ
5. รังสรรค์เทพสตรี
6. แคลลิบปีก้าวไกล

การแสดงชุดที่ 2 เป็นของเดิมที่สถาบันสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่วนชุดอื่นสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดในโอกาสสำคัญนี้ ถือเป็นงานประสาธน์ใจ สร้างสรรค์งานศิลปะหลายสาขา ทั้งภาษา ดนตรี และนาฏศิลป์ และเป็นการประสานความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งยังเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้วย

สำหรับเนื้อร้องเพื่อการแสดงทั้งหมดเป็นผลงานประพันธ์ของ ผศ.ประทีป พงษ์ชากิจ ได้แก่

ระบำนารายณ์ราชสดุดี

อ้าองค์ทรงภพลบหล้า	ชัตติยาเลิศลักษณ์ศักดิ์ศรี
ทรงคุณกรุ่นฟ้าอาตริ	เพียงพระจักรีอวตาร
สัญญาคำชายไทยเทศ	ขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาล
ภาษาอักษรกลอนกานท์	เชี่ยวชาญวรรณคดีศรีไพท
ปกครองป้อมชาติศาสนา	การศึกษาก้าวล้ำนำสมัย
อยุธยาเจ้าคำอำไพ	พิไลพบุรียานีรอง
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	เปรี๊ยะโปรดเพียงเพชรเก็จก่อง
ทศพิธราชธรรมนำครรลอง	บุญผ่องไพโรฟ้าข้ามแผ่นดิน

ร่มbungทองคล้องขวัญ

(เพลงเถา)

เทพสตรีที่รักทรงศักดิ์สูง	ทางนกงูสง่างามเมื่อยามเห็น
เคยพึ่งพาอาศัยไม่ลำเค็ญ	แผ่ร่มเย็นเด่นค่าทุกนาที
สุขใจ ได้ชมร่มbungทอง	ผ่านพบ เพื่อนพ้องทั้งน้องพี่
सानฝัน มันรักสามัคคี	ผูกไมตรีสัมพันธ์อันยั่งยืน
ร่มbungทองคล้องขวัญถึงวันนี้	แปดสิบปีให้หลังยังร่มรื่น
เสริมทาง สร้างสรรค์ทุกวันคืน	ปูพื้น พัฒนาปัญญาชน

รัฐพรรคเทพสตรี
(การแสดงชุด ร่มชูทอง)

ราชภัฏเทพสตรีที่เคยเห็น	ทางนกกุงร่มเย็นเป็นศักดิ์ศรี
สัญลักษณ์เด่นตาทุกนาที	แปดสิบปีพัฒนาก้าวหน้าไกล
สีเหลืองแสดงแดงแฝงคุณค่า	เสริมศรัทธาชีวิตนิมิตใหม่
ปลูกรัก สามัคคีมีน้ำใจ	ฝันไฟ ศึกษาวิชาการ
นำทาง สร้างสรรค์ ถึงวันนี้	ลวะศรัยีนยาวให้กล่าวขาน
ร่มชูทองเทพสตรียังคลีบ้าน	สร้างผลงานเลิศหรูสู่สังคม

แปดสิบปีก้าวไกล
(การแสดงชุดสุดท้าย)

(สร้อย) ราชภัฏเทพสตรี ครอบแปดสิบปีเฟริศแพรว
สวยดั่งแก้ว ไสวาวแววงามเด่น
(ซ้ำ)

(เนื้อ ท่อน ๑)
เทพสตรีศรีสถานการศึกษา พัฒนาความรู้เฟื่องฟูผล
แหล่งนำทางสร้างสรรค์ปัญญาชน ให้เปี่ยมล้นคุณธรรมนำชาติไทย
(สร้อย)

(เนื้อ ท่อน ๒)
มาลัยร่มชูทองสร้อยคล้องขวัญ พาวินญูสู่วันอันสดใส
สายเลือดกรมท่าเขียวโน้มเหนียวใจ จะก้าวไกลทุกปีไม่รีรอ
(ซ้ำ ๒ เที้ยว)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับมนุษยศาสตร์

ภูธร ภูมะธน

แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อวิชามนุษยศาสตร์

ความหมายของวิชามนุษยศาสตร์นั้นคือ วิชาด้วยด้วยคุณค่าทางจิตใจ และงานของคน มีศิลปะ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา เป็นต้น¹

หากจะพิจารณาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นคุณค่าของวิชามนุษยศาสตร์มากน้อยเพียงใด ก็ขอให้ได้พิจารณาพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 ว่า

“ความเจริญนั้น มักจำแนกกันเป็นสองอย่างคือ ความเจริญทางวัตถุอย่างหนึ่ง และความเจริญทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นยังเห็นกันว่า ความเจริญอย่างแรกอาศัยวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัย

สร้างสรรค์ ส่วนความเจริญอย่างหลังอาศัยศิลปะ คือธรรมจรรยาเป็นปัจจุบัน”²

ความเจริญทางจิตใจที่อาศัยศิลปะ ศิลธรรมจรรยาเป็นปัจจัยตั้งในพระบรมราชาโชวาทนั้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการให้การศึกษาวิชามนุษยศาสตร์ คือวิชาส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจและงานของคน และได้ทรงให้ความสำคัญของวิชามนุษยศาสตร์มีน้ำหนักเท่า ๆ กับวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์

ทรงเป็นนักมนุษยศาสตร์

ตลอดระยะเวลาการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ปัจจุบันที่ยาวนานกว่า 50 ปีนั้น ได้พิสูจน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ทรงเป็น “นักปฏิบัตินิยม” มากกว่า “นักอุดมคติ” พระบรมราชาโชวาทหลายครั้งหลายคราที่ได้พระราชทานแก่บุคคลหลายหมู่เหล่านั้นได้ทรงแนะแนวทางอันเป็นหัวใจของนักปฏิบัตินิยมคือทางสายกลาง แล้วจึงดำเนินการ ตัวอย่างเช่น ตอนหนึ่งของพระบรมราชาโชวาทที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2516 ที่มีความว่า

“ผู้ที่ตั้งใจเข้ามาศึกษาวิชาการชั้นสูง ย่อมต้องปรารถนาจะใช้ความรู้ความสามารถที่อุทิศหาอะบรมฝึกฝนมาปฏิบัติงานให้เป็นผลดีแก่ตัว แก่สังคมอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ การปฏิบัติงานให้ได้ผลดังปรารถนานั้นจำเป็นต้องมีหลักและวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม หลักสำคัญประการหนึ่งคือ การศึกษาสภาพความจริงของงาน ของบุคคล ของสังคมภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ให้กระจ่างอย่างทั่วถึง อีกประการหนึ่ง การละความเครียดในหลักวิชาให้เบาบางลง กล่าวคือ รู้จักพิจารณาใช้หลักวิชาตาม

ความสำคัญและจำเป็น เพื่อมิให้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามหลักวิชากลายเป็น
สิ่งกีดขวางการปฏิบัติไป

เมื่อมีวิชาความรู้ศึกษาสะสมไว้เป็นอย่างดี มีความไม่เคร่งเครียด
ในหลักวิชาจนเกินไป และมีความเข้าใจในสภาพที่เป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ
อย่างแจ่มแจ้งแล้ว ก็จะเกิดความคิดเห็นอันปลอดโปร่งสว่างไสว จะมี
เหตุผลอันถูกต้องถ่องแท้ และจะมีปัญญาอันแนบคายที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ
งาน และแก้ไขปัญหาท้งบ่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้าพเจ้าขอฝากข้อ
คิดนี้ให้ทุกคนนำไปพิจารณาให้เกิดประโยชน์ในการที่จะออกไปเริ่มชีวิต
การงานต่อไป"

เมื่อทรงเป็นนักปฏิบัตินิยมแล้ว และในฐานะที่ทรงเป็นมนุษย์ผู้
มุ่งแสวงหาความเจริญทั้งทางวัตถุและ จิตใจ ทรงมีผลงานที่แสดงให้เห็น
เป็นรูปธรรมมากมาย เฉพาะผลงานของพระองค์ในสาขาวิชาต่าง ๆ

ของวิชามนุษยศาสตร์ เช่น ศิลปะ ปรัชญา ศาสนา ฯลฯ นั้น ทรงมีพระปรีชาสามารถเป็นอย่างมาก มากยิ่งไปกว่าที่จะหยั่งรู้ได้ว่า พระมหากษัตริย์พระองค์นี้ที่แต่เดิมทรงมีพื้นฐานการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ (กฎหมาย รัฐศาสตร์) แต่เหตุใดจึงทรงมีพระปรีชาสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ของวิชามนุษยศาสตร์ได้ลึกซึ้งถึงเพียงนี้

ตัวอย่างของพระปรีชาสามารถของพระองค์ในวิชามนุษยศาสตร์สาขาต่าง ๆ นั้น เช่น

วิชาศิลปะ ทรงเป็นศิลปินผู้ยิ่งใหญ่จนได้รับการถวายพระเกียรติเมื่อ พ.ศ.2527 ว่า ทรงเป็นอัครศิลปิน (Supreme Artist) แนวพระราชดำริที่ทรงมีต่องานศิลปกรรมนั้นเห็นได้ชัดจากพระราชดำรัสในโอกาสเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2505 ว่า

“งานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมอัจฉริยภาพของศิลปินแล้ว ยังสร้างเกียรติให้แก่ชาติ และอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวมให้มีโอกาสเฝ้ามองในสิ่งที่สวยงาม เจริญตาและเจริญใจ เป็นผลให้เกิดนิสัยรักความประณีต วิจิตรบรรจง มีความรู้สึกละเอียดอ่อน เกิดความคิดในทางที่ดีงาม เป็นการยกระดับทางจิตใจของประชาชนในชาติให้สูงขึ้น”

ในความหลากหลายของสาขาวิชาต่าง ๆ ในวิชาศิลปะ ทรงมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะศิลปะสากล กล่าวคือ

ภาพวาด มีภาพวาดที่ได้ทรงไว้แล้วมากกว่า 100 ภาพ เทคนิคที่ทรงใช้ในการเขียนภาพส่วนใหญ่คือเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ภาพที่ทรงเขียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ ภาพเหมือนจริง (Realistic) ภาพคตินิยมแบบลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสต์ (Expressionism)

และที่เห็นกันในช่วงหลัง ๆ นั่นคือภาพแบบนามธรรม (Abstractionism) มีผู้วิจารณ์ผลงานภาพวาดของพระองค์ว่า

ภาพเหมือน มีความกลมกลืน งดงามของแสงเงาอย่างนุ่มนวล ในบรรยากาศลึกซึ้งชวนฝัน

ภาพเขียนแบบแอกซ์เพรสชันนิสต์ ทรงแสดงออกด้วยพระอารมณ์ความรู้สึกที่ออกมาจากส่วนลึกของ พระราชหฤทัยโดยตรง มิได้ทรงกลั่นกรองให้เกิดความสวยงามหรือถูกต้องใด ๆ มีลักษณะเป็นการแสดงออกอย่างจริงใจและบริสุทธิ์ใจ ทรงใช้สีอย่างกล้าหาญ สดใสและรุนแรง

ภาพเขียนแบบนามธรรม เป็นการแสดงออกของอารมณ์และความรู้สึกอย่างอิสระปราศจากรูปทรงและเรื่องราว มีความรู้สึกจริงจังแฝงอยู่ในผลงานที่แสดงออกด้วยการใช้สีแปร่งหยาบ ๆ ลีลันที่ตัดกันลงตัว³

ประติมากรรม ถึงแม้จะไม่ปรากฏผลงานศิลปะแขนงนี้ของพระองค์มากนัก แต่ก็มีตัวอย่างจากฝีพระหัตถ์อยู่บ้าง เช่น รูปปั้นสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถและรูปผู้หญิงเปลือยนั่งคุกเข่า ทรงสนพระราชหฤทัยในการสร้างพระพุทธรูปโดยเฉพาะพระพุทธรูปปางประทานพร กปร. ที่ทรงมุ่งให้มีพุทธลักษณะตามอุดมคติคือ เข้มแข็งแต่ไม่แข็งกระด้าง อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ และให้ดูมีพระเมตตา⁴

ภาพถ่าย ด้วยความสนพระราชหฤทัยต่อการถ่ายภาพมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จึงทรงมีพระปรีชาสามารถในเรื่องการถ่ายภาพมากยิ่งขึ้นเมื่อทรงเจริญพระชนมพรรษามากขึ้น นายพูน เกษจำรัส ช่างภาพอาชีพผู้มีชื่อเสียงของประเทศไทยกล่าวว่า พระปรีชาสามารถในเรื่องการถ่ายภาพของพระองค์มิได้ทรงยิ่งหย่อนกว่าช่างภาพผู้ยิ่งใหญ่แต่อย่างใดเลย⁵ มาในระยะหลัง ๆ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกรณียกิจต่อการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนเป็นอย่างมาก ฉะนั้นภาพถ่าย

ผีพระหัตถ์ที่ปรากฏในยุคหลังจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา

ดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนิพนธ์เพลงกว่า 40 เพลง ทรงมีพระวาทะคำสั่งถึงเพลงพระราชนิพนธ์ครั้งหนึ่งว่า “เพลงแรกคือแสงเทียน.....จากนั้นฉันก็แต่งขึ้นอีกเรื่อย ๆ จนบัดนี้รวมทั้งหมด 40 เพลง ในระยะเวลา 20 ปี คิดเฉลี่ยปีละ 2 เพลง ที่ทำได้ก็เพราะได้รับการสนับสนุนจากนักดนตรี นักเพลงและนักร้อง รวมทั้งประชาชนผู้ฟังต่างได้แสดงความพอใจและความนิยมพสกนิกร จึงเป็นกำลังใจแก่ฉันเรื่อยมา”

และเครื่องดนตรีที่ทรงใช้นั้นคือเครื่องเป่าทุกชนิด เช่น แซกโซโฟน คลาริเน็ต และทรัมเป็ต ทั้งยังทรงก็ตาร์และเปียโนได้อีกด้วย⁶

ทรงเป็นองค์บรมราชูปถัมภ์ทางด้านดนตรี กล่าวคือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า วิชาดนตรีไทยเป็นศิลปะที่สำคัญของชาติ สมควรที่จะได้รวบรวมเพลงไทยเดิมต่าง ๆ ไว้มิให้เสื่อมสูญและผันแปรไปจากหลักเดิม โดยมีการบันทึกโน้ตเพลงให้ถูกต้องและจัดพิมพ์ขึ้นไว้เป็นหลักฐาน เพราะในการบันทึกแนวเพลงเป็นโน้ตสากลแต่เดิมนั้นยังมิได้มีการบันทึกไว้อย่างครบถ้วนและจัดพิมพ์ให้เป็นการสมบูรณ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากรรับเรื่องนี้ไปดำเนินการ ทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดพิมพ์โน้ตเพลงไทยชุดนี้ เป็นการรักษาศิลปะดนตรีอันสำคัญของไทยไว้มิให้เสื่อมสูญ”⁷

ภาษาไทย ในการประชุมภาษาไทยที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทต่อที่ประชุมว่า “ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่นในทางวรรณคดีเป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษา

เอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศมีภาษาของตนเองแต่ว่าเขาก็ไม่แข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาในด้านรักษาภาษานี้ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธี หมายความว่าวิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค.”^๑

เพราะพระอัจฉริยภาพทางภาษาไทย คณะรัฐมนตรีจึงลงมติเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2542 เห็นชอบให้วันที่ 29 กรกฎาคม 2543 ของทุกปีเป็น “วันภาษาไทยแห่งชาติ” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและสนองพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันภาษาไทยด้วย

ศาสนาและปรัชญา ในฐานะที่ทรงเป็นชาวพุทธ ได้ทรงแสดงความเข้าพระทัยในคุณค่าของศาสนาและปรัชญาอันลึกซึ้งของ “หัวใจพระพุทธศาสนา” ในพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ หลายครั้งหลายคราเช่น พระราชดำรัสพระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในการเปิดประชุมใหญ่ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ 20 ณ พระพุทธสถานจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2515 ว่า “ศาสนาชี้ทางดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ ทำให้มีความเจริญร่มเย็น คนจึงเชื่อถือและประพฤติปฏิบัติตาม ทั้งอุทิศตนบูชาศาสนาเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขความสวัสดิ์ของตน พระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะพิเศษประเสริฐในประการที่อาศัยเหตุผลอันเที่ยงแท้ตามเป็นจริง เป็นพื้นฐาน แสดงคำสั่งสอนที่บุคคลสามารถใช้ปัญญาไตร่ตรองตาม และหยิบยกขึ้นปฏิบัติเพื่อความสุขความบริสุทธิ์ได้ตามวิสัยของตน จึงเป็นศาสนาที่เข้ากับหลักวิทยาศาสตร์

ศาสตร์”⁹ และในพระบรมราชาวาทอีกคราวหนึ่งนั้นได้แสดงว่า “สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทา มืองค์แปดไว้ว่าเป็นทางปฏิบัติอันร่มเย็นที่นำผู้ปฏิบัติให้บรรลุปัญญาอย่างยิ่ง สามารถหยั่งทราบความจริงอันประเสริฐคือกฤษฎีาสัจได้ การปฏิบัติเป็นกลางนี้อาจนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างดีที่สุดใน การปฏิบัติทั้งปวง ทั้งงานที่เป็นภาระทางโลก ทั้งงานที่เป็นการค้นหาความจริงในทางธรรม ถ้าบุคคลระมัดระวังตั้งใจปฏิบัติให้เป็นกลางโดยใช้กำลังกาย กำลังใจและกำลังความเพียรให้พอเหมาะกับการงานและกระทำโดยถูกต้องเที่ยงตรงพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะไม่ให้เจือปนด้วยอคติทั้งสามประการแล้ว บุคคลก็จะได้รับแต่ผลสำเร็จอันเลิศ ซึ่งประกอบด้วยความสงบ สะอาด แสงสว่าง”¹⁰

ล่าสุดทรงพระราชนิพนธ์มหาชนก เผยแพร่ธรรมปรัชญา อันลึกซึ้งเป็นประโยชน์ต่อแนวคิดของพสกนิกรในยุคสังคมประสบปัญหา เช่นปัจจุบัน

ภาพยนตร์ และการประชาสัมพันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงแนวพระราชดำริที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในทางวิชาการของภาพยนตร์ และการประชาสัมพันธ์ดังนี้คือ

ภาพยนตร์ ทรงมีพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่คณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยม ประจำปี 2518 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2519 คือ “ประโยชน์ที่จะได้ทางตรงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปสำหรับศิลปิน ทำให้ผู้อื่นมีความบันเทิง แต่ประโยชน์นั้นอาจจะก้าวไปไกลกว่านั้น... ทำให้...มีความสุขในการได้เห็น ได้ดู ได้ฟัง ศิลปะที่แสดงเป็นประโยชน์อย่างอื่น คือชี้ให้เห็นว่าสิ่งใดมีอยู่ในหัวใจของคน และเมื่อเห็นแล้ว ผู้ที่เห็น ผู้ที่เรียกว่าผู้ชม ผู้ฟัง ก็อาจจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้มาก..ในทางที่จะทำให้เกิด ทำให้เห็นความจริงในจิตใจ และเมื่อเห็นความจริงใน

จิตใจแล้ว ทำให้เกิดความรู้ขึ้น และสามารถที่จะปฏิบัติงานให้ดี ให้มีประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมได้”¹¹

การประชุมสัมพันธ ในโอกาสที่คณะกรรมการบริหารสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2523 ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า “การศึกษาและปฏิบัติวิชาการประชาสัมพันธ์ก็เป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้คนอยู่ดีกินดี ให้คนเข้าใจถึงคุณสมบัติของสิ่งที่เราจะแจ้ง หรือชี้แจงให้ประชาชนทราบ แต่ถ้าใช้ในทางที่ไม่ดี ก็อาจจะเป็นอาวุธที่เสียหาย โดยเจาะจงให้โดยจงใจก็เสียหาย ใช้โดยประมาทก็เสียหายได้เหมือนกัน”¹²

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีผลงานที่เป็นรูปธรรมมากมาย ที่แสดงให้เห็นว่าทรงเป็นนักมนุษยศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะผลงานแขนงศิลปะสากล นอกจากนั้น พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่นักศึกษา กลุ่มบุคคลและที่ประชุมต่าง ๆ ดังตัวอย่างที่ยกมานั้นแสดงให้เห็นถึงพระราชปณิธานที่แน่วแน่ต่อการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจและงานของคนอื่นเป็นหลัก การของการให้การศึกษาวิชามนุษยศาสตร์ ทรงเป็นปรมาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์พร้อมกันไปด้วย

เชิงอรรถ

- 1 ราชบัณฑิตยสถาน, ศัพท์บัญญัติพร้อมคำอธิบาย จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. (กรุงเทพฯ : 2531), หน้า 53
- 2 กนก วงษ์ตระหง่าน , แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพฯ: 2531), หน้า 54
- 3 คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, อัครศิลปิน, (กรุงเทพฯ : 2530), หน้า 24
- 4 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 87
- 5 พูน เกษจำรัส. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับพระปรีชาสามารถทางการถ่ายภาพเมืองโบราณปีที่ 12 ฉบับที่ 2, 2529 หน้า 15
- 6 คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, อ่างแล้ว, หน้า 157
- 7 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 163
- 8 คณะกรรมการรวบรวมและเรียบเรียงพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษา การสนทนาและการวัฒนธรรม, พระราชกรณียกิจและพระมหากุณานิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ : 2531) หน้า 621
- 9 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 476
- 10 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 478
- 11 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 670
- 12 เฟิ่งอ๋าง, หน้า 670

วิชาการศึกษาทั่วไปในอดีต

ผศ.ทวีศักดิ์ สนั่นเมือง

มีบทความชิ้นหนึ่งทีอ่านพบแล้วเกิดความรู้สึกสะอึกใจอย่างมาก เป็นเรื่องทีกล่าวถึงมหาวิทยาลัยแห่งชิคาโก ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ทีมีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรงเนื้อหา ทีว่า

"มหาวิทยาลัยแห่งชิคาโกนี้ เป็น เรื่องวิชาทั่วไปใน 2 ปีแรกมาก (วิชาทั่วไปคือวิชาในสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์ ทีมหาวิทยาลัยไทยสอนกันเพียงแก้เขินไม่กีวิชา กล่าวกัน ว่าทีมหาวิทยาลัยแตกต่างจากโรงเรียนอาชีวะทีสำคัญส่วนหนึ่งคือ ทาง มหาวิทยาลัยบังคับให้นักศึกษาเรียนวิชาทั่วไปเหล่านี้ เพื่อป้องกันไม่ให้นักศึกษาเป็นคนแคบ เห็น- มอง- และคิดแต่ในสาขาวิชาทีตนเรียนมาเท่านั้น) คือผู้เรียนวิชาประวัติศาสตร์ก็ต้อเรียนแคลคูลัส 2 เล่ม ส่วนนัก

ศึกษาวิชาเคมีก็ต้องอ่านและสอบหนังสือของเพลโต... กล่าวง่าย ๆ คือ ที่มหาวิทยาลัยแห่งชิคาโกนี้เขาไม่ยอมให้นักศึกษาเขามองอะไรด้านเดียว อย่างเด็ดขาด”¹

และเมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของข้อความนี้อย่างละเอียด ก็ทำให้เกิดแรงชักนำให้หวนกลับไปนึกถึงวิชาทั่วไปที่เคยได้เรียนมาในอดีต มากกว่า 30 ปีมาแล้วในประเทศไทย

ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนวิชาทั่วไปรวมกันตลอดทั้งปีที่คณะศิลปศาสตร์ ในขณะที่นั้นทุกคนเห็นว่าเป็นการเสียเวลาอย่างมากโดยเปล่าประโยชน์ วิชาแขนงที่ตนมุ่งจะศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและวิเศษที่สุด ควรจะต้องเร่งเรียนรู้ให้เร็วที่สุดและมากที่สุด เพื่อที่จะได้เป็นคนเก่งที่สุด แต่เมื่อเวลาล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบัน จึงเกิดความเข้าใจว่าวิชาทั่วไปเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย พฤติกรรมและความคิด ตลอดจนช่วยให้สังคมสงบสุขและพัฒนาก้าวหน้าไปในทางที่พึงปรารถนาตลอดเวลา แต่ปัจจุบันนี้ที่น่าเป็นห่วงก็คือมีการมุ่งพัฒนาและให้ความสำคัญกับวิชาการเฉพาะด้านแต่เพียงอย่างเดียว โดยลืมนึกถึงว่าถ้าคนและสังคมบกพร่องอย่างร้ายแรงและล่มสลายแล้ว วิชาการเหล่านั้นจะอยู่ได้อย่างไร ดังนั้นเรื่องวิชาทั่วไปจึงมีความจำเป็นต้องนำมาพิจารณาอย่างเร่งด่วนและจริงจัง

ความหมายของวิชาทั่วไป

วิชาทั่วไปคือวิชาต่าง ๆ ซึ่งกระจายอยู่ในทุกประเภทสาขาวิชาความรู้ของมนุษย์ ที่มีลักษณะเป็นแก่นหรือพื้นฐานรองรับความรู้เฉพาะด้านขั้นสูงขึ้นไปในสาขาวิชาของตน ผู้ที่ได้เรียนรู้จะสามารถเข้าใจเอกลักษณ์

ตลอดจนความรู้เบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของสาขาวิชานั้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญรอบ ๆ ตัวของมนุษย์อีกด้วย

การจำแนกประเภทของความรู้

แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science)
2. สังคมศาสตร์ (Social Science)
3. มนุษยศาสตร์ (Humanities)

เหตุผลในการแบ่งประเภทก็คือ เป็นการจำแนกประเภทความรู้ออกไปตามลักษณะเฉพาะเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้และนำไปใช้นั่นเอง ดังนั้นการแบ่งความรู้ทั้งหมดออกเป็นประเภทต่าง ๆ จึงต้องมีความชัดเจนและแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์ในเรื่องนี้ จึงควรจะต้องขยายความว่าแต่ละประเภทวิชาคืออะไร กล่าวถึงอะไรและเรียนแล้วได้อะไร โดยนำประสบการณ์มาเล่าให้ฟังบางส่วน (เท่าที่จำได้) พร้อมกับขยายความตามความจำเป็น

ประเภทแรก วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

คืออะไร

การศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือการเรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเรา หัวใจของกระบวนการเรียนรู้ก็คือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนที่อธิบายอย่างง่าย ๆ ก็คือ เริ่มต้นจากเมื่อสงสัย

และต้องการทราบสิ่งใด ก็จะต้องสังเกตสิ่งนั้นแล้วตั้งสิ่งที่คาดหวังว่ามันจะเป็นเช่นนั้น (เรียกว่าข้อสมมติฐาน) ต่อมาก็ต้องมีการพิสูจน์ข้อสมมติฐานนั้นโดยการทดลองครั้งแล้วครั้งเล่าควบคู่ไปกับการให้เหตุผลประกอบการวินิจฉัยจนได้ผลลัพธ์ที่แท้จริง จึงสรุปว่าข้อสมมติฐานนั้นเป็นความจริงที่ยอมรับกันหรือทฤษฎีนั้นเอง^๖ วิธีการนี้ทำให้วิชาวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับว่าเชื่อถือได้มากที่สุด ประเภทวิชานี้มีการแบ่งย่อยออกไปได้หลายแขนงวิชา เช่น ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ ฯลฯ วิชาคณิตศาสตร์ซึ่งว่าด้วยการคำนวณก็อยู่ในวิชาประเภทนี้ด้วย

เรียนอะไรบ้าง

เรื่องที่ 1 **เรียนวิทยาศาสตร์กายภาพ** เนื้อหาแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

1.1 เรียนตั้งแต่พื้นผิวโลกไปจนถึงเอกภพ เริ่มจากเอกภพ ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ สุริยจักรวาล ดาวหาง ชั้นบรรยากาศ ฯลฯ ในแง่คุณสมบัติเฉพาะตัว ลักษณะของปรากฏการณ์ ความเกี่ยวข้องและอิทธิพลที่มีต่อโลกและมนุษย์ แต่ที่สำคัญที่สุดคือการกล่าวถึงว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ค้นพบนั้น ท่านเหล่านั้นได้ใช้ความสังเกตอย่างไร สงสัยอย่างไร พยายามพิสูจน์อย่างยากลำบากแต่มีเหตุผลด้วยวิธีการใดบ้าง อย่างไรบ้าง กว่าจะมาเป็นความรู้ที่อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เราได้รับรู้อย่างในปัจจุบันนี้

1.2 เรียนตั้งแต่ใจกลางโลกมาจนถึงผิวโลก เริ่มจากลักษณะภายในโลกที่หลอมเหลวและมีความร้อนมีแรงดันอย่างมหาศาล ห่อหุ้มด้วยเปลือกโลกที่เป็นของแข็งอยู่ภายนอกซึ่งบางมากเมื่อเทียบขนาดกัน เปลือกโลกนี้เป็นลงได้อย่างไร มีองค์ประกอบมีคุณสมบัติอย่างไร ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดเป็นปรากฏการณ์อย่างใดบ้าง เช่น การเลื่อนของเปลือกโลก

การยกตัวและทรุดตัวลงของเปลือกโลก ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ฯลฯ

เรื่องที่ 2 เวียนวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

เนื้อหากล่าวถึงเรื่องภายในร่างกายของมนุษย์ เช่น เซลล์ อวัยวะต่าง ๆ ระบบต่าง ๆ การถ่ายทอดพันธุกรรม ฯลฯ ในแง่ของลักษณะคุณสมบัต การทำงาน ปัญหาที่เกิดจากความบกพร่อง ฯลฯ

เรียนแล้วได้อะไร

1. **ได้รู้ความจริงของธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเรา** การศึกษาเรื่องราวของธรรมชาติ ทำให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติรอบตัวเราได้เป็นอย่างดี เช่น ฤดูกาลเกิดขึ้นได้อย่างไร พลังงานบนดวงอาทิตย์เกิดขึ้นได้อย่างไร ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ ทำไมจึงเคลื่อนไหวไปมาอย่างที่เป็นอยู่ กับธรรมชาติต่าง ๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร ควรจะให้ความสำคัญมากน้อยแค่ไหน จะเตรียมตัวเพื่อหลีกเลี่ยงหรือผ่อนหนักเป็นเบาได้อย่างไร เป็นต้น

2. **เป็นคนช่างสังเกต** สิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติที่ปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชิน บางครั้งเราก็ไม่ให้ความสนใจ แต่เมื่อได้เรียนรู้ก็จะเริ่มมีการสังเกตความจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เราเรียนรู้ว่าจริงหรือไม่อย่างไร เช่น การเปลี่ยนตำแหน่งของดวงดาว การเลื่อนตำแหน่งและการเปลี่ยนเวลาขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ในแต่ละฤดูกาล เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้กลายเป็นคนชอบสังเกตในทุก ๆ สิ่งในชีวิตประจำวันไปด้วย และทำให้เป็นคนตื่นตัวและรับรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

3. **เป็นคนมีเหตุผล** ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกอย่างที่ได้มา จะต้องมีการพิสูจน์ว่าเป็นความจริงก่อนจึงจะมีการยอมรับ ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาเป็นคนไม่ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ อย่างมากก็รับฟังไว้ก่อนจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า เป็นจริง หรือมีเหตุผลที่มีน้ำหนักเพียงพอมาสนับสนุนว่าเชื่อถือได้จึงจะ

ยอมรับในสิ่งนั้น คุณสมบัตินี้จะช่วยให้พ้นจากการหลงผิดหรือถูกหลอกหลวงได้เป็นอย่างดี

4. **เป็นคนที่รู้จักมองออกไปจากตัวเอง** ประเภทวิชานี้บอกให้ทราบว่า มีสิ่งต่าง ๆ มากมายรอบตัวเรา ทั้งที่อยู่ใกล้ชิดและห่างไกลออกไป สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่นำรู้ นำศึกษา และสามารถนำมาใช้อธิบายหรือนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อเทียบกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดแล้ว สิ่งที่มีมนุษย์รู้ยังถือว่าน้อยนิดเดียว เราจำเป็นต้องติดตามเผ่าสังเกตและศึกษาสิ่งเหล่านั้น เพื่อที่จะได้ค้นพบความจริงใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อเกิดความคิดเช่นนี้และปฏิบัติเป็นนิสัยแล้ว ก็จะเป็นคนที่ไม่ยึดติดแต่เพียงตนเอง แต่จะรู้จักมองและศึกษาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกทั้งใกล้และไกลออกไปด้วย ทำให้เป็นคนที่มีมองอะไรกว้างขวาง ไม่คับแคบ

ประเภทที่สอง สังคมศาสตร์

คืออะไร

การศึกษาสังคมศาสตร์ คือการเรียนรู้เรื่องที่มีมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุก ๆ ด้าน เช่น มีพฤติกรรมต่อกันอย่างไร สร้างวิธีการและกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญอย่างไร ฯลฯ วิธีการแสวงหาความจริงของสังคมศาสตร์ใช้แนวทางคล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แต่แตกต่างกันที่การพิสูจน์ที่มักจะใช้วิธีการสังเกตและพิจารณาแทนการจับมาทดลองโดยตรง

วิทยาศาสตร์สามารถนำสิ่งที่ต้องการศึกษามาเข้าห้องทดลองแล้วใช้เครื่องมือเครื่องวัดต่าง ๆ ที่เป็นมาตรฐานมาช่วยได้ สามารถเลือกวิธีการต่าง ๆ แล้วดำเนินการจนสรุปผลได้ แต่สิ่งที่ศึกษาในสังคมศาสตร์

คือมนุษย์ที่มีมันสมองที่พัฒนาระบบการทำงานจนซับซ้อน และมีประสิทธิภาพอย่างน่าอัศจรรย์³ มีความคิด ความเชื่อและอารมณ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ไม่มีใครคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง นอกจากนั้นมนุษย์ยังได้รับการประกันสิทธิไม่ให้ถูกผู้อื่นละเมิดสิทธิจากกฎหมายอีกด้วย การจะนำมนุษย์มาทดลองเพื่อให้ทราบสิ่งที่ต้องการจึงเป็นไปได้ ทั้งโดยธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของสังคม แม้วิธีการแสวงหาความจริงของสังคมศาสตร์จะมีการปรับปรุงให้น่าเชื่อถือมากขึ้น เช่นการใช้วิธีวิจัยโดยการออกแบบสอบถามแล้วใช้กระบวนการทางสถิติเพื่อพิสูจน์และแปลความหมายเป็นความรู้ใหม่ ๆ ก็ตาม การศึกษาเรื่องของมนุษย์ก็ยังคงต้องใช้การสังเกตพิจารณาแล้วสรุปอยู่ ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่ามีหลักเกณฑ์และเชื่อถือได้น้อยกว่าวิชาทางวิทยาศาสตร์ แต่ความเป็นจริงก็คือสิ่งที่นำมาศึกษาในวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง วิชาประเภทสังคมศาสตร์แยกออกเป็นแขนงวิชาย่อย ๆ เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ

เรียนอะไรบ้าง

เรื่องที่ 1 *เรียนอารยธรรมตะวันออก* เนื้อหาเป็นเรื่องราวของแหล่งอารยธรรมที่สำคัญที่สุดในซีกโลกตะวันออก คือ เมโสโปเตเมีย จีน อินเดีย และอียิปต์ ตั้งแต่จุดเริ่มแรกที่มนุษย์ในแหล่งดังกล่าวได้พัฒนาความก้าวหน้าขึ้นมาในทุก ๆ ด้านเช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาการ ความคิด ปรัชญา ความเชื่อ ศิลปะ ฯลฯ จากสิ่งทั้งายที่สุดในตอนแรก แล้วค่อย ๆ พัฒนาจนมีความซับซ้อนมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่องที่ 2 เรียนอารยธรรมตะวันตก เนื้อหาเป็นเรื่องของอารยธรรมที่เกิดขึ้นที่บริเวณกรีกและโรมันตั้งแต่แรกเริ่ม โนแ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับอารยธรรมตะวันออกจนถึงปัจจุบัน ความเจริญที่เกิดขึ้นที่บริเวณนี้เองที่กลายเป็นรากฐานของวิชาการเกือบทุกชนิดที่มีอิทธิพลครอบคลุมไปทั่วโลกในปัจจุบันนี้

เรื่องที่ 3 เรียนสังคมวิทยา เนื้อหาเป็นเรื่องที่มนุษย์มากกว่าสองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์โต้ตอบกัน โดยเน้นที่พฤติกรรมของคน หลักการและวิธีการที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันได้เช่น ลักษณะของความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างคนกับคน และคนกับสังคม ฐานะและบทบาทสถาบัน โครงสร้าง ฯลฯ

วิชานี้ถ้าดูตามเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเราตลอดเวลาจนเกิดความเคยชิน ก็ดูเป็นเรื่องน่าจะง่ายและไม่มีความจำเป็นต้องเรียน แต่ถ้ามีใครตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม และให้อธิบายด้วยเหตุผลอย่างชัดเจนแล้วจะเป็นเรื่องที่ยาก เช่น ทำไมประเทศไทยที่เศรษฐกิจกำลังไต่ช่วงชะงัก จนกล่าวกันว่าจะเปลี่ยนเศรษฐกิจตัวใหม่ของเอเชีย จึงพลิกผันไปกลายเป็นประเทศล้มละลายทางการเงินในเวลาอันสั้นเพียงไม่กี่เดือน ทำไมผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในกรณีนี้โดยตรงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนกลับไม่มีความผิดและไม่ถูกลงโทษ แต่ดูเหมือนร้ายวามากขึ้นกว่าเดิม ทำไมสังคมไทยจึงปล่อยให้มีการแก้ไขความผิดเหล่านี้ โดยปกป้องความผิดของผู้บริหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงแล้วโยนภาระความเสียหายนับจำนวนล้านล้านบาทให้กับประชาชนทุกคนในประเทศ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงแม้แต่เล็กน้อยในลักษณะของการขึ้นภาษี มีการตั้งกองทุนฟื้นฟูเพื่อช่วยเหลือสถาบันการเงินโดยพยายามหาเงินมาจากทุกแห่งทุกวิถีทาง ทุ้มเงินจากต่างประเทศจำนวนมหาศาลมา

ใช้จ่ายจนมองไม่เห็นหนทางพ้นตัว แต่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ซึ่งต้องแบกรับภาระต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมดก็ไม่กระตือรือร้นที่จะให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิด และแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่คาดโทษนักการเมืองที่ปล่อยปละละเลย กลับนิยมรับทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ต้องเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส และไม่เป็นธรรมโดยสงบ

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เราคิดว่าเป็นเรื่องง่าย ๆ ใกล้เคียง ๆ ตัวนั้น ถ้าไม่รู้จักกันมนุษย์ด้วยกัน ไม่เข้าใจสังคมที่อาศัยอยู่ ไม่เข้าใจหลักการและวิธีการที่จะอยู่ด้วยกันแล้ว ก็จะกลายเป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ยากมาก และไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน เพราะมีปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเข้ามายุ่งเกี่ยวด้วยเป็นจำนวนมาก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าคนในสังคมรู้จักธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกัน รู้จักกฎเกณฑ์และวิธีการในการอยู่ร่วมกัน ปัญหาต่าง ๆ ดังเช่นตัวอย่างที่ยกมานี้จะเกิดขึ้นได้ยาก และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะต้องมีผู้รับผิดชอบ ไม่ใช่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามยถากรรมอย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้

เรียนแล้วได้อะไร

1. **รู้จักและเข้าใจคนและสังคมอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี** มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่กระทบถึงกันทั่วโลก คนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งโลกไปด้วยวิธีที่ดีที่สุดในการที่เราจะทำความรู้จักคนกลุ่มใดสังคมใด ก็คือการเรียนรู้เรื่องราวของคนกลุ่มนั้นสังคมนั้นตั้งแต่จุดเริ่มต้นและวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยลำดับมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้เรารู้และเข้าใจทั้งการกระทำทั้งความคิดของคนเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อต้องมีความสัมพันธ์กันไม่ว่า

จะในแง่ใด เราก็จะทำได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. **เรียนรู้ประสบการณ์ทั้งที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อนำมาเป็นบทเรียนในปัจจุบัน** สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ใช่เกิดขึ้นมาแล้วจะมีผลทันที บางเหตุการณ์อาจจะต้องใช้เวลายาวนานหลายสิบปีกว่าจะรู้ผลว่าทำอย่างนั้นเป็นผลดีหรือผลเสีย นอกจากนั้นก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องให้เกิดการพลิกผันไปได้อย่างที่นึกไม่ถึง ทำให้การคาดคะเนผลลัพธ์ยากยิ่งขึ้นไปอีก แต่เรื่องราวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในอดีตและผลของเหตุการณ์นั้นจะช่วยให้เราคาดคะเนผลลัพธ์ของเหตุการณ์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ในเรื่องนี้สมควรยกตัวอย่างให้เห็นได้อย่างชัดเจน

ในอดีตเมื่อประมาณ 2,500 ปีมาแล้วสมัยที่กรีกยังเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมของโลก การปกครองของกรีกในสมัยนั้นแบ่งออกเป็นนครรัฐย่อย ๆ จำนวนมาก โดยมีลักษณะการปกครองแตกต่างกันเป็น 2 แบบคือ แบบทหาร เช่น นครรัฐสปาร์ต้า ทุกคนจะต้องเป็นทหารฝึกฝนการรบอย่างเข้มงวดและทำตามคำสั่งโดยเคร่งครัดทุกประการ ผลก็คือคนไม่ต้องคิดอะไรทั้งสิ้น ทำตามคำสั่งของประมุขของรัฐเพียงอย่างเดียว นครรัฐสปาร์ต้าและนครรัฐแบบเดียวกันนี้จึงไม่ได้สร้างความเจริญใด ๆ ให้กับโลกเลยแม้แต่นิดเดียว ตรงข้ามกับนครรัฐอีกแบบหนึ่ง เช่น นครรัฐเอเธนส์ซึ่งปกครองแบบประชาธิปไตย ที่ประชาชนมีเสรีภาพ อิสระภาพและความเสมอภาค ให้การสนับสนุนและยกย่องผู้ที่มีความสามารถพิเศษรวมทั้งให้สิทธิพิเศษเป็นรางวัล นครรัฐนี้จึงมีนักปราชญ์เป็นจำนวนมากที่ต่างก็แสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ตนสนใจ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการอย่างกว้างขวางทุกด้านอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน นับเป็นการสร้างคุณประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล⁴ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอีกมากมาย เช่น ฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นผู้นำเผด็จการของเยอรมนีที่ดลบันดาล

ประเทศทำสงครามจนประเทศเสียหายยับเยิน หรือสภาพโซเวียตล่มสลายเนื่องจากเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ที่รัฐสั่งการหมดทุกอย่าง ไม่สามารถวางแผนได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงได้

ตัวอย่างเหล่านี้บอกให้เราทราบถึงผลดีของการที่คนจำนวนมากในชาติช่วยกันคิดช่วยกันทำ และมองเห็นผลเสียและอันตรายของการที่ปล่อยให้คนเพียงคนเดียวหรือไม่กี่คนที่มีอำนาจมีบารมี คิดตัดสินใจ และสั่งการได้ทุกอย่างได้เป็นอย่างดี นั่นคือเรื่องราวในอดีตสามารถนำมาเป็นบทเรียนในปัจจุบันได้

3. **ทำให้รู้จักวิธีการที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและสงบสุข** เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อเรียนรู้และเข้าใจสังคมเป็นอย่างดี จะทำให้ผู้นั้นรู้จักฐานะและบทบาทที่ถูกต้องของตน รู้จักสิ่งแวดล้อมที่เป็นสังคมนรอบตัว และรู้ว่าอะไรควรทำและไม่ควรทำ ซึ่งจะช่วยให้ไม่ต้องถูกกระทบ ถูกบีบคั้น ถูกกลั่นแกล้งจากผู้อื่นในสังคม และอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ประเภทที่สาม มนุษยศาสตร์

คืออะไร

การศึกษามนุษยศาสตร์ คือการเรียนรู้เรื่องของความเป็นมนุษย์ คุณค่า พลังความคิด พลังการสร้างสรรค์ของมนุษย์ แม้จะมีหลักเกณฑ์และอาศัยความรู้ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิด จิตใจ อารมณ์ จินตนาการ การแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน และมักจะเป็นสิ่งที่ให้คำตอบไม่ได้จากความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ แต่จะเข้าถึงได้ด้วยความรู้ลึกและจิตวิญญาณเท่านั้น วิชาย่อยแขนงต่าง ๆ ของวิชาประเภทมนุษยศาสตร์ได้แก่ ปรัชญา ดนตรี ศิลปศาสตร์

วรรณคดี ภาษาศาสตร์ เป็นต้น

เรียนอะไรบ้าง

เรื่องที่ 1 **เรียนวิชาปรัชญา** เนื้อหากล่าวถึงการพยายามค้นหาว่าความจริงที่แท้จริงคืออะไร และวิธีการที่นำมาใช้เพื่อที่จะแสวงหาความจริงที่แท้จริงนั้น เดิมวิชาความรู้ทั้งหมดของมนุษย์ตั้งแต่เริ่มแรกรวมกันอยู่ในวิชาปรัชญาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การเมือง สังคม ศาสนา ศิลปะ ฯลฯ ต่อมาเมื่อแต่ละสาขาวิชา มีความก้าวหน้า และมีคำตอบในสาขาของตนที่เชื่อว่าแน่นอนเป็นที่รับฟังได้จึงได้แยกตัวออกไป จนเหลือเพียงการแสวงหาความจริงและแสวงหาวิธีที่จะรู้ความจริงเท่านั้นที่ถือว่าเป็นปรัชญาบริสุทธิ์

มีการย้ำไม่ให้เชื่อในสิ่งที่เราได้รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งหลายว่าเป็นความจริง เพราะอาจจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สัมผัสไม่ได้หรือประสาทสัมผัสหลอกว่าเป็นเช่นนั้นเช่นนี้ มีการยกตัวอย่างเช่น คนที่อยู่ชายทะเลจะพบว่ามิน้ำขึ้นน้ำลงทุกวัน แต่คนเชียงใหม่ไม่ได้สัมผัสสิ่งเหล่านี้โดยตรง เพียงแต่มีคนมาบอกว่ามีจริงเท่านั้น แล้วความจริงมีหรือไม่มี? คนที่พูดตำราที่บอกอาจผิดพลาดได้ บางทีมันอาจจะเคยมีแต่ขณะที่พูดอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ไม่เกิดสิ่งนั้นอีกแล้วก็ได้ หรือแม้แต่คนที่อยู่ที่ชายทะเลเห็นว่าน้ำขึ้นน้ำลงจริง เขารู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เขาเห็นเป็นความจริงหรือความฝัน ขณะนั้นเขาอาจจะกำลังฝันว่าเห็นน้ำขึ้นน้ำลงก็ได้ เพราะทุกคนที่ฝันก็นึกว่าเหตุการณ์ในฝันเป็นความจริงขณะที่ตนตื่นอยู่ทั้งสิ้น แล้วอะไรคือความจริง นั่นก็คือย้อนกลับมาที่คำถามที่ว่าความจริงคืออะไร? ซึ่งเป็นหัวใจของวิชาปรัชญานั้นเอง

วิชาปรัชญาอยู่ได้ก็เพราะความจริงที่แท้จริงไม่มีใครรู้ ถ้ามีการพบ

ความจริงที่แท้จริงแล้ว คนก็ไม่ต้องค้นคว้าอะไรอีก เรียนความจริงนั้นแล้ว ก็จบสิ้นกัน คน ๆ นั้นก็จะเป็นผู้รู้จริงโดยสมบูรณ์ แต่ที่วิชาการแขนงต่าง ๆ ต้องศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ก็เพราะยังไม่รู้ความจริงที่แท้จริง นั่นคือวิชาปรัชญาก็ยังคงมีบทบาทอยู่ต่อไป

นอกจากนี้วิชาปรัชญายังศึกษาแนวความคิดด้านต่าง ๆ ของนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงทั้งหลายจากทุกยุคและทุกมุมโลก ที่ขบคิดปัญหาสำคัญ ทั้งที่เป็นเรื่องพฤติกรรม ความคิด รวมไปถึงสิ่งที่เป็นอุดมคติหรือสิ่งที่คิดว่า เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ที่สุดในเรื่องต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจในสาระที่สำคัญ และเปรียบเทียบกันด้วย

เรื่องที่ 2 เรียนวิชาศาสนาเปรียบเทียบ ศาสนาแตกต่างจากปรัชญาที่แท้จริงตรงที่ต้องมีความเชื่อความศรัทธาเป็นพื้นฐาน เนื้อหาของวิชานี้เป็น การนำเอาสาระสำคัญของศาสนาต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันในข้อเท็จจริง เช่นความคิดในเรื่องพระเจ้า ศาสดา หลักคำสอน จุดมุ่งหมายสูงสุด ฯลฯ ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีความเชื่อแตกต่างกันออกไป การศึกษาในเรื่องนี้สิ่งสำคัญคือต้องทำใจเป็นกลางและไม่ตัดสินว่าอะไรดีกว่าอะไร หรืออะไรดีอะไรไม่ดี แต่จะชี้ให้เห็นว่าอะไรเหมือนกันอะไรแตกต่างกันในสาระสำคัญ เพราะความมีอคติหรือลำเอียงจะทำให้เลือกคิดพิจารณาว่า สิ่งนั้นดีหรือไม่ดีตามที่ตนชอบหรือไม่ชอบเท่านั้น ทำให้ไม่ได้รับรู้สาระสำคัญในด้านอื่น ๆ ความรู้ที่ได้จึงไม่สมบูรณ์และทำให้เกิดการแตกแยกและขัดแย้งกันได้ง่าย

เรื่องที่ 3 เรียนวิชาตรรกวิทยา วิชานี้เนื้อหากล่าวถึง กฎเกณฑ์ การใช้เหตุผลที่มีอยู่ในความคิด ถ้ายทอดออกมาทางภาษา เริ่มจากการมีข้ออ้างที่แน่ใจได้ก่อนแล้วนำไปสนับสนุนสิ่งอื่นที่แน่ใจได้ทีหลังหรือข้อสรุป ซึ่งถือว่าเป็นการพิสูจน์นั่นเอง ตรรกวิทยามีความใกล้ชิดกับวิชา

ปรัชญาอย่างยิ่ง เพราะวิชาปรัชญาใช้กฎเกณฑ์ของเหตุผลอยู่ตลอดเวลา ตรรกวิทยาจึงเป็นเสมือนเครื่องมือของวิชาปรัชญานั้นเอง⁵

เรื่องที่ 4 เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเรียนรู้ภาษาไทย จะเรียนในเรื่องที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ โดยเรียนหลักการพูด การเขียน การอ่านและการฟัง และให้มีการฝึกฝนโดยการส่งงานให้ไปฟังการอภิปราย ได้วาทีของนักพูดระดับชาติทั้งหลายแล้วทำการวิเคราะห์และอธิบายตามหลักวิชาแล้วทำรายงานส่ง อ่านหนังสือต่าง ๆ ที่กำหนดให้แล้วต้องทำการวิจารณ์อย่างละเอียดส่ง สิ่งนี้อาจารย์ผู้สอนย้ำก็คือการเรียนก็เพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ติดตามทันการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่มีอยู่ตลอดเวลา และใช้ได้ถูกต้องตามหลักวิชาอย่างผู้มีการศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือต้องใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ต่อทั้งตนเองและส่วนรวม ไม่ใช่ใช้เพื่อดูถูกเหยียดหยามหรือทำลายผู้อื่น ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ดีของนักภาษาที่ไม่ดี

ส่วนวิชาภาษาอังกฤษก็ศึกษาเพื่อให้สามารถติดต่อกับโลกสากลได้ และที่สำคัญคือให้สามารถอ่านหนังสือตำราชั้นสูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษได้

เรียนแล้วได้อะไร

1. เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ วิชาปรัชญาทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดว่าเรายังไม่รู้ความจริงที่เป็นจริง ดังนั้นถ้าต้องการรู้สิ่งที่เป็นจริงจะต้องพยายามศึกษาค้นคว้าต่อไปจนกว่าจะพบความจริง ความคิดเช่นนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้การค้นพบกฎเกณฑ์ใหม่ขึ้นมาอีกมากมายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างยิ่ง เพราะมีฉะนั้นความ

เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านจะหยุดชะงักลงอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งตัวของมนุษย์เองก็จะมีการพัฒนาใด ๆ ทั้งสิ้น

2. **เป็นผู้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล** จากธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งปกติก็มีการรับรู้มีการเข้าใจ มีการเปรียบเทียบมีการคิดอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว ได้รู้จักการคิดแบบมีกฎเกณฑ์และมีเหตุผล รู้จักแยกแยะว่าอะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ อะไรควรจะทำหรือปฏิเสธ ฯลฯ

3. **เป็นคนใจกว้างและรู้จักยอมรับคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคม** การเรียนวิชาปรัชญามีการศึกษาความคิดของนักคิดทั้งหลาย ที่มีหลากหลายในเรื่องเดียวกัน บางครั้งคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน บางครั้งแตกต่างกันบ้างบางส่วน บางครั้งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และในการศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบก็พบว่ามีทั้งความคิดและแนวปฏิบัติที่เหมือนกันและบางทีก็แตกต่างกัน แต่ทุกความคิดต่างก็มีน้ำหนักมีเหตุผลของตนเอง และที่สำคัญคือคนทุกคนมีสิทธิและอิสระที่จะคิดจะเชื่อหรือจะทำอะไรก็ได้ ตราบใดที่ไม่ทำให้อันอื่นและสังคมเสียหาย แม้ว่าความคิดจะแตกต่างกัน แต่ถ้าเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมที่จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะอยู่ในสังคม

4. **ช่วยให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข** สาขาย่อยของวิชาปรัชญาแขนงปรัชญาประยุกต์ เป็นการศึกษาเรื่องมาตรฐาน ความประพฤติว่าอะไรดีควรยกย่อง อะไรเลวควรจะถูกตำหนิ (ปรัชญาจริย) ศึกษาเรื่องความมั่งคั่ง (ปรัชญาศิลปะ) ศึกษาเรื่องของรัฐหรือกลุ่มคน (ปรัชญาการเมือง)⁶ ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้คนเกิดแนวความคิดที่พัฒนาการการดำเนินชีวิตของตนให้ดีขึ้นและตัดสินใจได้ว่าอะไรควรจะทำหรือหลีกเลี่ยงอะไร สิ่งใดควรจะทำจัดให้หมดสิ้นไป คนควรจะมีมาตรฐานเกี่ยวกับความประพฤติอย่างไร อะไรคือความไพเราะ ความ

งดงามที่จะทำให้เรามีความสุขทางด้านจิตใจ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ช่วยให้บุคคลมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุขทั้งสิ้น

5. **ทำให้เป็นผู้มีจินตนาการ** การเรียนรู้ความคิดของนักปราชญ์ทั้งหลายที่กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะสมบูรณ์แบบตามอุดมคติที่ไม่มีอยู่ในโลกนี้ การเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น ความดี ความงาม ความสุข หรือการเรียนวรรณคดี ที่สื่อถึงความหมาย ยารมณ์ และจินตนาการ ทำให้ผู้เรียนต้องรู้จักสร้างภาพต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมาในจิตใจของตนตามไปด้วย เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีให้สัมผัสได้ การฝึกเช่นนี้ทำให้คนรู้จักสร้างจินตนาการใหม่ ๆ ขึ้นมาจากพื้นฐานความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ ความเจริญก้าวหน้าของโลก เช่น เครื่องบิน คอมพิวเตอร์ สถานีอวกาศ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เริ่มจากจินตนาการของมนุษย์ แล้วพยายามทำให้เป็นจริงทั้งสิ้น

ข้อสังเกตในการศึกษาวิชาทั่วไป

เนื้อหาของวิชาทั่วไปที่เรียนทั้ง 3 ประเภท จะเป็นเรื่องทั่วไปที่เป็นพื้นฐานและเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับชีวิตของมนุษย์ ไม่ลงละเอียดลึกซึ้งเฉพาะด้านมากนักเนื่องจากมีปัจจัยของเวลาที่เรียนบังคับนั่นเอง แต่คุณประโยชน์มหาศาลของวิชาทั่วไปคือ สอนให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต รู้จักสงสัย รู้จักวิีแสวงหาความรู้ รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ และสรุปสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง มีเหตุมีผล ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติของผู้แสวงหาความรู้ครบ ทั้ง 2 ประการที่สำคัญคือ

ประการแรก มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอในการที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ในทุกประเภทวิชา   ประการที่สอง เป็นผู้กระตือรือร้นที่จะรู้

อยู่ตลอดเวลา และรู้จักวิธีการที่จะแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพไปจนตลอดชีวิต

ดังนั้นการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ไว้มากมายจนไม่มีความชัดเจน พยายามยึดเยียดความรู้ให้มากและลึกลงไปจนถึงส่วนละเอียดปลีกย่อย ในที่สุดก็จะถูกจำกัดด้วยปัจจัยเวลาจนไม่สามารถจะรู้อะไรได้มาก แต่สิ่งที่เสียไปคือความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเติมในทุกประเภททุกสาขาวิชา และที่สำคัญคือเสียความเป็นผู้อยากรู้ เสียโอกาสที่จะได้รู้วิธีการแสวงหาความรู้ เสียโอกาสที่จะได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ดีขึ้น และเสียโอกาสที่จะได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความสุขใจในทางที่ถูกต้องของแต่ละคนนั่นเอง

มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ความรู้พื้นฐานของวิชาครบทั้ง 3 ประเภทหรือไม่

จำเป็น ถ้าต้องการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน จากสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าประเภทวิชาทั้ง 3 ประเภท เป็นส่วนประกอบสำคัญของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้

ในชีวิตประจำวันมนุษย์ต้องเข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ เช่น อากาศ น้ำ เชื้อโรค ภัยธรรมชาติ ฯลฯ มนุษย์จำเป็นต้องมี ต้องรักษา ต้องทำตัวสอดคล้องกลมกลืนหรือหลีกเลี่ยงเพื่อการมีชีวิตอยู่รอด มนุษย์ต้องรู้จักสวนต่าง ๆ ภายในร่างกายของตนทั้งหน้าที่ การทำงานของแต่ละส่วนและการทำงานที่สัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถรักษาสุขภาพของตนได้เป็นอย่างดี และถ้ามีการทำงานบกพร่องก็จะทรายและทำการรักษาได้อย่างทัน่วงที

มนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันกับคนอื่นจนกลายเป็นสังคมขึ้นมา ก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรตามใจตนเองได้ทั้งหมด เพราะแต่ละคนมีความคิด ความต้องการแตกต่างกันออกไป นั่นคือความมีอิสระบางส่วนจะต้องยอม เสียไป โดยต้องทำตามกฎเกณฑ์และวิธีการที่คนส่วนใหญ่หรือสังคมวาง เอาไว้ เพื่อให้คนที่แตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ คนจึงจำเป็นต้องรู้ ต้องเข้าใจและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ จึงจะมีชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่ขัดแย้งและสงบสุข

อีกประการหนึ่งที่สำคัญอย่างมากและเป็นที่ต้องการของมนุษย์ ทุกคนก็คือความสุขใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ได้รับรู้ ได้สัมผัสกับสิ่งที่พอใจ เช่น การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงาม การที่ได้ยินเสียงที่ไพเราะ ฯลฯ หรือ การได้ทำในสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่คนอื่นและสังคม เช่นการให้ความรัก ความ เมตตา การให้อภัย การเอื้ออาทรต่อกัน ฯลฯ การที่จะตัดสินได้ว่าสิ่งใด มีคุณสมบัติดังกล่าวหรือไม่ มนุษย์จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่อง เหล่านั้น มนุษย์ต้องเข้าถึงสิ่งเหล่านั้นด้วยความรู้สึก วิญญาณและอารมณ์ ซึ่งกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้จากการศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์เท่านั้น

คำอธิบายตอนนี้ออกให้ทราบความจริง 2 ประการ คือ

1. มนุษย์ต้องเรียนรู้วิชาทั้ง 3 ประเภท อย่างเหมาะสมและสมดุล ถ้าต้องการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2. จุดประสงค์สำคัญของการศึกษาคือการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง และพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งร่างกาย พุทธิกรรมและจิตใจ ไม่ใช่ ฝึกเพียงให้มีความรู้เพื่อประกอบอาชีพเท่านั้น ดังนั้นความคิดที่ว่าสาขา วิชาที่จะเปิดให้นักศึกษาได้เล่าเรียนนั้น จะต้องเป็นสาขาวิชาที่เรียนจบ ไปแล้วมีงานทำ ถ้าสาขาวิชาใดไม่มีคุณสมบัตินี้จะต้องยุบตัวเองจึงไม่น่า จะถูกต้อง เป็นความคิดที่ไม่เข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ด้วยตนเอง

และสถาบันดังกล่าวก็เป็นเพียงหน่วยฝึกฝนอาชีพแห่งหนึ่งเท่านั้น

การเรียนรู้วิชาทั้ง 3 ประเภทควรจะผสมผสานกันก่อน หรือแยกกันในแต่ละประเภท

คำตกบคึกขึ้นอยู่กับระดับชั้นของการเรียนการสอน ในระดับต้น ๆ เช่น ชั้นอนุบาลที่ผู้เรียนยังไม่มีพื้นความรู้ใด ๆ เลย อาจจะต้องพูดแต่เรื่องใกล้ตัวเท่าที่เห็นอย่างง่าย ๆ หลาย ๆ เรื่องผสมผสานกันไป เพราะไม่อาจจะพูดลึกลงไปให้ละเอียดได้ แต่ในชั้นสูงขึ้นผู้เรียนมีพื้นความรู้มากขึ้น เรื่องที่เรียนจะสามารถลงลึกไปในรายละเอียดได้มากขึ้น วิชาในประเภทต่าง ๆ จึงต้องแยกออกจากกันให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในแต่ละประเภทวิชาที่เรียนและสะดวกในการเรียนการสอน เพราะลักษณะเฉพาะ วิธีการ และจุดประสงค์ของแต่ละประเภทวิชาไม่เหมือนกัน

การแยกตัวออกจากกันนี้ควรจะมีเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดทุกระดับชั้นที่สูงขึ้น เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และเมื่อถึงชั้นอุดมศึกษาที่นักศึกษา มีพื้นฐานด้านต่าง ๆ มากเพียงพอแล้ว วิชาที่เรียนควรแยกประเภทอย่างเด็ดขาดเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนสูงสุด แล้วแต่ละประเภทวิชาจะทำประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนตามหน้าที่และลักษณะเฉพาะของตนเอง

ความกังวลในเรื่องการแยกการเรียนการสอนให้เป็นอิสระจากกันอย่างเด็ดขาดตามประเภทวิชา ก็คือเกรงว่านักศึกษาจะไม่สามารถผสมผสานความรู้ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ได้จริงนั้น เป็นความห่วงใยที่ไม่น่าจะเหมาะกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และไม่ตรงกับธรรมชาติในการค้นหาเหตุผลของมนุษย์ด้วย

วิชาตรรกวิทยาได้อธิบายถึงการคิดอย่างมีเหตุผลว่า เหตุผลในมนัส

(มนัส = สมรรถภาพคิดเห็นระดับสัมผัสโดยประสาททั้ง 5 ของมนุษย์) มีหน่วยย่อยที่สุด 2 อย่างคือ มโนภาพ (คือความเข้าใจโดยทั่วไป เช่นคนคืออะไร) และจิตภาพ (คือภาพเฉพาะหน่วยในความทรงจำ เช่นคนเฉพาะคนที่เรานึกถึง) คืออะไร) เมื่อใดที่มีหน่วยย่อย 2 หน่วยเกิดขึ้นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากรู้จะทำการเปรียบเทียบว่าเข้ากันได้หรือไม่โดยอัตโนมัติเป็นการตัดสินครั้งที่ 1 ต่อมาเมื่อมีการตัดสินหน่วยย่อย 2 หน่วยใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นการตัดสินครั้งที่ 2 และมนัสมองเห็นว่าทั้งสองครั้งนั้นมีส่วนหนึ่งเหมือนกัน มนัสจะดำเนินการต่อไปทันทีโดยการเอาส่วนที่เหลือมาเปรียบเทียบกันดูว่าจะเข้ากันได้หรือไม่ เป็นการตัดสินครั้งที่ 3 (การตัดสินทั้ง 3 ครั้งรวมกันเป็นการอ้างเหตุผล 1 ครั้ง)

ตัวอย่างเช่น

การตัดสินครั้งที่ 1 คนกับมรรโดย (ผู้จะต้องตาย) เข้ากันได้

การตัดสินครั้งที่ 2 นายแดงกับคนเข้ากันได้

การตัดสินครั้งที่ 3 นายแดงกับมรรโดยก็เข้ากันได้ด้วย

หรือสรุปตามแบบตรรกวิทยาได้ว่า คนทุกคนเป็นมรรโดย นายแดงเป็นคน เพราะฉะนั้นนายแดงเป็นมรรโดย (ผู้จะต้องตาย) นั่นเอง⁷

จากระบบการคิดหาเหตุผลนี้ จะเห็นได้ว่าผู้สอนไม่จำเป็นต้องผสมผสานหรือแม้แต่สรุปให้ เพราะมนุษย์ที่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วจดจำเป็นมโนภาพหรือจิตภาพเอาไว้แล้ว สามารถจะนำมาเปรียบเทียบอย่างเหตุผลได้ด้วยตนเอง ขอเพียงแต่ให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ให้มากที่สุด ถูกต้องและชัดเจนมากที่สุดเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การแยกประเภทวิชาและแขนงวิชาย่อยนี้ควรจะทำในทุกส่วน คือแบ่งวิชาแต่ละวิชาออกจากกันอย่างชัดเจนตามจุดประสงค์ มีลำดับขั้นตอนในการเรียนและเนื้อหาวิชาอย่างเหมาะสม เช่น วิชานี้ต้อง

การสอนเรื่องราวของประเทศต่าง ๆ ช่วงสงครามเป็น วิชาที่ต้องการสอน ความเป็นมาของประเทศเพื่อนบ้าน วิชาที่สอนเรื่องของไทย ฯลฯ ด้านการบริหารต้องมีการจัดแบ่งส่วนการบริหารและบุคลากรประจำวิชาแยกย่อยถึงแขนงวิชาอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารที่สามารถดูแลได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด มีการจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม มีเหตุผลและยุติธรรม รวมทั้งการมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงเฉพาะด้าน รับผิดชอบประจำอยู่ในแต่ละแขนงวิชา การเรียนการสอนในแต่ละวิชาจึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุดตามต้องการ

ปัจจุบันสถาบันราชภัฏกำลังมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งการเปิดโปรแกรมวิชาด้านศิลปศาสตร์เพิ่มขึ้น และการเปลี่ยนแปลงวิชาการศึกษาก้าวไป (General Education) ที่เกี่ยวข้องกับบทความนี้โดยตรง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบจากการแข่งขันกันเปิดสถาบันระดับอุดมศึกษา ที่เปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่กระจายออกไปอย่างทั่วถึงตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งที่เปิดใหม่และเปิดในลักษณะของสถาบันสาขาของมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งจะทำให้โอกาสและทางเลือกในการศึกษาสำหรับผู้เรียนเปิดกว้างมากขึ้น ผลก็คือการแข่งขันในด้านคุณภาพของสถาบันการศึกษาก็จะรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วยอยู่ตลอดเวลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถาบันที่จัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในทุก ๆ ด้านสูงสุดเท่านั้น จึงจะสามารถคงอยู่ได้อย่างได้รับการยอมรับและมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องย้ำก็คือเนื้อหาในบทความนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต เป็นที่แน่นอนว่าระยะเวลาที่ผ่านมาทุกสิ่งทุกอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วอย่างมากมาย การศึกษาก็ต้องปรับตัวไปตามสภาพความเป็นจริงด้วย แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องไม่ละทิ้งแก่นแท้ จุดประสงค์และ

สาระสำคัญที่ดีมีประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน
เดิมที่แข็งแกร่งแล้วพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมในทิศทางที่ถูกต้อง เรื่องนี้
ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยที่คนเพียงไม่กี่คนจะสามารถตัดสินใจได้ แต่เป็นเรื่องใหญ่
ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและประสิทธิภาพของนักศึกษา ที่จะกลายเป็นอนาคต
ของชาติในภายหน้าจำนวนมากภายในแต่ละปี การเปลี่ยนแปลงจะต้อง
รอบคอบซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำอย่างเต็มที่

บทความนี้ต้องการบอกเล่าสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเมื่อกว่า 30
ปีมาแล้วว่า วิชาทั่วไปมีลักษณะอย่างไร ทำหน้าที่อย่างไร ฯลฯ เพื่อเป็น
ร่องรอยอันทรงคุณค่าให้ผู้อ่านได้ใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับ
การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาในแต่ละช่วงเวลาตามลำดับจนถึงการเปลี่ยนแปลง
ครั้งล่าสุดในปัจจุบัน เพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจนว่าขณะนี้การเรียนการสอน
วิชาทั่วไปเป็นไปในทิศทางใด เดินไปข้างหน้าในทิศทางที่ดีขึ้น? เดินเฉย
เบี่ยงเบนจากเป้าหมายไปทางซ้าย? เดินเฉยเบี่ยงเบนจากเป้าหมายไป
ทางขวา? หรือกำลังถอยหลังย้อนกลับสู่หลังไปกว่าเดิมหลายสิบปี??

คุณล่ะครับ...คิดว่าเรากำลังเดินไปในทิศทางใด?

เชิงอรรถ

¹ โกวิท วงศ์สุวรรณ, “ว่าด้วยการทำแท้ง”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (9 กุมภาพันธ์ 2543), 6.

² วิไล ณ ป้อมเพชรและคณะ, ประวัติศาสตร์และนักประดิษฐ์ที่สำคัญของโลก พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2527), หน้า (2).

³ งามพิศ สัตย์สงวน, มานุษยวิทยากายภาพ วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 313.

⁴ อิตีมา พิทักษ์ไพรวรรณ, ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2518), หน้า 144-146, 152-153, 160-168.

⁵ กิรติ บุญเจือ, ธรรมวิทยาทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 1.

⁶ กิรติ บุญเจือ, ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2541), หน้า 74, 96, 105.

⁷ กิรติ บุญเจือ, ธรรมวิทยาทั่วไป หน้า 4-8.

สอนให้คิด

ผศ.มานิตา ศรีสาคร

ปัจจุบันเรื่อง “การคิด” และ “การสอนคิด” เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง วงการศึกษาไทยได้มีความเคลื่อนไหวในเรื่องของการคิดมาหลายปีแล้ว ซึ่งทำให้เกิดแนวความคิดที่จะนำมาใช้ในการสอนหลายเรื่อง เช่น แนวการสอนให้ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น” การสอนตามแนวพุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ “การคิดอย่างถูกวิธีตามหลักโยนโสมนัสสิการ” แต่แนวคิดเหล่านั้นยังไม่ได้นำไปใช้อย่างกว้างขวาง และปัญหาคุณภาพด้านการคิดชั้นสูงก็ยังคงมีอยู่เรื่อยมา เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น การมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิด จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง

การสอนกระบวนการคิดหรือการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น เป็นเรื่อง

ที่คลุมเครือ เพราะกระบวนการคิดไม่มีเนื้อหาที่ครูจะสามารถมองเห็นได้ง่ายและนำไปอธิบายได้ง่าย การคิดเป็นกระบวนการ ดังนั้นการสอนจึงต้องเป็นการสอนกระบวนการด้วย

แนวการสอนเพื่อพัฒนาการคิดมี 3 แนวทาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 64) คือ

1. การสอนเพื่อพัฒนาการคิดโดยตรง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบทเรียน หรือกิจกรรมสำเร็จรูปขณะนี้ผู้จัดทำสื่อเหล่านี้ไว้แล้ว

2. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบหรือกระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดที่ได้มีผู้พัฒนาขึ้น การสอนลักษณะนี้มุ่งรวมเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่เพื่อให้การสอนเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียนไปในตัว ครูสามารถนำรูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านเนื้อหาสาระและการคิดไปพร้อม ๆ กัน

3. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาลักษณะการคิดแบบต่าง ๆ รวมทั้งทักษะการคิดทั้งทักษะย่อยและทักษะผสมผสานในกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางที่ 3 นี้ น่าจะเป็นแนวทางที่ครูสามารถทำได้มากที่สุดและสะดวกที่สุด เนื่องจากครูสอนเนื้อหาสาระและมีกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่แล้ว เมื่อครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดตามกรอบความคิดต่าง ๆ ครูก็สามารถนำความเข้าใจนั้นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการสอนที่มีอยู่แล้วให้มีลักษณะที่ให้โอกาสผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิดที่หลากหลาย

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาการคิดมีหลายแบบ แต่ที่จะนำเสนอในบทความนี้ได้พัฒนาจากแนวคิดของ ดร. เอ็ดเวิร์ด เดอ โบ โน (Dr. Edward de Bono) เจ้าของความคิดแบบคู่ขนาน (parallel thinking) โดยยึดหลักที่ว่าอย่าเอาความเห็นที่ขัดแย้งมาปะทะกัน ให้วางเรียงขนานกันไว้แล้วประเมินผลได้เสียอย่างเป็นระบบ

เดอ โบ โน ใช้สูตร “หมวกความคิด 6 ใบ” (six thinking hats) เป็นวิธีสอนให้คนคิดอย่าง “คู่ขนาน” ซึ่งเป็นทักษะการคิดระดับสูง มีพุทธศาสตร์การคิดของตนเองและควบคุมการคิดของตนได้ เขาใช้สีเป็นชื่อหมวก เพื่อให้มองเห็นภาพได้ง่าย สีของหมวกแต่ละสีจะสอดคล้องกับแนวคิดของหมวกแต่ละใบอีกด้วย หมวกที่มีสีต่างกันจะแทนแนวการคิดแต่ละแบบ ถ้าสวมใบไหนก็ต้องคิดแบบนั้น เป็นการเปลี่ยนรูปแบบของการคิดใหม่ให้คิดหลายมุม สาระสำคัญของ “หมวกคิด 6 ใบ” (สมศักดิ์สินธุระเวชณี . 2542 : 104-105) มีดังนี้

1. **หมวกสีขาว** หมายถึง ข้อมูลที่เป็นกลาง มีลักษณะเป็นปรนัย ถ้าสมาชิกสวมหมวกสีขาวจะ หมายถึง การขอร้องให้สมาชิกคนอื่นเงียบ ถ้าผู้สวมหมวกสีขาวถามผู้ใด ผู้นั้นต้องให้ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือข้อมูลแก่สมาชิก

2. **หมวกสีแดง** สีแดงแทนความรู้สึก อารมณ์ สัญชาตญาณ ความหยั่งรู้ ถ้าสวมหมวกสีแดง คือ ต้องการให้สมาชิกแสดงความรู้สึกของตนต่อเรื่องราวหรือปัญหานั้น ๆ เช่น ชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี กลัว ชื่นชม สงสัย

3. **หมวกสีดำ** เป็นสีมืดครึ้ม จึงแสดงความคิดทางลบ เหตุผลในการปฏิเสธ การคิดแบบหมวกสีดำช่วยป้องกันไม่ให้เกิดหรือตัดสินใจอย่าง

ง่าย ๆ การสวมหมวกสีดำคือความต้องการให้บอกข้อบกพร่อง ทำให้สามารถ มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ล่วงหน้า รวมทั้งช่วยตรวจสอบหาเหตุผล หาผลกระทบ หาความเหมาะสม และการสำรวจความเป็นไปได้ เราจะไม่ใช่หมวกสีดำในกรณีที่ต้องการความคิดใหม่ ๆ

4. หมวกสีเหลือง สีเหลืองเป็นสีที่สว่างไสว จึงแทนสิ่งที่ถูกต้อง หรือ การให้กำลังใจ หมวกสีเหลืองจึงหมายถึงเหตุผลทางบวก การสร้างความมั่นใจ เหตุผลในการยอมรับหรือประโยชน์ การสวมหมวกสีเหลืองคือ ความต้องการข้อมูลด้านบวก จุดเด่น คุณค่า ประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. หมวกสีเขียว เปรียบสีเขียวกับธรรมชาติ คือ ความเจริญเติบโต ความคิดใหม่ หมวกสีเขียว คือ การหลีกเลี่ยงความคิดเก่า ๆ มุมมองเก่า ๆ ไปสู่ความคิดใหม่ มุมมองใหม่ ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลง เป็นการสร้างสรรค์ทุกชนิด ทุกประเภท

6. หมวกสีฟ้า เปรียบสีฟ้าเหมือนท้องฟ้าอันกว้างใหญ่ อยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง หมวกสีฟ้า จึงหมายถึงการควบคุมและจัดระเบียบกระบวนการและขั้นตอนการใช้หมวกสีอื่น ๆ นั่นเอง รวมทั้งการควบคุมบทบาทการทำงานของสมาชิกในกลุ่มและกระบวนการทำงาน ตลอดจนการประสานความคิดต่าง ๆ ให้สอดคล้องต่อกัน ผู้สวมหมวกสีฟ้าจะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกระบวนการคิดของกลุ่ม ฉะนั้นหมวกสีฟ้าก็คือโครงสร้างของกระบวนการคตินั่นเอง

แนวคิดของ “หมวกความคิด 6 ใบ” สามารถนำมาดัดแปลงใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกระดับ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูอาจใช้สื่อคือหมวก 6 ใบ ที่เป็นรูปธรรม คือ มีหมวกตามสีต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นสื่อการสอน แต่ถ้าเป็นการสอนในระดับอุดมศึกษา ครูไม่จำเป็นต้องใช้หมวกจริง เพียงแต่ทำความเข้าใจ

เข้าใจแนวคิดและความหมายของหมวกแต่ละสีว่าเป็นการกำหนดให้นักศึกษาอภิปรายหัวข้อเรื่องหรือประเด็นนั้นในแนวคิดใดก็เพียงพอแล้ว เพราะเมื่อนักศึกษาได้รับการฝึกฝนให้ใช้ระบบ การคิดแบบคู่ขนาน บ่อย ๆ ในที่สุดเขาจะสามารถเชื่อมโยงสีของหมวกกับแนวคิดที่เขาจะอภิปรายได้อย่างคล่องแคล่ว (ซาตรี คงสำราญ, 2542 : 75 - 83) ได้นำแนวคิดแบบ “หมวกความคิด 6 ใบ” ไปใช้ในการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาเรื่องการอ่านข่าว โดยให้นักเรียนอ่านข่าวแล้วเขียนแสดงความคิดหรือร่วมกันอภิปราย โดยใช้หมวก 6 ใบ เป็นรูปแบบการแสดงความคิดเห็น

สำหรับผู้เขียนได้ทดลองนำ “หมวกความคิด 6 ใบ” ไปใช้ในการสอนการเขียนในชั้นการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดและแนวทางในการเขียน แต่เดิมเรามักใช้วิธีการระดมความคิด (brain storming) แต่บางครั้งผู้เรียนก็ยังอับจนถ้อยคำที่จะร่วมคิด ร่วมพูด เมื่อทดลองนำวิธีการนี้ไปใช้ปรากฏว่าผู้เรียนคิดได้หลากหลายและคิดเป็นประโยคหรือข้อความ เพราะมีแนวทางในการคิดชัดเจนขึ้น และมีระบบการคิดไปทีละลำดับ ทำให้ได้ข้อมูลมากพอที่จะนำมาจัดหมวดหมู่ ซึ่งแน่นอนหมวกแต่ละสี ได้จัดหมวดหมู่ของข้อมูลไว้อย่างคร่าว ๆ แล้ว ฉะนั้นจึงทำให้ผู้เรียนสามารถจัดหมวดหมู่ได้ง่าย

ตัวอย่างการใช้ “หมวกความคิด 6 ใบ” ในการรวบรวมข้อมูล
ในหัวข้อ “ดอกทานตะวัน”

1. หมวกสีเขียว คือ ข้อมูล ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับดอกทานตะวัน เช่น

- ดอกสีเหลือง ใหญ่ ใบสีเขียวหนา มีขน
- ดอกจะหันหน้าไปรับแสงอาทิตย์
- มีเมล็ดเล็กรวมอยู่กลางดอกมากมาย
- เมล็ดใช้ทำน้ำมัน ใช้รับประทานได้
- ดอกจะบานในฤดูหนาว
- สัญลักษณ์ของพรคความหวังใหม่

2. หมวกสีแดง คือ ความรู้สึก อารมณ์ที่มีต่อดอกทานตะวัน เช่น

- ฉันชอบดอกทานตะวันเพราะมีสีสดใส สวยงาม
- ใบมีขนและรู้สึกคันเมื่อเข้าไปใกล้ ๆ
- พุงทานตะวันดูแล้วตื้นตันใจ

3. หมวกสีเหลือง คือ ความคิดทางบวก ให้กำลังใจ ให้ความมั่นใจ ยอมรับหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากดอกทานตะวัน

- ทำให้การท่องเที่ยวเมืองลพบุรีคึกคัก
- เศรษฐกิจ การค้าของคนลพบุรีดีขึ้น
- คนรู้จักเมืองลพบุรี เพราะพุงทานตะวัน
- ทานตะวันเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ของจังหวัดลพบุรี

4. หมวกสีดำ คือ ความรู้สึกทางลบ หรือการชี้ข้อเสีย ข้อผิดพลาด เช่น

- คนไปเที่ยวทำลายต้นไม้ เกิดความเสียหาย
- ใบทานตะวันมีขน โดนแล้วจะคัน
- มีแมลงอยู่แถวพุงทานตะวัน เป็นแมลงมีพิษ

5. หมวกสีเขียว คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ ๆ ที่มีความเป็นไปได้ หมวกสีเขียวจึงเป็นความคิดใหม่หรือมุมมองใหม่ เช่น

- เราจะจัดทัวร์ทุ่งตะวันตกอย่างไรจึงจะน่าสนใจ
- น่าจะประดิษฐ์ดอกไม้ผ้าเป็นดอกทานตะวัน
- น่าจะนำเมล็ดทานตะวันมาทำอาหารแปลก ๆ
- ควรเก็บค่าเข้าชมทุ่งทานตะวัน
- น่าจะแต่งกลอนชมดอกทานตะวัน

6. หมวกสีฟ้า เป็นการควบคุมหรือจัดระบบความคิด ฉะนั้นผู้เรียนจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่เรียงลำดับขั้นตอน และเรียบเรียงเป็นโครงเรื่อง เพื่อที่จะนำไปเรียบเรียงเป็นเนื้อเรื่องที่สมบูรณ์ต่อไป ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเลือกข้อมูลมาจัดหมวดหมู่แล้วคิดเพิ่มเติมหรืออาจจะต้องไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ สมบูรณ์ขึ้น

จะเห็นได้ว่า “หมวกความคิด 6 ใบ” สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะถึง 3 ทักษะคือ “คิด - พูด - เขียน” ครูก็มีคำถามหรือแนวทางที่ใช้กระตุ้นความคิดของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ไม่อับจนคำถาม

ผู้เขียนได้ใช้ “หมวกความคิด 6 ใบ” ในการเรียนการสอนอีกเรื่องหนึ่ง คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำงานกลุ่ม ในวิชาพฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทย ผู้เขียนได้กำหนดกิจกรรมการสร้างสรรค์ “เกมการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษา” เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมการเรียนในชั้นต่าง ๆ ทั้งนำ สอน สรุป และวัดผลการเรียนรู้ นักศึกษามักนำเกมที่คิดได้มาปรึกษาหรือบางกลุ่มก็หายเงียบไปเพราะคิด

ว่าอาจารย์ไม่ติดตาม พอถึงกำหนดเวลานำเสนอกับภรรยา ชาติการเตรียมการ ชาติการสร้างสรรค์ ได้แต่ทำพอส่ง ผู้เขียนจึงทำแบบตรวจสอบเกมการสอนวิชาภาษาไทยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ตรวจสอบงานด้วยตนเอง การตอบคำถามแต่ละข้อทำให้เขารู้ว่าเกมของเขาบรรลุวัตถุประสงค์หรือยัง มีอะไรบ้างที่เขาควรแก้ไขปรับปรุง

ตัวอย่างแบบตรวจสอบเกมการสอนวิชาภาษาไทย

แนวทางการตรวจสอบเกมการสอนวิชาภาษาไทย

1. ข้อเท็จจริง (หมวดสีเขียว)
  - 1.1 เกมที่คิดนี้จะสอนเรื่องใด
  - 1.2 เกมนี้ใช้ในขั้นตอนใดของการสอน
  - 1.3 วิธีการเล่นมีขั้นตอนอย่างไร
  - 1.4 ใช้เวลาเล่นกี่นาที
  - 1.5 ต้องใช้อุปกรณ์ใดบ้าง จำนวนเท่าไร
  - 1.6 ต้องใช้วัสดุใดบ้าง มีหรือยัง
  - 1.7 ถ้าต้องจัดซื้อ ราคาเท่าไร
2. ความรู้สึกที่มีต่อการทำกิจกรรมนี้ (หมวดสีด้า)
  - 2.1 นักศึกษาชอบเกมที่คิดหรือไม่
  - 2.2 ถ้าชอบ - ชอบตรงไหน
  - 2.3 ถ้าไม่ชอบ - ทำไมจึงไม่ชอบ และจะปรับแก้อย่างไร
3. การตรวจสอบข้อผิดพลาด (หมวดสีด้า)
  - 3.1 เกมนี้จะซ้ำกับกลุ่มอื่น ๆ หรือไม่

- 3.2 เกมนี้ใช้เวลานานเกินไปหรือไม่
- 3.3 เวลาเล่นจะมีเสียงดังเกินไปหรือไม่
- 3.4 เวลาเล่นจะรบกวนห้องข้างเคียงหรือไม่
- 3.5 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ คัดค้านหรือไม่ ลงทุนมากเกินไปหรือน้อยไปหรือไม่
- 3.6 เกมนี้เมื่อเล่นแล้ว นักเรียนจะได้ความรู้หรือไม่
- 3.7 คัดค้านเวลาที่เสียไปหรือไม่
- 4. การคิดเชิงบวก การสร้างความมั่นใจ (หมวดกลีเหลือง)
  - 4.1 เกมนี้มีจุดเด่นตรงไหนที่ทำให้นักเรียนสนุกและได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน
  - 4.2 เกมนี้มีประโยชน์อย่างไรกับผู้เรียน
  - 4.3 ถ้าจะให้เกมนี้ดีขึ้นจะปรับแก้ขั้นตอนตรงไหน
- 5. การคิดเชิงสร้างสรรค์ (หมวดกลีเขียว)
  - 5.1 เกมนี้จะนำไปใช้สอนเรื่องอื่น ๆ ได้อีกหรือไม่ เช่นเรื่องอะไร
  - 5.2 จะปรับเกมนี้อย่างไรจึงจะใช้ได้คุ้มค่า คัดค้านเวลา
  - 5.3 จะออกแบบวัสดุอย่างไรจึงจะคงทน นำไปใช้ได้หลาย ๆ ครั้ง
- 6. การควบคุมและการจัดระเบียบความคิด (หมวดกลีฟ้า)
  - 6.1 เกมการสอนที่นักศึกษาคิดชื่ออะไร
  - 6.2 มีจุดมุ่งหมายอย่างไร
  - 6.3 มีขั้นตอนการเล่นโดยสรุปอย่างไร
  - 6.4 ใช้เวลาทั้งหมดกี่นาที
  - 6.5 ใครเป็นผู้อธิบายวิธีการเล่น
  - 6.6 ใครเป็นผู้นำเกม
  - 6.7 ใครเป็นผู้ช่วย

แบบตรวจสอบเกมการสอนวิชาภาษาไทยที่ผู้เขียนนำเสนอนี้สามารถนำไปดัดแปลงเป็นเครื่องมือสำหรับติดตามงานกลุ่มหรือการทำโครงการของนักศึกษาได้ โดยตัดคำถามบางข้อทิ้งไปแล้วเพิ่มเติมคำถามที่ต้องการ แต่คงแนวคิดคู่ขนาน โดยใช้หมวดความคิด 6 ใบของเดอโบโนไว้ เพราะการนำแบบสำรวจนี้มาใช้ทำให้ครูคิดแทนผู้เรียนน้อยลง แต่ผู้เรียนได้คิดด้วยตัวเองมากขึ้น ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการตรวจสอบการทำงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการคิดที่เป็นระบบคิดอย่างรอบคอบ คิดหลายด้าน หลายมุมมอง ถ้าครูใช้วิธีการให้นักศึกษาได้คิดแบบนี้บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นความเคยชินในการคิดแบบคู่ขนาน พยายามหา "ทางที่เป็นไปได้" ทุกประการของปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ โดยนำคำตอบมาวางเรียงเป็นเส้นขนาน และหาทางออกของปัญหาด้วยการยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน ไม่ด่วนตัดสินใจอย่างง่าย ๆ ด้วยการวิเคราะห์ ถกเถียง (อย่างเอาเป็นตาย) แล้วก็ด่วนหาข้อสรุป อย่างที่เราเคยปฏิบัติมาเป็นระยะเวลายาวนาน

การนำความคิดเรื่อง หมวดความคิด 6 ใบของเดอโบโน ไปใช้สามารถดัดแปลงนำไปสอนได้อีกหลากหลาย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ใช้ นอกจากนั้นวิธีคิดคู่ขนานนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการประชุมทุกระดับได้อีกด้วย

แนวการสอนที่ใช้ "หมวดความคิด 6 ใบ" ที่นำเสนอนี้เป็นแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างหลากหลาย เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ได้ค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน โดยยึดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้ชัดเจน ครูจึงมีบทบาทในการปลุกเร้าและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สอดคล้องกับการปฏิรูปการ

ศึกษา และเป็นการพิสูจน์ได้ว่าการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถนำมาใช้ได้ในทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ เนื้อหา โอกาส และสภาพการณ์เป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์, 2540.
- ชาติรี คงสำราญ. หลากหลายวิธีสอนที่ไม่หลอกหลอนวิธีเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2542.
- สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์. มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัดนาพานิช, 2542.
- สุทธิชัย หยุ่น. "คิดผิดคิดใหม่ได้." เนชั่นสุดสัปดาห์. 8:384 (14-20 ตุลาคม 2542) : 3.

ครูภาษาอังกฤษกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มัทนา ศุภนคร

ความเป็นมา

อนุสนธิจากมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบการเรียนการสอนจึงเร่งปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา หลักสูตร วิธีสอน และสื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้พัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียน การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีเรียกชื่อต่าง ๆ กัน

เช่น การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered หรือ learner-centered instruction) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (autonomous learning) หรือการสอนตนเอง (self instruction) การสอนโดยให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเกิดขึ้นจากผลการศึกษาวิชาจิตวิทยาสองสาขา คือ จิตวิทยา กลุ่มการรู้คิด (cognitive psychology) และ จิตวิทยา มนุษยนิยม (humanistic psychology)

วิชาจิตวิทยากลุ่มการรู้คิดมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นหาความหมายของสิ่งที่ตนเรียนและสามารถจัดระเบียบและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้รับได้ด้วยตนเอง มีแนวคิดโดยสรุป ดังนี้

1. มุ่งเน้นกระบวนการคิดของผู้เรียน ผู้สอนต้องไม่คิดว่าผู้เรียนเป็นเพียงหน่วยความจำที่มีหน้าที่บันทึกความรู้ที่ผู้สอนป้อนให้เท่านั้น หากแต่ผู้สอนต้องคิดว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากกระบวนการคิดของนักเรียนเอง

2. พัฒนาการของการศึกษาวิชาจิตวิทยากลุ่มการรู้คิด พบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีส่วนร่วมสำคัญในการเรียนรู้ของตนเอง

3. ผู้เรียนจะเรียนรู้จากการเลือกเฟ้นข้อมูลที่ได้รับ ตั้งสมมุติฐาน เปรียบเทียบ เรียบเรียงข้อมูล สร้างความหมายจากข้อมูลและบูรณาการความรู้ใหม่ที่ได้รับกับข้อมูลที่มีอยู่แล้วในสมอง

4. ในการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกระทำสิ่งต่อไปนี้

4.1 ทดสอบสมมุติฐานของตน

4.2 ค้นคว้าและจัดเรียงลำดับความรู้

4.3 ลองเสี่ยง (take risks) ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร

4.4 ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชาจิตวิทยามนุษยนิยม ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ สภาพการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

1. เน้นการสื่อสารที่มีความหมาย
2. เน้นให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
3. คำนึงถึงบริบท (context) ที่มีต่อผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้สึกและความตั้งใจ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการตัดสินใจทุกขั้นตอน
4. เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากเป็นผู้บอกวิชามา เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitators) หรือเป็นผู้เร่งปฏิกิริยา (catalyst) มีหน้าที่สร้างและรักษาบรรยากาศการเรียนรู้ของชั้นเรียน ไม่ใช่ผู้ทรงอำนาจ
5. ให้ผู้เรียนในชั้นมีบทบาทเป็นผู้ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของกันและกัน

บทบาทของครู

การสอนแบบให้ความสำคัญกับผู้เรียนแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบครูมีบทบาทสำคัญ (teacher-centered instruction) ดังนี้

1. เปลี่ยนพฤติกรรมในชั้นเรียนจากการเน้นการสอน (teaching) เป็น การเน้นการเรียนรู้ (learning) กล่าวคือ ภาระงานการเรียนการสอนที่ผ่านมา หลักสูตรและครูเป็นผู้กำหนดว่านักเรียนต้องเรียนรู้อะไรบ้าง แล้วครูเป็นผู้เลือกวิธีการสอนที่ตนคิดว่าเกิดประสิทธิภาพที่สุดมาใช้สอนนักเรียน แต่ในแนวการจัดการศึกษาแบบใหม่ ครูและนักเรียนจะร่วมกันตัดสินใจว่าจะเรียนอะไรและจะเรียนอย่างไร การเลือกกิจกรรมต้องเลือกกิจกรรมที่ไม่เน้นที่ผลการเรียนหรือความรู้เท่านั้น หากแต่ต้องเน้นให้นักเรียนมีทักษะในกระบวนการหาความรู้ด้วยในขณะเดียวกัน
2. เปลี่ยนแปลงบทบาทของนักเรียนจากการเป็นคนนอกวงการศึกษา

ในการกำหนดหลักสูตรมาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เลือกสื่อการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนของตนเองจากการช่วยเหลือของครู

3. เปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากการเป็นผู้ตัดสินใจเบ็ดเสร็จทุกเรื่องในกระบวนการเรียนการสอนมาปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

3.1 เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน กล่าวคือครูต้องคิดเสมอว่านักเรียนจะเรียนอย่างไรมากกว่าคิดว่าตนจะสอนอย่างไร

3.2 มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

3.3 เปิดกว้างให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเลือกกระบวนการเรียนรู้

3.4 สนับสนุนการริเริ่มของผู้เรียน

3.5 ริเริ่มและส่งเสริมกิจกรรมให้เพิ่มพูนขึ้น

3.6 สังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนเพื่อการประเมินผลร่วมกับนักเรียน

3.7 ให้คำปรึกษา มีส่วนร่วมและเป็นผู้เรียนร่วมกับนักเรียน

4. จัดให้มีการประเมินผลกระบวนการเรียนเป็นสม่ำเสมอเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ เช่น

What am I /are you / are we doing?

Why am I /are you / are we doing?

what was good? Why?

What was bad? Why

What can it be used for?

5. ใช้ชั้นเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ ไม่ควร

คิดว่าชั้นเรียนภาษาอังกฤษเป็นสถานที่จำลอง แต่ควรคิดว่าเป็นสถานที่ในชีวิตจริงที่จะใช้ประโยชน์ได้ดีเช่นเดียวห้องทดลองที่ใช้ในการตรวจสอบสมมุติฐาน นักเรียนและครูต่างมีบทบาทพอ ๆ กัน บางครั้งนักเรียนอาจทำหน้าที่ครู และบางทีครูก็มีบทบาทเป็นนักเรียน กระบวนการเรียนและเนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องควบคู่กันไป

โดยสรุปแล้ว แนวการสอนที่เน้นผู้เรียน ครูภาษาอังกฤษมีบทบาทต่อนักเรียน ดังนี้

1. ช่วย (help) โดยการช่วยนักเรียนวางแผนการเรียน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดวิธีการประเมินผล
2. ชี้แนะ (direct) โดยการเสนอแนะกิจกรรมและสื่อการเรียนให้นักเรียนเลือกใช้และศึกษา
3. อำนวยความสะดวก (facilitate) โดยการจัดรวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ จัดหาสื่อการเรียนรู้
4. ให้คำปรึกษา (advise) เมื่อนักเรียนประสบปัญหาการเรียนรู้
5. เร่งปฏิกิริยา (catalyze) โดยการให้ความกำลังใจ ให้การสนับสนุน และสร้างเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

คุณสมบัติของครูภาษาอังกฤษ

ทัฟ (Tough : 1979) กล่าวถึงคุณลักษณะและเจตคติของครูในฐานะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย หรือครูในอุดมคติว่า

1. ครูต้องมีบุคลิกให้ความอบอุ่นและความรักแก่นักเรียน มีความเป็นมิตรและอาหารต่อปัญหาของนักเรียน
2. ต้องยอมรับความสามารถของนักเรียนว่านักเรียนจะสามารถตัดสินใจและเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ดิกกินสัน (Dickinson :1994) ได้สรุปคุณสมบัติของครูภาษาอังกฤษว่าครูต้องมีความรู้และเจตคติระดับวิชาชีพ (professional knowledge and attitude) ดังนี้

1. มีความรู้และทักษะในภาษาของผู้เรียน (learners' mother tongue) เพื่อที่จะสามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้โดยไม่อุปสรรคและมีความเสี่ยงน้อยที่สุดที่จะเกิดความเข้าใจผิด และความรู้และทักษะภาษาอังกฤษเพื่อนำนักเรียนได้

2. มีความรู้และทักษะเพื่อที่จะสามารถช่วยผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถระบุและอธิบายความต้องการการเรียนรู้ของตน

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อที่จะช่วยนักเรียนให้จำแนกความต้องการมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ย่อย ๆ ได้

2.3 การวิเคราะห์ภาษาโดยวิธีการทางภาษาศาสตร์ เพื่อที่จะสามารถกำหนด (และช่วยให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดในภายหลัง) เนื้อหาสำคัญที่นักเรียนจะเรียนตามความต้องการของตน

2.4 สื่อการเรียนรู้ เพื่อจะได้ช่วยนักเรียนหาสื่อการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งมีความรู้ในเรื่องแบบเรียนเพื่อที่จะช่วยนักเรียนสร้างแหล่งค้นคว้า

2.5 การเตรียมและสร้างสื่อเพื่อที่เตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากเนื้อหาที่สมจริง (authentic) และเพื่อสามารถปรับแบบเรียนที่มีในตลาดและที่สร้างเองให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.6 กระบวนการวัดผลเพื่อที่จะช่วยนักเรียนให้สามารถสร้างเครื่องมือวัดสมรรถภาพและพัฒนาการของตนเอง

2.7 กลยุทธ์การเรียนรู้ เพื่อที่จะแนะนำผู้เรียนในการเลือกวิถี การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับตนและเพื่อสามารถให้คำแนะนำนักเรียนที่ ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

2.8 การจัดการและการบริหาร เพื่อที่จะเป็นผู้สามารถติดต่อกับ เจ้าของภาษาอังกฤษ สามารถจัดการอภิปราย จัดให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยน ความรู้ และเสนอแนะวิธีการจัดเก็บผลการเรียนรู้

2.9 ความเป็นบรรณารักษ์ เพื่อที่จะสามารถสร้าง รักษา และดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง(self-access center) ทั้งนี้ รวมถึงมีความรู้เรื่องการจัดหมวดหมู่สื่อการเรียน และความสามารถใน การจัดหาสื่อมาเพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนมีแหล่งการค้นคว้าที่เหมาะสม ตามความสามารถของตน

สรุป

การสอนภาษาอังกฤษโดยเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนมีได้หมายความว่า จะทำให้ความต้องการใช้ครูน้อยลง หรือจะเป็นผลทำให้ครูทำงาน สบายขึ้น การเรียนการสอนแบบนี้ยังคงต้องการใช้ครูจำนวนเท่าเดิม และทำงานหน้าเหมือนเดิม หากแต่ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล มาเป็นผู้ ชี้แนะและช่วยให้ นักเรียนสามารถกำหนดสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และ ครูต้องพร้อมที่จะปรับตนตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นผลให้ ครูทำงานหนักกว่าเดิม การสร้างให้ครูมีคุณสมบัติข้างต้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ต้องลงมือดำเนินการ การสอนไม่ว่าแบบใดต่างก็ต้องการการพัฒนา ศักยภาพผู้เรียน และไม่ว่าการสอนจะเป็นแบบใดก็จำเป็นต้องใช้ครูที่มี คุณภาพเสมอ ดังนั้นถ้าต้องการพัฒนาผู้เรียนก็ต้องพัฒนาครู

บรรณานุกรม

จรรยา สุวรรณทัต. จิตวิทยา สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2535

จรรยา สุวรรณทัต. จิตวิทยา มนุษยนิยม สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2535

Dickinson, L. **Self-instruction in Language Learning.** (2nd Edn.) Cambridge University Press, 1994

Tough, A. **The Adults' Learning Project: A Fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning.** (2nd Edn.) The Ontario Institute for Studies in Education, 1979.

เทคโนโลยีสารสนเทศ

เพชรรัตน์ บริสุทธิ์

เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นคำที่รู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีในสังคมยุคข่าวสาร หรือสังคมสารสนเทศไร้พรมแดน โดยนักวิชาการชื่อ อัลวิน ทอฟเลอร์ (Alvin Toffler) (ครรชิต มาลัยวงศ์ 2535, 20) ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญและน่าสนใจ เพราะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนบนโลก และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทั้งของคนและของประเทศชาติอย่างมหาดศาลทุกประเทศในโลกให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของเทคโนโลยีไฮเทค 5 กลุ่ม ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุใหม่ เทคโนโลยีอวกาศ เทคโนโลยีนิวเคลียร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

โดยศึกษาถึงประเด็นสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การปรับปรุงกระบวนการหรือผลิตภัณฑ์และบริการ การยอมรับจากสังคม การนำไปใช้ประยุกต์ในภาค/สาขาอื่นๆ และการสร้างงานในทศวรรษปี ค.ศ. 1990s ผลการศึกษาปรากฏว่า เทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพสูงสุดในทุกๆ ประเด็นที่ทำการศึกษา ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะเดียวกัน และปรากฏผลเช่นเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ 2538, 8) จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับความสนใจจากทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งแน่นอนว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลต่อประเทศต่างๆ อย่างแน่นอน

เทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดจากคำสองคำ คือ **เทคโนโลยี** และ **สารสนเทศ (สารนิเทศ)**

เมื่อนำคำว่า เทคโนโลยี และ สารสนเทศ มารวมกันเป็นคำว่า **เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)** จะหมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา จัดการ ประมวลผล จัดเก็บ เรียกใช้ แลกเปลี่ยน หรือเผยแพร่สารสนเทศด้วยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ หรือการนำ สารสนเทศและข้อมูลไปปฏิบัติตามเนื้อหาของข้อมูลนั้นๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของผู้ใช้ (สารนิเทศศาสตร์ 2532, 165)

จุดกำเนิดของสารสนเทศนั้นเกิดขึ้นเมื่อหกพันปีมาแล้ว ตั้งแต่สมัยสุเมเรียนในแถบตะวันออก และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่มีการจารึกเรื่องราวต่างๆ ลงบนกระเบื้องดินเผา หรือในประเทศไทยพบว่าการจารึกสัญลักษณ์ต่างๆ เมื่อก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม จ.อุบลราชธานี ต่อมา มีการใช้หนังสือพิมพ์เพื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆ จนกระทั่งชาวอียิปต์โบราณ

รู้จักวิธีทำการกระดาษปาปรัส ขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยมีการใช้ใบลานจารึกคัมภีร์ พระไตรปิฎกต่างๆ วิวัฒนาการของการบันทึกเรื่องราวได้ดำเนินเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อกล่าวมาถึงตอนนี้คงพอจะนึกออกกันแล้วว่า สารสนเทศหรือสารสนเทศนั้น มีวิวัฒนาการมายาวนานควบคู่กับประวัติศาสตร์ของมนุษย์เลยทีเดียว เพียงแต่รูปแบบของสารสนเทศที่ปรากฏในสมัยโบราณนั้นเป็นสัญลักษณ์และรูปภาพเสียส่วนใหญ่ ซึ่งก็ยังคงนับว่าเป็นสารสนเทศอยู่นั่นเอง ต่อมาเกิดอุตสาหกรรมกระดาษและการพิมพ์ มีการบันทึกเรื่องราว สารสนเทศต่างๆ ลงบนกระดาษอย่างแพร่หลาย และดูเหมือนจะเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันเรื่อยมา เทคโนโลยีการทำกระดาษและการพิมพ์นี้ เอื้อประโยชน์ให้เกิดกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น มนุษย์สามารถสื่อสารแจ้งให้ผู้อื่นทราบความต้องการ เจตนา ตลอดจนอารมณ์ให้ผู้อื่นได้ทราบ ซึ่งนับเป็นการเริ่มต้นของการนำเทคโนโลยีมาจัดการกับสารสนเทศ และทำให้สารสนเทศในสาขาวิชาต่างๆ ดำรงอยู่ได้มาจนปัจจุบัน

ปัจจุบันสังคมได้กลายเป็นสังคมข่าวสาร โดยสมาชิกในสังคมไม่รู้ตัวแต่พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงไปวันละเล็กละน้อย จนสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อบุคคลต้องการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ต้องเสาะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้านั้นๆ มาเปรียบเทียบกันในแต่ละยี่ห้อ เพื่อดูราคา คุณภาพ และประโยชน์ปลีกย่อยที่จะได้จากตัวสินค้า หลังจากนั้นจึงตัดสินใจซื้อสินค้ายี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่งที่ให้ประโยชน์สูงสุด และราคาที่สามารถจ่ายได้ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวัน

สารสนเทศทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อต่อสู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงอยู่ในสังคม สามารถแก้ปัญหา

และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวมถึงสามารถสร้างความเจริญงอกงามทางจิตใจ อารมณ์ได้อีกด้วย ซึ่งส่งผลให้สารสนเทศมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา ในการเรียนการสอนทุกระดับ สิ่งที่สำคัญ อาจารย์สอนนักเรียน ก็คือ สารสนเทศ แต่เป็นสารสนเทศในสาขาวิชาต่างๆ ที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้ นั่นเอง การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ช่วยให้คุณคนมีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางด้านจิตใจ และสติปัญญา การจดบันทึกสารสนเทศช่วยรักษาไว้และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง

อัลวิน ทอฟเลอร์ ได้เขียนหนังสือชื่อ *The Third Wave* (ครุฑ 2535: 19) เพื่อเป็นการยืนยันว่ามีการเปลี่ยนแปลงสังคมมนุษย์เกิดขึ้นจริงๆ โดยมีสาเหตุจากสารสนเทศ และส่งผลให้สังคมเกษตรเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสารสนเทศ ดังนี้

ยุคแรก (First Wave) ยุคของเกษตรกรรม การดำรงชีวิตโดยส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยธรรมชาติ มีการเลี้ยงสัตว์ เริ่มเพาะปลูก และสร้างบ้านเรือน

ยุคที่สอง (Second Wave) เป็นยุคของอุตสาหกรรม ที่เปลี่ยนแปลงชีวิตเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง มีโรงงานผลิตสิ่งต่างๆ มีการประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์ มีเอกสารเผยแพร่ความรู้ใหม่มากมาย ยุคที่สาม (Third Wave) เป็นยุคของสังคมข่าวสารโดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1967 เป็นช่วงที่เรียกว่า ยุคปฏิวัติสารสนเทศ (Information revolution) ยุคการทะลักทะลายนของข่าวสาร (Information explosion) เป็นผลมาจากหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่แพ้สงคราม โดยมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ก่อให้เกิดการตีพิมพ์สารสนเทศออกมาเผยแพร่อย่าง

มากมาย นักวิชาการ หรือนักวิจัย ใช้เอกสาร ตำรา วารสารหรือสิ่งพิมพ์ ต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้น นักเอกสารสนเทศเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการจัดเก็บเอกสาร และค้นคืนเอกสารที่มีอยู่จำนวนมาก จนในที่สุดเกิดปัญหา กระแสสารสนเทศท่วมท้น การค้นคืนเอกสารที่จัดเก็บไว้ทำได้ช้าหรือบางครั้งไม่พบ สาเหตุนี้เองที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการจัดเก็บ ค้นคืน และถ่ายทอดสารสนเทศอย่างกว้างขวาง เพื่ออำนวยความสะดวก นำเอกสารต่างๆ มาใช้ได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้องมากที่สุด ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการนำเทคโนโลยีมาใช้กับสารสนเทศ จึงเกิดมีคำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป จึงถือว่าเทคโนโลยีเป็นตัวแปรสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

เทคโนโลยีสารสนเทศ เริ่มปรากฏบทบาทสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1988-1997) จวบจนปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม กล่าวคือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ บันทึก ประมวลผลข้อมูล ตลอดจนจัดทำรายงานต่างๆ แต่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ในการกระจายสารสนเทศที่ได้จากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ไปสู่บุคคลหรือวงการต่างๆ ต่อไป จะเห็นว่าสารสนเทศจะมีบทบาทต่อบุคคลหรือประเทศชาติได้นั้น ต้องอาศัยเทคโนโลยีในการจัดการทั้งสิ้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว่าเทคโนโลยีชนิดอื่นๆ ดังนั้นมนุษย์จึงนำ

คอมพิวเตอร์มาใช้จัดการกับสารสนเทศมากกว่าเทคโนโลยีชนิดอื่นๆ เช่นกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีเทคโนโลยีอีกหลายรูปแบบที่สามารถนำมาจัดการและเผยแพร่สารสนเทศได้ เช่น ระบบโทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร เคเบิลทีวี เป็นต้น แต่เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่สามารถจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศได้ดีเท่ากับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เราจึงนิยมใช้คอมพิวเตอร์จัดการสารสนเทศทุกสาขาวิชาชีพทั่วโลก วัตถุประสงค์ในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ให้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น โดยเฉพาะงานจัดเก็บและค้นคืนเอกสาร ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละหน่วยงาน จนสำนักงานในปัจจุบันนี้เรียกได้ว่าเป็น “สำนักงานไร้กระดาษ” (Paperless office) (สอางศรี พรสุวรรณ 2535. 12-13)

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการพัฒนาเทคโนโลยีอื่นๆ นั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไป ก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์และสังคมมากเท่าใด นั่นก็ย่อมหมายความว่า มนุษย์ต้องรู้จักใช้สติปัญญาในการกลั่นกรอง เลือกใช้สารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงมนุษย์ต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์สารสนเทศที่มีประโยชน์ รวมถึงความเชี่ยวชาญ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติที่ดี ต่อการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่สารสนเทศนั้น ในทางที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จึงจะนับได้ว่ามนุษย์สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยแท้จริง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น ทางเลือกหนึ่งจะต้องเริ่มที่เยาวชน ให้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งครูต้องทำตนเป็นตัวอย่าง เป็นแม่แบบของนักเรียนและนักศึกษา ในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศอย่างน้อยก็ขั้นพื้นฐาน

เมื่อครูและอาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้องแก่เยาวชนของชาติ ครูจำเป็นต้องเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านคอมพิวเตอร์ได้มากขึ้น ได้ความรู้ทั้งด้านวิชาการและเทคนิคการใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่รู้ตัว เราใช้เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนเท่านั้น องค์ความรู้ต่างๆ ยังอยู่ที่ครู เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนความเป็นครูได้ แต่เทคโนโลยีสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครู ช่วยให้การถ่ายทอดทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยากๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจง่าย และสนุกสนาน ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งครูจะต้องไม่ลืมสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนของชาติในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ดี รู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เทียบกับการเพิ่มคุณภาพพ่อบุญและแม่พิมพ์ของชาตินั้นเอง

การพัฒนาครูสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ต้องเริ่มต้นที่การยอมรับ และทำความเข้าใจ รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เข้ามาสู่ชีวิตและการทำงาน เช่น การสอนเรื่องภูมิศาสตร์ของโลก ครูไม่ต้องยกลูกโลกใบโต หรือแบกแผนที่แผ่นใหญ่ไปให้นักศึกษาดูอีกต่อไปแล้ว เพียงแต่ครูหยิบ ซีดี-รอม เรื่อง *Atlas of the World* ใช้ประกอบกับคอมพิวเตอร์ เท่านั้นก็ทำให้การเรียนการสอนสนุกสนานมีชีวิตชีวามากขึ้น หรือครูสามารถพัฒนาคุณภาพบทเรียน แนวคิดในสาขาวิชาที่สอน โดยใช้อินเทอร์เน็ต เรียกดูจากสถาบันการศึกษาอื่น ไม่ว่า

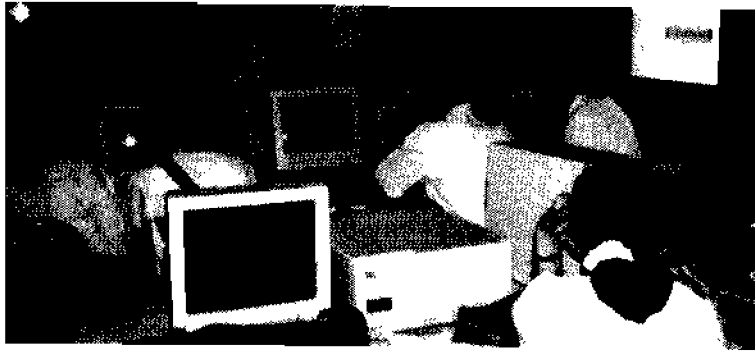
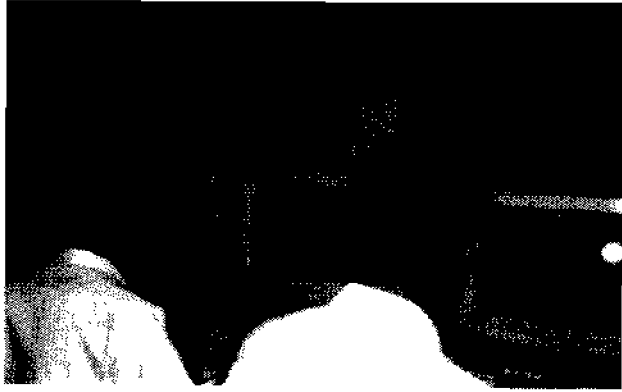
จะเป็นเนื้อหาวิชา คู่มือครู แบบฝึกหัด หรือจะอ่านบทความสาขาวิชาต่างๆ จากวารสารภาษาต่างประเทศ หรือจากวารสารภาษาไทยก็สามารถอ่านได้ เพียงแต่ใช้อินเทอร์เน็ต เปิดไปที่เว็บไซต์ http://arc.rint.ac.th/studyweb/e_journal.html หรือเว็บไซต์อื่นๆ อีกมากมาย ที่พร้อมให้บริการสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถส่งพิมพ์นำมาใช้ได้ทันที ในทางกลับกันครูสามารถสร้างและนำเสนอบทเรียนหรือแบบฝึกหัดในเว็บไซต์ของสถาบันตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นได้ศึกษาใช้งานบ้างก็ได้

การใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องไม่ยากจนเกินไปที่ครูจะเรียนรู้ได้ แต่การได้มาซึ่งเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ยากกว่า สถานศึกษาบางแห่งครูมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสร้างองค์ความรู้ แต่ขาดอุปกรณ์เทคโนโลยี ในขณะที่บางแห่งได้เทคโนโลยีมาโดยง่าย แต่ครูยังใช้ไม่เป็น ใช้ไม่คุ้ม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายและเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- ครรรชิต มาลัยวงศ์. เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2535.
- สอางศรี พรสุวรรณ. "บทบาทของบรรณารักษ์ กับเทคโนโลยีทางด้านสารนิเทศ" ใน **บุคลากรสารนิเทศในยุคไฮเทค:มุมมองและทิศทาง**. หน้า12-13. กรุงเทพฯ:สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2535.
- สารนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพัฒนบริหารศาสตร์และเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2532.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ.
แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2538.

เรียนภาษาอังกฤษทางอินเทอร์เน็ต

ดร.ศิริพร วงษ์จันทร์

เฮเลน แดนเซอร์ (Dancer, 2000) ได้ให้คำจำกัดความอินเทอร์เน็ตว่าเป็นที่คอกของกลุ่มเครือข่ายเป็นพัน ๆ เครือข่าย และคอมพิวเตอร์เป็นล้าน ๆ เครื่อง ที่สามารถคุยกันได้โดยผ่านสายโทรศัพท์ ส่วน Krol (1994) บอกว่าอินเทอร์เน็ตมีต้นกำเนิดมาจาก ความพยายามที่จะเชื่อมเครือข่าย ของกระทรวงกลาโหมแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อ 26 ปีที่แล้ว โดยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ ไม่มีผู้บริหารหรือผู้ควบคุมเป็นทางการ หากแต่มี Internet Society (ISOC) เป็นผู้สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในโลกยุคไร้พรมแดนนี้ ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายนั้น แต่ละเครือข่ายก็จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเอง ไม่มีใครเป็นผู้เก็บค่าธรรมเนียมจากการใช้เครือข่าย หรือผู้ใช้งานแต่อย่างใด (Krol, 1994)

แม้ว่าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีมาตั้งแต่ปี 1974 (Krol,1994) แต่ก็

เพียงจะมารับความสนใจมากที่สุดเมื่อไม่นานมานี้เอง ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตนั้นมียุคมากมายจนเราไม่สามารถอ่านได้หมดในหนึ่งช่วงชีวิตของเรา เพราะมีการเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงข้อมูลอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งก็เป็นไปตามองค์ความรู้ที่มีการค้นคว้า และค้นพบอย่างต่อเนื่องของชาวโลก ดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการเรียนของนักเรียนนักศึกษา จึงมีความจำเป็น และสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ นักเรียนนักศึกษาที่มีความชำนาญพิเศษ หรือมีความสนใจอินเทอร์เน็ตจะได้เปรียบผู้อื่น การเรียนภาษาอังกฤษทางอินเทอร์เน็ตนั้น มีตั้งแต่โปรแกรมการเรียนด้วยตนเอง จนถึงการเรียนรู้หลักสูตรในระดับบัณฑิตวิทยาลัย (Baxter & Miller, 1999, Small et al., 1999)

มี web sites ประมาณ 5000 web sites ในอินเทอร์เน็ต ที่เราสามารถเข้าไปเพื่อเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง และเรายังสามารถเขียน web site ขึ้นเองได้อีกด้วย ผู้เขียนจึงแบ่งกลุ่ม web sites ออกไปตามความสนใจของผู้เรียนได้ 6 กลุ่ม คือ

1. ทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ
2. เรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ
3. การอ่านภาษาอังกฤษ
4. การเขียนภาษาอังกฤษ
5. พัฒนาคำศัพท์
6. กลุ่มสนใจอื่น ๆ เช่น ส่งคำอวยพร ตลก ขำขัน และสุขภาพ

1. ทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ

Web site ทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ ที่ผู้เขียนชื่นชอบมาก และมักจะต้องขอร้องและบังคับให้นักศึกษาเข้าไปอ่านคือ

<http://www.edunet.com/english/practice/test-ces.html> จัดทำโดย Colchester English Study Center ของประเทศอังกฤษ มีวิธีเข้าดังนี้ เข้า web site : <http://www.edunet.com> คลิกได้หัวข้อ Learning Centres, tests and on-line English Grammar ให้คลิกอีกครั้งที่ Test Your English submitted by Colchester English Study Center สักครูผู้อ่านก็จะได้ทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ กับคำถามแบบ Multiple Choices จำนวน 80 ข้อ ถึงแม้ว่าผู้เขียน Colchester English Study Center จะมีได้กำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบนี้ไว้ให้ก็ตาม ผู้ทำแบบทดสอบก็ควรใช้เวลาในการทำประมาณข้อละ 30 วินาที ซึ่งก่อนทำแบบทดสอบก็ต้องลงชื่อผู้ทำ โดยใส่ที่อยู่ e-mail ไปด้วย และเมื่อทำเสร็จแล้วภายในเวลาเพียง 2-3 นาที คะแนนสอบพร้อมเฉลยและคำอธิบาย ก็จะถูกส่งกลับมายังผู้ทำแบบทดสอบ ตามที่อยู่ทาง e-mail ที่ได้ใส่ไว้ในตอนต้น พร้อมแจ้งว่าความรู้ความสามารถทางภาษาของท่านอยู่ระดับใด และควรเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในระดับใด

หากมีเวลาน้อยอาจชื่นชอบ web site "Test Your Word Skills" มากกว่า เพราะจำนวนข้อน้อยกว่า ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบน้อยกว่า (ประมาณ 10-15 นาทีต่อหนึ่งระดับ) และรู้ผลทันทีบนหน้าจอ หรือจะส่งผลการทดสอบทาง e-mail ของผู้ทำแบบทดสอบ หรือของอาจารย์ได้ด้วย โดยพิมพ์ e-mail address ของอาจารย์ลงไป ใน web site นี้จะมีแบบทดสอบ 3 ระดับ ในระบบการทดสอบแบบอังกฤษ อันได้แก่

1. FCE First Certificate English ที่ web site <http://wordskills.com/level/fceform.html>

2. CPE Cambridge Proficiency in English ที่ web site <http://wordskills.com/level/cpeform.html>

3. CAE Certificate in Advanced English ที่ web site <http://wordskills.com/level/caeform.html>

ในแต่ละแบบทดสอบจะมีคำถาม 25 ข้อ เป็นแบบ Cloze Questions คือมีประโยค แล้วมีช่องว่างให้ผู้ทดสอบเลือกหาคำมาเติมให้ได้ใจความหรือไวยากรณ์ที่ดี โดยมีตัวเลือกที่จะเติมในช่องว่างได้ 5 ตัว โดยตัวเลือกสุดท้ายคือ I don't know

สำหรับ web site <http://www.sentex.net/~mmcadams/spelling.html>. เป็นคำถามแบบอัตนัย 14 ข้อ ที่ถามเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ โดยมีคำตอบที่ควรจะเป็นให้ ซึ่งแบบทดสอบนี้ จะทำให้ผู้อ่านได้รู้จักภาษาอังกฤษมากขึ้น แต่ไม่ช่วยให้เรียนไวยากรณ์ได้ดีขึ้นเท่าใดนัก ใน web site นี้มีประโยชน์ตรงที่สามารถต่อไปยัง web site ในการเรียนภาษาอังกฤษ web site อื่น ๆ ได้

2. เรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนในชั้นเริ่มต้น อาจต้องเริ่มด้วย web site ที่เกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ง่ายมากคือ web site <http://tqd.advanced.org/2947/index.html> เขียนโดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน Florida สามคน คือ Malea Young, Narita Raghuber และ Megan Hammond ใน web site นี้จะบอกตั้งแต่การสร้างประโยค และชนิดของคำที่ต่างกัน แม้ว่า web site นี้จะเขียนโดยเด็กมัธยม แต่ผู้อ่านอาจพบว่า web site นี้ ไม่่ง่ายนักเพราะมีคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด

Web site ที่สอง เขียนโดย David Sperling มีประโยชน์และเหมาะสมมากสำหรับนักเรียนนักศึกษาในชั้นต้นๆ ตลอดจนครูผู้สอนภาษา

อังกฤษโดยทั่วไป คือ web site <http://www.eslcafe.com> ใน web site นี้ ผู้อ่านจะสามารถทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษของตนเอง และเรียนรู้หัวข้อที่น่าสนใจต่างๆ ได้แก่ Phrasal verb, quizzes, slangs, Business English, idioms การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ รวมถึงการหางาน การรับสมัครพนักงาน และการหาเพื่อน โดยเข้า chat room คุยกัน ผู้เขียนขอแนะนำให้เข้าไปสำรวจในเรื่องของ Phrasal Verbs และ idioms เพราะเป็นเรื่องที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยและใช้ผิด ส่วนในเรื่องของแบบฝึกหัดอื่นๆ quizzes ต่างๆ ก็น่าสนใจมาก เพราะเมื่อเข้าไปลองทำแบบทดสอบ ก็สามารถตรวจสอบได้ทันที ว่าคำตอบที่ตอบไปนั้นถูกหรือผิด

<http://www.aitech.ac.jp/%1Eiteslj/ESL3.html> เป็น web site ที่ดีอีก web site หนึ่ง เพราะรวดเร็วในการดาวน์โหลด ไม่มีการโฆษณา ไม่มีภาพ ไม่มีตารางหรืออะไรที่ทำให้ต้องใช้เวลาในการดาวน์โหลดนาน

หากไม่ทราบจะเลือกอ่าน web page ไหนดี ก็อาจจะเริ่มต้นที่ EFL Tests and Quizzes. ก็ได้คือ web page http://members.tripod.com/~info_lad/index-3b.html. ซึ่งเป็น page ที่รวบรวมความบกพร่องทางการเขียน ของนักเรียนชาวเกาหลี หรืออาจจะเข้าไปสำรวจที่ <http://www.englishlearner.com/tests/test.html> ซึ่งเป็นแบบทดสอบ ที่แบ่งระดับตามความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้ทำแบบทดสอบ โดยเริ่มตั้งแต่ Beginner, Lower Intermediate, Intermediate, Upper Intermediate และ Advance ลักษณะของ page นี้ถูกสร้างให้เป็นแบบเรียน และแบบฝึกเขียน โดย Elek Máthé และในแต่ละระดับจะมีหัวข้อ crosswords, reading, grammar และคำศัพท์ ส่วนแบบฝึกการอ่าน ในระดับ advance เป็นแบบ cloze test แบบตามใจฉัน เพราะคำที่ถูก

ตัดออกไม่คงเส้นคงวา ตามจำนวนนับตามแบบต้นฉบับของ cloze บางครั้งก็ลบคำที่ 3 ที่ 5 หรือแม้กระทั่งคำที่ 10 แต่ก็สามารถตรวจคำตอบได้ทันที เช่นเดียวกับกับ web sites อื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมี web sites ที่สอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เช่น

[http://webster.comnet.edu/HP/pages/darling/
original.htm](http://webster.comnet.edu/HP/pages/darling/original.htm)

<http://kbidesign.cnchost.com//writing.shtml>

<http://deil.lang.uiuc.edu>

<http://www.grammarqueen.com>

<http://brownlee.org/durk/grammar>

<http://englishplus.com/grammar>

<http://www.grammarlady.com>

<http://www.english.upenn.edu/~jlynch/grammar>

[http://www.english.uiuc.edu/cws/wworkshop/
grammarmenu.htm](http://www.english.uiuc.edu/cws/wworkshop/grammarmenu.htm)

<http://www.swalson.com>

<http://www.users.dircon.co.uk>

<http://www.ojohaven.com>

<http://www.englishpractice.com>

<http://ww1.comteck.com>

<http://www.da.com.au>

<http://members.xoom.com/EngExpress/words.html>

<http://www.hio.ft.hanze.nl/thar/default.htm>

<http://www.edunet.com/english/grammar/>

<http://www.edunet.com/english/clinic-h.html>

<http://w3.one.net/~mslentz/grammar.girl/>

3. การอ่านภาษาอังกฤษ

นอกเหนือจาก web site ที่ฝึกการอ่านของนักเรียน นักศึกษาต่าง ๆ เช่น <http://www.eslcafe.com> แล้วยังมี web site ที่ช่วยเตรียมการสอนให้ครู เพื่อสอนการอ่านได้อย่างดีเยี่ยม คือ <http://english-to-go.com/> เพราะมีหัวข้อที่ผู้สอนสนใจมากมาย มีกิจกรรมการสอนตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมก่อนอ่าน ขณะอ่าน และหลังอ่าน ครูผู้สอนการอ่านภาษาอังกฤษต้องอ่าน web site นี้ เพราะเป็นประโยชน์มาก รวมทั้งครูสามารถเลือกหัวข้อที่จะสอนได้อีกด้วย เช่น เรื่องเกี่ยวกับ การท่องเที่ยว สุขภาพ การอนุรักษ์ ฯลฯ ถ้าต้องการที่จะเข้าไปอ่านได้เต็มที่ ก็ต้องเสียค่าสมาชิก หากไม่ต้องการเสียค่าสมาชิก ก็จะมีแผนการสอนครบชุด รวมถึงคู่มือครูและเฉลย ให้ฟรีเป็นรายสัปดาห์ ในหัวข้อต่าง ๆ เช่น สุขภาพ บันเทิง และอื่น ๆ

ส่วนใน web site <http://humanities.byu.edu/elc/CyberCenter> เขียนโดย Brigham Young University Utah USA. เป็นแบบฝึกหัด Reading Comprehension สั้น ๆ สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่มีคำตอบที่ถูกต้องให้ตรวจสอบได้ เช่น American Classroom Customs, Job interview, Angel of Mercy.

4. การเขียนภาษาอังกฤษ

Web page: <http://webster.commnet.edu/HP/pages/darling/original.htm> กล่าวถึงการเขียนในระดับต่าง ๆ การใช้ประโยค

และย่อหน้า และบทความตัวอย่างที่นำมาใช้ในการผูกประโยค หรือ ตัวอย่างย่อหน้าที่น่าสนใจมาก ซึ่งนำมาจากวรรณกรรมที่หลากหลาย ตลอดจนสุนทรพจน์ของ อดีตประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี ทั้งยังมีส่วนที่ผู้อ่านสามารถถามคำถาม หรือข้อสงสัยเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะได้รับคำตอบในทันที หรือเร็วที่สุด กลับมาที่ e-mail address ของผู้อ่าน

นอกจากนี้ยังมี web sites ที่เขียนโดยมหาวิทยาลัยต่างๆมากมาย โดยเฉพาะของ Purdue University เพราะมีข้อมูลที่ทันสมัยที่สุด เช่น กฎเกณฑ์ในการอ่านอิง สื่อสิ่งพิมพ์จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งยังไม่มีกรตีพิมพ์ที่ไหนเลย แต่ ของ มหาวิทยาลัย Purdue ได้จัดทำมาให้และสามารถดาวน์โหลดมาใช้งานได้ นักศึกษาจึงควรเข้าไปอ่านให้ได้ที่ <http://owl.english.purdue.edu/> และยังมีweb sites อื่นๆ ที่เขียนโดยมหาวิทยาลัยต่างๆมากมายเช่น

The Virginia Tech Online Writing Lab เขียน http://athena.english.vt.edu/OWL_www/owl.html

California State University, Fresno Writing Center เขียน <http://www.csufresno.edu/writingcenter>

California State University, Northridge OWL เขียน <http://www.csun.edu/~hflrc006/ex1.html>

Rice University's Online Writing lab เขียน <http://www.ruf.rice.edu/~riceowl/>

The Temple University Writing Center เขียน <http://www.temple.edu/writingctr>.

The Texas Tech University Writing Center เขียน

<http://english.ttu.edu/uwc/>

Michigan State University Writing Center เขียน

<http://writing.msu.edu/>

5. คำศัพท์

web site <http://www.vocabulary.com/> เป็น web site ที่มีปริศนา คำศัพท์ในระดับต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ระดับง่ายในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับยากในระดับเตรียมอุดมศึกษา และเป็นการเตรียมตัว เพื่อการสอบต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น SAT, GED, ACT เป็นต้น หากต้องการฝึกปริศนาอักษรไขว้ ควรเข้าไปอ่านที่ <http://boston.com/lobe>, หรือ <http://www.wordsmith.org/words/today.html> และ <http://www.clearlight.com/~vivi/xw/index.html>. สำหรับเรียนคำศัพท์อื่นๆ ลองเข้าไปใน <http://www.m-w.com> และ <http://www.vocabulary.com/> นักศึกษาที่ต้องการเรียนศัพท์ใหม่เพิ่มทุกวัน ๆ ละ หนึ่งคำก็ควรสมัครเป็นสมาชิกฟรี ได้ที่ web site นี้ <http://www.wordsmith.org/awad/subscribe.html> ซึ่งเขาจะส่ง e-mail มาให้ทุกวัน พร้อมตัวอย่างการใช้ ความหมายและคำอธิบายของคำศัพท์นั้น

6. กลุ่มสนใจอื่น ๆ เช่น ส่งคำอวยพร ตลก ขำขัน และสุขภาพ

สำหรับท่านที่สนใจในการส่งความสุข ความคิดถึงโดยไม่ต้องลงทุน (แต่ต้องลงแรงและเวลา) ก็สามารถส่งบัตรอวยพรในโอกาสต่าง ๆ ได้จาก web site เหล่านี้

<http://www.123greetings.com>

<http://www.bluemountain.com>

<http://www.e-card.com>

<http://www.bemine.com>

<http://www.tourthai.com>

<http://www.samilan.com>

<http://www.marlo.com>

<http://www.cardcentral.net>

<http://www.greetingsonline.com>

<http://www.messagemates/index.asp>

<http://www.mypostcards.com>

<http://www.hallmark.com>

<http://www.valentine.infospace.com>

<http://www.egreetings.com>

<http://www.greetings.yahoo.com>

<http://www.activegrams.com>

คนที่ชอบตลก ขำขัน ควรอ่านที่

<http://www.aitech.ac.jp/~iteslj/c/jokes.html>

หรือสมัครเข้าไปเป็นสมาชิกฟรีให้เขาส่งเรื่องมาให้หัวเราะวันละเรื่องที่ <http://www.cheetahmail.com/cgi-bin/subscribers/> ซึ่งเราจะเลือกกลุ่มเรื่องขำขันได้ อาจจะเป็น Joke of the day.com, CollegeJokes.com, SportsJoke.com, Teen-Jokes.com, FarmJokes.com, PoliticalJokes.org หรือ The Humor Network.

หากสนใจสั่งซื้อของขวัญ ก็เข้าไปดูได้ที่

<http://www.giftcertificates.com>

<http://www.amazon.com>

หรือต้องการหางานทำ หรือรับสมัครพนักงาน ลองเข้าไปดูได้ที่

<http://www.monster.com>

<http://www.headhunter.com>

<http://www.careers.com>

<http://www.jobadverts.com>

Web เพื่อสุขภาพ ก็มี เช่น

<http://www.healthgrades.com/>

<http://www-hsl.mcmaster.ca/tomflem/top.html>

<http://www.healthcarey2kguide.com>

<http://www.nightingalenet.net/>

<http://www.pnhp.org/>

<http://www.uhcan.org>

<http://www.peak.org/~ramsel/>

<http://www.cnn.com/HEALTH>.

ผู้ที่ชอบสำรวจดวงชะตา อาจชอบ web site นี้ เพราะเขาจะส่งคำทำนายมาให้ทาง e-mail ทุกสัปดาห์

[http://www1.fmn.com/actv/sr2.asp?u=803605719&v=](http://www1.fmn.com/actv/sr2.asp?u=803605719&v=6025&url=7&c=55039&pr=612&cf=1&pa=0&e=S)

[6025&url=7&c=55039&pr=612&cf=1&pa=0&e=S](http://www1.fmn.com/actv/sr2.asp?u=803605719&v=6025&url=7&c=55039&pr=612&cf=1&pa=0&e=S)

นอกจากนี้ยังมี web sites อื่นๆที่น่าสนใจ เช่น

Excite Horoscopes ที่ <http://www.excite.com/horoscopes/>

Your Daily Zodiac Forecast from Jonathan Cainer. ที่ [http://](http://stars.metawire.com/index.html)

[/stars.metawire.com/index.html](http://stars.metawire.com/index.html)

Astrology Online's Daily Horoscopes ที่ <http://www.astrologu->

online.com/daily.htm

Horoscope Zone ที่ <http://www.inx.net/horoscope/>

Daily Horoscopes ที่ <http://www.rpa.net/horoscopes/>

Internet Horoscopes ที่ <http://www.internethoroscopes.com>

Astroabby ที่ <http://www.astroabby.com/>

4yourhoroscope ที่ <http://www.4yourhoroscope.com/>

อย่างไรก็ตามความเชื่อถือได้ ของ World Wide Web ต่าง ๆ เหล่านี้ ขึ้นอยู่กับการใช้วิจารณญาณของผู้อ่านเอง ประจวบที่อ่านหนังสือย่อมมีทั้งหนังสือดีและไม่ดี ผู้อ่านต้องวินิจฉัยจากผู้เขียนว่าเชื่อถือได้แค่ไหน นักศึกษายังอาจหาญเขียน web sites เกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ได้โดยมีที่ผิดเหมือนกัน web sites ใดก็ดีก็มีเยอะเช่นกัน จึงอยากแนะนำให้นักเรียน นักศึกษาใช้ web sites ที่เขียนโดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพราะ ว่าผู้เขียน web sites เหล่านี้จะเป็นผู้มีความรู้ ต้องรักษาชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัยของเขา

References

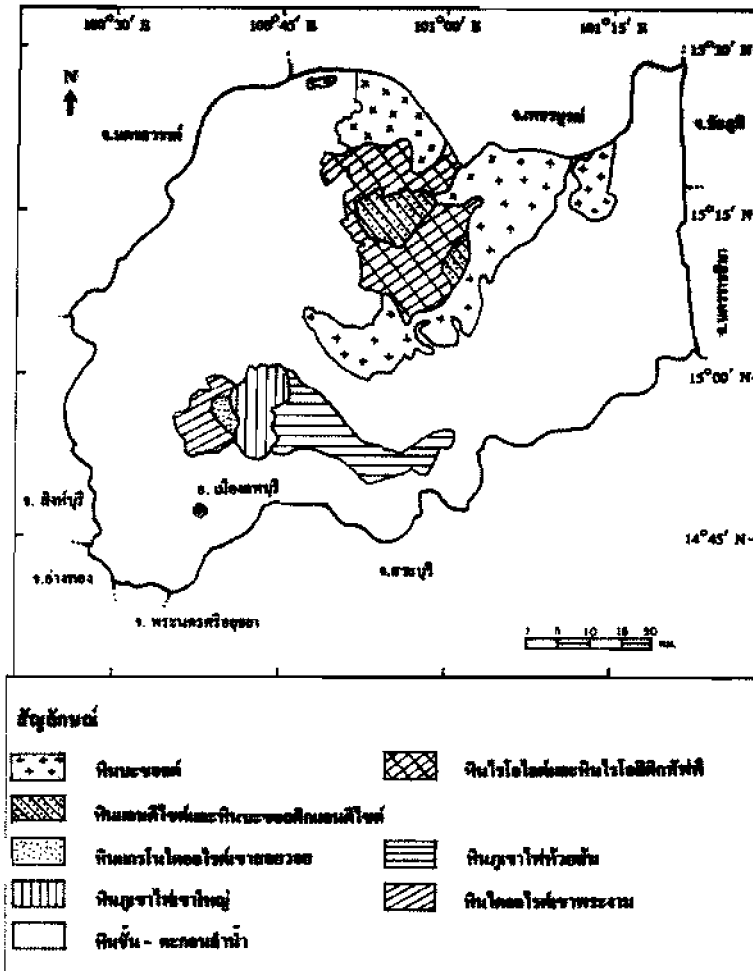
Baxter, J. T. & Miller, M. T. (1999). *Graduate education on the Internet: An issue of quality and accessibility*. (Report No. HE 031 472). (ERIC Document Reproduction Service No. ED 423 736).

Dancer, H. (2000). Internet caf?. *The Australian Women's Weekly*. March 2000, pp 156.

Krol, E. (1994). *The whole Internet: User's guide & catalog*. Sebastopol, CA: O'Reilly & Associates, Inc.

Small, R. V., Sutton, S., Eisenberg, M., Miwa, M. & Urfe. (1999). *An investigation of PreK-12 educators' information needs and search behaviors on the Internet*. (Report No. IR 019 083). (ERIC Document Reproduction Service No. ED 423 862).

แผนที่แสดงการกระจายของหินอัคนีชนิดต่าง ๆ ในจังหวัดลพบุรี

ที่มา : ดัดแปลงจากแผนที่ธรณีวิทยาจังหวัดลพบุรี ในหนังสือ " ทรัพย์ในดิน ลพบุรี" (กรมทรัพยากรธรณี, 2532)

หินอัคนีในจังหวัดลพบุรี

ผศ.ธีระพงษ์ สุวรรณรุจิ

หินอัคนี เป็นหินเปลือกโลกชนิดหนึ่งที่เกิดจากการเย็นตัวของหินหนืด (magma) หรือจากการเย็นตัวของลาวา (lava) หินชนิดดังกล่าวนี้พบในจังหวัดลพบุรีเป็นบริเวณกว้าง โดยเฉพาะบริเวณตอนกลางของจังหวัดในเขตอำเภอโคกสำโรง สระโบสถ์ และชัยบาดาล ส่วนบริเวณอื่น ๆ ได้แก่ ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองลพบุรี และด้านตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอพัฒนานิคม ชนิดของหินที่พบมีทั้งหินอัคนีแทรกซอน (intrusive igneous rock : หินอัคนีที่เกิดจากการเย็นตัวของหินหนืดใต้ผิวโลก) และหินอัคนีพุ (extrusive igneous rock) ที่เกิดจากการเย็นตัวของลาวาบนพื้นผิวโลก ซึ่งมีช่วงอายุการเกิดตั้งแต่ยุคเพอร์เมียน-ไทรแอสซิก (200-280 ล้านปีที่ผ่านมา) จนถึงยุคควอเทอร์นารี (1.8 ล้านปีที่ผ่านมา) โดยหินอัคนีทั้งหมดดังกล่าวแบ่งเป็นชนิด การ

*เขาวงพระจันทร์ : ปรากฏเขาไฟในทิวเขาวัง-ไทรแอสซิก ประมาณ 230 ล้านปี
ตั้งอยู่ตรงแนวแบ่งเขต เมืองฉงชุน กับ อ.โกล่าไสย*

กระจาย และลักษณะเด่นดังต่อไปนี้ คือ

1. หินอัคนีแทรกซอน ประกอบด้วยหินหน่วยสำคัญ 2 หน่วย คือ

1.1 หน่วยหินไดออไรต์เขาพระงาม หินไดออไรต์ (diorite)

เป็นหินเนื้อหยาบ สามารถมองเห็นผลึกแร่ในหินได้ด้วยตาเปล่าอย่าง
ค่อนข้างชัดเจน แร่ประกอบหินที่เป็นแร่หลักคือ แร่ฮอร์นเบลนด์และ
แร่เฟลด์สปาร์ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแร่เฟลด์สปาร์ชนิดแพลจิโอเคลส) และ
อาจมีแร่รองชนิดอื่น ๆ ปะปนเช่น แร่ไพรอกซีน ไบโอไทต์ และควอร์ตซ์
เป็นต้น หน่วยหินดังกล่าวนี้สันนิษฐานว่ามีอายุระหว่างยุคเพอร์เมียน
ไทรแอสซิก หรือประมาณ 200-250 ล้านปีที่ผ่านมา มักพบในลักษณะ
เป็นลำหินอัคนีที่แทรกตัดผ่านชั้นหินปูนขึ้นมาเชิงตัว มีสีเทาอมเขียว
และเขียวแก่ถึงดำ ร่องรอยของหินไดออไรต์ดังกล่าวจะปรากฏอยู่ทาง
ด้านตะวันตกของเขาพระงาม รวมทั้งบริเวณเขาหูกา เขาพูลิน เขา

สะพานนาคร และเขาพระบาทน้อย ซึ่งทอดตัวเป็นกลุ่มอยู่ใกล้เคียงกัน

1.2 หน่วยหินแกรโนไดออไรต์เขาสอยวอย หินแกรโนไดออไรต์ (granodiorite) เป็นหินอัคนีแทรกซอนชนิดหนึ่ง มีเนื้อหยาบ ประกอบด้วยแร่หลักคือ แร่ควอร์ตซ์ แร่โอลิโกเคลสหรือแอนดีซีน และออร์โทเคลส โดยมีแร่ไบโอไทต์ ฮอว์นเบลนด์ หรือไพรอกซีน เป็นแร่รอง หินชนิดนี้มีสีอ่อนกว่าหินไดออไรต์เพราะมีแร่ควอร์ตซ์รวมตัวอยู่ด้วย บริเวณที่พบ ได้แก่ด้านตะวันออกของเขาวงพระยามและด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเขาคูคาและเขาฟูโลน ลักษณะการเกิดเหมือนกับหินไดออไรต์เขาวงพระยาม แต่มีอายุน้อยกว่า โดยน่าจะมียายุประมาณ 200-210 ล้านปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงปลายยุคไทรแอสซิก

2. หินอัคนีฟู ประกอบด้วยชุดหินสำคัญ 3 ชุด คือ

2.1 หินภูเขาไฟเขาใหญ่ พบอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองลพบุรีต่อกับด้านตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอโคกสำโรง หินภูเขาไฟชุดนี้ประกอบด้วยหินอัคนีหลายชนิด แต่ที่พบในจังหวัดลพบุรีจะเป็นหินแอนดีไซต์ (andesite) ซึ่งมีแร่แพลจิโอเคลสเฟลด์สปาร์ ชนิดแอนดีซีน และแร่เมฟิกชนิดไบ-โอไทต์ ฮอว์นเบลนด์ และไพรอกซีน เป็นแร่ประกอบหินสำคัญ มีสีเขียว ม่วง หรือสีน้ำตาลแกมม่วง มีเนื้อละเอียดอันเป็นผลจากการที่ลาวาเย็นตัวบนผิวโลก ทำให้การเย็นตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผลึกของแร่ในหินจึงมีขนาดเล็กมาก แต่ในบางบริเวณ เช่น บริเวณเขาวงพระจันทร์และเขาวง จะพบหินแอนดีไซต์เนื้อดอก (porphyritic texture) ที่เกิดจากเนื้อหินมีผลึกแร่เฟลด์สปาร์ขนาดใหญ่ปะปนอยู่กับผลึกแร่ขนาดเล็ก บริเวณเขาวงพระจันทร์ดังกล่าวนี้จะพบหินกรวดภูเขาไฟตามบริเวณที่อยู่สูงขึ้นไปจากเชิงเขาไม่

มากนัก โดยเมื่อกวาดจะเป็นกวาดหินแอนดีไซต์ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าการปะทุของลาวาในบริเวณนี้ได้เกิดขึ้นอย่างน้อย 2 ครั้ง โดยการปะทุครั้งแรกจะได้หินแอนดีไซต์ และเมื่อมีการปะทุครั้งหลังหินแอนดีไซต์ที่มีอยู่ก่อนแล้วได้ถูกกระเบิดแตกกระจายเป็นเศษหินขนาดต่าง ๆ ตกลงมาฝังตัวอยู่ในลาวาที่กำลังปะทุขึ้นมาใหม่ กลายเป็นหินกรวดภูเขาไฟดังกล่าว

2.2 หินภูเขาไฟห้วยส้ม หินภูเขาไฟชุดนี้จะแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่เป็นแนวยาวจากด้านตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอโคกสำโรง ผ่านแนวขอบด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองลพบุรีจนถึงด้านเหนือของอำเภอพัฒนานิคม หินที่พบประกอบด้วยหินไรโอไลต์เนื้อดอก (หินไรโอไลต์ เป็นหินที่มีแร่ประกอบหินเหมือนกับหินแกรนิต คือประกอบด้วยแอลคาไลเฟลด์สปาร์และควอร์ตซ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อดอกของหินไรโอไลต์ในบริเวณนี้เกิดจากผลึกแร่เฟลด์สปาร์สีขาวและสีชมพูที่บอบอยู่ในเนื้อหิน โดยมีผลึกแร่ขนาดเล็กเป็นพื้น) และหินทัฟไฟสีน้ำตาลเรื่อ ๆ สีชมพู สีเขียว และสีเขียวเข้ม

ทั้งหินภูเขาไฟขนาดใหญ่และหินภูเขาไฟห้วยส้มจะมีอายุใกล้เคียงกัน คือมีอายุตั้งแต่ปลายยุคเพอร์เมียนถึงยุคไทรแอสซิก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เปลือกโลกบริเวณนี้มีการเคลื่อนไหวอย่างรุนแรง ทั้งในลักษณะของการยกตัวของแผ่นดิน การเคลื่อนไหวของหินหนืดที่ก่อให้เกิดหินอัคนีแทรกซอน และการระเบิดของภูเขาไฟที่หินภูเขาไฟทั้งสองชุดดังกล่าว

2.3 หินภูเขาไฟลำน้ำรายณ์ เป็นชุดหินภูเขาไฟที่แผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดลพบุรีเป็นบริเวณกว้างขวางที่สุด ตั้งแต่บริเวณตอนกลางไปจนถึงบริเวณตอนกลางด้านเหนือของจังหวัด พื้นที่ที่ปรากฏ

ร่องรอยของหินภูเขาไฟชุดนี้ได้แก่ อำเภอยะบะตาดี อำเภอสระโบสถ์ อำเภอกะเจริญ และอำเภอกะสาโรง อายุของหินมีอายุอยู่ในปลายยุคเทอร์เชียรีต่อกับต้นยุคควอเทอร์นารี หรือประมาณ 1 - 20 ล้านปีที่ผ่านมานี้ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดการปะทุระเบิดของภูเขาไฟอย่างรุนแรงหลายครั้ง และการระเบิดแต่ละครั้งจะให้หินภูเขาไฟที่ต่างชนิดกัน ทำให้สามารถจัดแบ่งหินภูเขาไฟล้านารายณ์ออกได้เป็น 3 พวก คือ

2.3.1 หินแอนดีไซต์สีเทาถึงเทาอมเขียว เนื้อละเอียดถึงเนื้อดอก และหินบะซอลติก-แอนดีไซต์เนื้อละเอียด หรือมีเนื้อดอกที่เกิดจากผลึกของแร่แพลจีโอเคลสสีเทาถึงเทาดำ หินทั้งสองชนิดดังกล่าวนี้จะเกิดแบบลาวาหลาก กล่าวคือลาวาจะไหลจากปากปล่องภูเขาไฟหรือจากรอยแยกของเปลือกโลกไปปกคลุมพื้นที่โดยรอบ โดยหินแอนดีไซต์ชนิดแรกจะพบในเขตอำเภอสระโบสถ์บริเวณเขาเชือก เขาสามพันไร่

แนวภูเขาไฟอายุ 1-20 ล้านปี (ปลายยุคเทอร์เชียรี-ต้นยุคควอเทอร์นารี) บริเวณน.บ.ย่นารายณ์.ย.ยบ.ยบ.ยบ.

เขานีโกร และเขาลอบวัว ซึ่งภูเขาทั้งหมดดังกล่าวจะทอดตัวเรียงรายอยู่ทางด้านเหนือของทางหลวงหมายเลข 2321 (อำเภอชัยบาดาล-สระโบสถ์) ส่วนหินบะซอลติกแอนดีไซต์จะพบกระจายอยู่ในหลายบริเวณ เช่น บริเวณเขาแหลม (ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 205 ในเขตอำเภอโคกสำโรง) เขากำ (อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอสระโบสถ์) เขาหนองบัว-เขาตะโกน (ตั้งอยู่ตรงแนวเขตติดต่อระหว่างอำเภอสระ-โบสถ์กับอำเภอโคกเจริญ) และภูเขาที่อยู่ริมทางหลวงหมายเลข 21 ช่วงจากอำเภอชัยบาดาลขึ้นไปยังอำเภอศรีเทพ (จังหวัดเพชรบูรณ์) ซึ่งได้แก่เขาตะเคียนคู่ และเขาหางตลาด เป็นต้น

ร่องรอยการไหลของลาวา บริเวณเขากำขั้ว ต.ห้วยหิน อ.ชัยบาดาล

2.3.2 หินไรโอไลต์ ไรโอลิติกทัฟฟ์ และหินแก้วภูเขาไฟชนิดเพอร์ไลต์ หินกลุ่มนี้เป็นหินที่พบได้มากที่สุดในพื้นที่หินภูเขาไฟชุดลำานารายณ์ โดยแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 300 ตร.กม. และมีการเกิดทั้งแบบลาวาหลากและแบบหินชั้นภูเขาไฟ (pyroclastic rock) หินที่เกิดแบบลาวาหลากได้แก่ หินไรโอไลต์เนื้อดอก มีสีม่วงแดงและมีลายเป็นชั้น ๆ โดยปรากฏให้เห็นทั้งในลักษณะที่เป็นภูเขาที่มียอดแบนราบ เช่น เขาจระเข้ (ตั้งอยู่ในเขตอำเภอโคกสำโรง ตรงข้ามกับภูเขาหินทรายที่ชื่อเขาเพนียด โดยมีทางหลวงหมายเลข 205 คั่น) เขาวังเปิ้ลและเขากลอยใจ (ตั้งอยู่ตรงเขตรอยต่อของ อำเภอชัยบาดาล อำเภอสระโบสถ์ และอำเภอโคกสำโรง) ส่วนเขาหินกลิ้ง เขาระวัง เขาลอมฟาง เขาโรง และเขาโล้น (เขากลุ่มนี้ทั้งหมดกระจายตัวอยู่ทางด้านตะวันตกของทางหลวงหมายเลข 21 ในเขตอำเภอชัยบาดาล ซึ่งสามารถมองเห็นจากบนทางหลวงดังกล่าวได้อย่างชัดเจน) มีลักษณะเป็นเขายอดแหลม โดยเฉพาะเขาลอมฟางจะมีรูปทรงเด่นสะดุดตามากที่สุดในกลุ่มภูเขาที่กล่าวถึงกลุ่มหลังนี้

2.3.3 หินบะซอลต์ สีเทาถึงเทาดำ มีรูพรุน และมักมีแร่โอปอ (opal) ตกผลึกอยู่ในหินบะซอลต์เป็นหินเนื้อละเอียดที่เกิดจากการเย็นตัวอย่างรวดเร็วของลาวา มีแร่แคลซิกแฟลจีโอเคลสชนิดแลบราโดไรต์หรือไบโทไรต์และไพรอกซีน เป็นแร่ประกอบหินสำคัญ อาจมีโอลิวีนหรือไมมิกก็ได้ แต่มักพบแร่อะพาไทต์และแมกนีไทต์เป็นแร่รองเสมอ สำหรับจังหวัดลพบุรีหินบะซอลต์ที่พบจะมีอายุราวยุคควอเทอร์นารี (ประมาณ 1 ล้านปีที่ผ่านมา) โดยเกิดจากการปะทุของลาวาแผ่กระจายเข้าปกคลุมพื้นที่ราบรอบ ๆ ภูเขาซึ่งเป็นหินภูเขาไฟชุดลำานารายณ์ที่มีอายุมากกว่า โดยมีพื้นที่กว้างขวางถึง 700 ตร.กม. เช่น

บริเวณ เขานมนาง (ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของอำเภอโคกเจริญ) และภูเขาในเขตรอยต่อระหว่างอำเภอชัยบาดาลกับอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์) ซึ่งได้แก่เขาหัวชะเอม เขาเพชรนาค และเขาทางตลาด ภูเขาดังกล่าวนี้มีกพร่องรอยการไหลของลาวาเป็นชั้น ๆ หรือเป็นลำ หินบะซอลต์ที่ตัดแทรกเข้าไปในหินไรโอไลต์ที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2.3.2 โดยหินบะซอลต์ที่พบในบริเวณเหล่านี้จะมีทั้งเนื้อละเอียดและเนื้อออก ที่เกิดจากการตกผลึกของแร่แพลจีโอเคลส หรือจากแร่โอลิวีน และเมื่อพิจารณาจากการวางตัวของหินทั้งสองชนิดดังกล่าว ทำทราบว่าหินโอลิวีนบะซอลต์จะมีอายุอ่อนกว่าหินแพลจีโอเคลสบะซอลต์

บรรณานุกรม

- ทรัพยากรธรณี. กรม. 2526. แร่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทรัพยากรธรณี. กรม. 2532. **ทรัพยากรในดินลพบุรี**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- นิกร นครศรี. 2524. **รายงานการสำรวจธรณีวิทยาฉบับที่ 3**. กรุงเทพฯ กองธรณีวิทยา กรม ทรัพยากรธรณี.
- พจนานุกรมธรณีวิทยา. คณะอนุกรรมการจัดทำ. 2530. **พจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- American Geological Institute. 1976. **Dictionary of Geological Terms**. New york : Anchor Press.

จีน : แหล่งอารยธรรมสำคัญของโลก

เจริญศรี เจริญวัฒน์

ประเทศจีนเป็นศูนย์กลางอารยธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลกมาตั้งแต่สมัยโบราณย้อนหลังไปประมาณ 4,000 ปี ชาวจีนได้เริ่มสร้างความเจริญอย่างง่าย ๆ และมีการสะสม ถ่ายทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา จนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพสูง นอกจากนั้นความรู้และความเจริญเหล่านี้ยังมีการแตกสาขาออกไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุก ๆ ด้าน แม้ว่าส่วนใหญ่ของอารยธรรมธรรมจีนจะเน้นที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในการดำรงชีวิต แต่ในด้านปรัชญาและศิลปะของจีนก็เป็นที่ยอมรับว่าไม่ด้อยกว่าใครในโลก อารยธรรมจีนจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้กล่าวถึงความเจริญบางด้านที่น่าสนใจ ดังนี้

ความเจริญทางด้านอักษรศาสตร์

การที่มนุษย์สามารถประดิษฐ์ตัวอักษรและบันทึกไว้บนวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดูกสัตว์ หนังสัตว์ ดินเผา ศิลา ซีกไม้ไผ่ ผ้าไหม และกระดาษ เป็นต้น นับเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มนุษย์คิดและกระทำ รวมทั้งเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอดให้กับชุมชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ในเวลาอันสั้น เพื่อที่จะค้นคว้าให้กว้างขวางลึกซึ้งต่อไปได้อย่างสะดวกขึ้น สังคมใดไม่มีตัวอักษรจะไม่สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าเกินกว่าพื้นฐานของการดำรงชีวิตได้เลย

ชาวจีนมีอักษรเขียนมานานกว่า 3000 ปี มาแล้ว นับเป็นชาติแรก ๆ ของโลก อักษรของจีนมีลักษณะเป็นอักษรภาพ หรือภาพแสดงความหมาย (pictographs or simplified drawings) ต้องใช้วิธีจำแต่ละตัว เขียนจากบนลงล่าง และจากอักษรภาพที่จีนได้คิดขึ้นใช้นี้มีวิวัฒนาการและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องตราบจนถึงปัจจุบันนี้ ภาษาจีนได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาที่กะทัดรัดและมีความหมายลึกซึ้งที่สุดภาษาหนึ่งของโลก

ระบบการเขียนหนังสือของจีนมีความน่าสนใจในแง่สุนทรียภาพเป็นอย่างมาก เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นศิลปะสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่ในตนเอง นับตั้งแต่โบราณกาลมาแล้วที่มีการยอมรับว่าคนที่มีลายมือสวยงามเป็นเยี่ยมถือเป็นเครื่องหมายแสดงว่าเป็นคนได้รับการศึกษาสูง การเขียนลายมือบรรจงเป็นศิลปะที่สำคัญมากประการหนึ่งเทียบเท่าจิตรกรรมเป็นที่นิยมทำกันในหมู่ผู้รักการศึกษาหรือเป็นบัณฑิตคงแก่เรียน ซึ่งเรียกกันว่าศิลปะการเขียนตัวอักษร (Calligraphy) และเป็นรากฐานโดยตรงของศิลปะการเขียนลายเส้นของเอเชียตะวันออกทั้งปวง คุณค่าทาง

สุนทรียภาพของอักษรนั้นเป็นที่ตระหนักดีของประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกตลอดมาตั้งแต่อดีตตราบนานนับพันปี

นอกจากนี้ภาษาจีนยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติจีนอีกด้วย เนื่องจากชาวจีนทั้งประเทศใช้ภาษาเขียนเป็นแบบเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่แต่ละท้องถิ่นจะมีภาษาพูดออกเสียงแตกต่างกันไป ดังนั้นระบบการเขียนหนังสือของจีนจึงช่วยลดปัญหาเรื่องความแตกต่างเกี่ยวกับการพูดภาษาถิ่นของแต่ละภูมิภาค ซึ่งคนที่อยู่ถิ่นอื่นไม่สามารถเข้าใจกันได้ให้หมดไป เนื่องจากคนจีนที่รู้หนังสือทุกคนสามารถที่จะอ่านหนังสือเล่มเดียวกันและเข้าใจกันได้ และที่สำคัญคือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง (ชาวเกาหลี ญี่ปุ่น) และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เวียดนาม) ล้วนแต่เคยใช้ภาษาจีนเป็นอักษรเขียนมาก่อนที่จะพัฒนารูปแบบให้แตกต่างออกไปในภายหลัง

วรรณกรรม จากการศึกษาที่จีนมีวิวัฒนาการทางด้านตัวอักษรมาเป็นเวลานาน วรรณกรรมของจีนจึงมีความเป็นมายาวนานด้วยเช่นกัน ในสมัยราชวงศ์โจว (ปกครองราว 1122 - 256 ปีก่อนคริสตกาล) การประพันธ์รุ่งโรจน์อย่างมาก โดยเฉพาะร้อยกรองได้รับการยกย่องอย่างสูง ในสำนักการศึกษาต่าง ๆ มีการสอนวิชาการประพันธ์ กษัตริย์ทรงอนุญาตให้ใช้บทร้อยกรองวิจารณ์การปกครอง มีการรวบรวมเพลงพื้นเมือง มีการแต่งโคลงกลอนที่สามารถบรรยายความรู้สึกได้ประทับใจที่สุด งานวรรณกรรมของจีนจึงมีการสร้างสรรค์และวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยส่งเสริม คือ ผลจากการพัฒนาทางภาษา และอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และพุทธศาสนา นอกจากนี้ความสำเร็จในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสตกาล - ค.ศ.220) สามารถทำกระดาษและแท่นพิมพ์ ซึ่งนับเป็นสิ่งประดิษฐ์อันทรงคุณค่าของมนุษยชาติที่ชาว

จีนคิดค้นขึ้นเป็นพวกแรกของโลก ต่อมากระดาษได้แพร่หลายออกไปด้วยการนำของพ่อค้าชาวอาหรับและชาวยุโรปรับเอาใช้จนกลายเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตอย่างหนึ่งในปัจจุบัน ทำให้วิชาการความรู้แพร่หลายทั่วไป

ผลงานวรรณกรรมที่เด่นที่สุดของจีนที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น คือ “ตำราประวัติศาสตร์” ที่เรียกว่า “ซือจี” (Shih Chi) หรือ “บันทึกประวัติศาสตร์” ที่เขียนขึ้นโดย ซือ หม่า เขียน (145 -86 ปีก่อนคริสตกาล) ทำให้ผู้เขียนได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งประวัติศาสตร์จีน” เพราะมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ และยังได้ชื่อว่าเป็นผู้วางรากฐานทางด้านวรรณคดีในสมัยต่อ ๆ มาอีกด้วย

ในสมัยราชวงศ์ถัง (ปกครองระหว่าง ค.ศ.618 - 907) เป็นสมัยที่กวีนิพนธ์รุ่งเรืองที่สุดจนได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของวรรณกรรมจีน มีราชบัณฑิตยสถานชื่อ “ฮันลิน ยวน” (Hanlin Yuan) ในราชธานีจางอานเป็นที่ชุมนุมของนักปราชญ์สาขาต่าง ๆ มากมาย กวีมีราว 2,300 คน แต่บทกวีเหลือไว้เป็นหลักฐานประมาณ 5,000 บท กวีที่ยิ่งใหญ่ในสมัยนี้ได้แก่ หลี่ ป้อ หรือลิโป (ค.ศ.701 - 762) ตู้ ผู่ หรือ ตู้ ฟู่ (ค.ศ.712 - 770) ปอ ฉู่ อี้ หรือ ไป๋จู่อี้ (ค.ศ.772 - 846) และฮั่น หยู (ค.ศ.768 - 824) เป็นต้น บรรดากวีและนักเขียนในสมัยนี้ส่วนมากเป็นปราชญ์ผู้ทรงภูมิปัญญา ดังนั้นงานด้านวรรณกรรมของจีนในสมัยต่อ ๆ มาจึงยังคงดำเนินรอยตามแบบแผนวรรณกรรมของสมัยราชวงศ์ถังเป็นสำคัญ

ความเจริญทางด้านปรัชญา

การสร้างสรรค์ทางปรัชญาและวรรณกรรมโบราณที่ยิ่งใหญ่ของ

จีนเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์โจวตะวันออก (770 - 256 ปีก่อนคริสตกาล) นับเป็น “ยุคทองของปรัชญาจีน” มีผู้เรียกสมัยนี้ว่าสมัยปรัชญา “ร้อยสำนัก” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายราชวงศ์ เป็นยุคที่นักปรัชญาของจีนได้จัดตั้งแบบแผนและขอบเขตสำหรับความคิดในยุคต่อ ๆ มาให้กับชนชาติจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออก

หลักปรัชญาจีนมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับวิชาแขนงศิลปศาสตร์ทั้งหลาย เนื่องจากเน้นจริยธรรมที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เชื่อมมั่นในเรื่องการรับรู้และการเกิดปัญญาขึ้นในจิตใจ โดยการฝึกฝนตนเอง เน้นถึงความกลมกลืนของสิ่งต่าง ๆ ในโลก ซึ่งทำให้เกิดความผสมผสานของอุดมคติและความเป็นจริง ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในแนวคิดของชาวจีนมาจนปัจจุบัน นักปราชญ์คนสำคัญได้แก่ ขงจื้อ (551- 479 ปีก่อนคริสตกาล) และเล่าจื้อ (600-510 ปีก่อนคริสตกาล) ส่วนคนอื่น ๆ นั้นล้วนแต่เป็นผู้รับแนวคิดของทั้งสองท่านนี้

แนวความคิดของขงจื้อ เน้นความสำคัญในด้านความประพฤติที่ดีงาม ยกย่องความรู้และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อันเป็นที่ชื่นชอบของชนชั้นสูงและผู้คงแก่เรียน แนวคิดและทฤษฎีโดยทั่วไปของขงจื้อ แสดงให้เห็นว่าเป็นนักจริยศาสตร์ เน้นความสุขในปัจจุบันเป็นสำคัญ

คำสอนของขงจื้อ ได้กลายเป็นลัทธิที่สำคัญที่สุดของประเทศจีน มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อวิถีชีวิตและความคิดทั้งมวลของชาวจีน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและความคิดของชาวจีนทั้งหลาย นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อการปกครองประเทศยาวนานกว่าสองพันปี และยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวของศิลปินโดยตรง คือ มีส่วนผลักดันให้งานศิลปะประเพณีนิยมดำรงอยู่ต่อมาไม่ขาดสาย

แนวคิดของเล่าจื้อหรือลัทธิเต๋า เน้นถึงการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายสมถะ ปฏิเสธความรู้และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นหนีเข้าไปหาธรรมชาติ จึงตรงข้ามกับลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋าเชื่อว่าโลกนี้มีเต๋า ซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติเป็นกฎบังคับอยู่แล้ว คนเพียงคล้อยตามเต๋าก็จะบรรลุถึงความดีและความสุข ลัทธิเต๋ากลายเป็นหลักปรัชญาของสามัญชนและมีอิทธิพลต่อชาวจีนอีกแบบหนึ่ง และมีอิทธิพลต่อศิลปินของจีนมากพอ ๆ กับแรงบันดาลใจทางความคิดและปรัชญาจากลัทธิขงจื้อ สลาวกของเล่าจื้อได้สร้างผลงานด้านจินตกรรมและศิลปะที่มีคุณค่าให้กับสังคมจีนไว้มากมาย ศิลปินที่มีชื่อหลายคนมักจะนำเอาหลักปรัชญาเข้ามาผสมโดยการแสดงออกทางภาพวาด หลักปรัชญาของลัทธิขงจื้อทำให้เกิดกรวดภาพเกี่ยวกับพงศาวดารหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านคุณธรรมทั้งหลาย ส่วนลัทธิเต๋าเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินสร้างงานเกี่ยวกับธรรมชาติ ทิวทัศน์ เป็นสำคัญ และเมื่อพุทธศาสนาเข้าสู่จีนอิทธิพลของพุทธศาสนาก็เข้ามาช่วยพัฒนางานสร้างสรรค์ทางศิลปะวัฒนธรรมของจีนอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง จนไม่สามารถจะแยกได้ง่าย ๆ ว่าสิ่งใดเป็นอิทธิพลของลัทธิความเชื่อใด

นอกจากนี้ยังมีหลักปรัชญาอื่น ๆ ที่มีแนวคิดแตกต่างกันออกไป บางลัทธิมีทั้งเข้มงวดตัดเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด บางลัทธิเป็นแนวอุดมคติมากเกินไปยากที่จะปฏิบัติได้จริง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่เป็นที่นิยม แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติในแต่ละราชวงศ์ว่าจะทรงสนับสนุนหลักปรัชญาของสำนักใด อย่างไรก็ตามก็ติลลัทธิขงจื้อเป็นลัทธิที่มีวิวัฒนาการมายาวนานกว่าลัทธิอื่น ๆ

ความเจริญทางด้านศิลปะ

ผลงานทางด้านศิลปกรรมของจีนจัดอยู่ในระดับสูงสุดไม่แพ้นานาชาติอารยประเทศ มีความเปรียบพร้อมด้วยเอกลักษณ์เฉพาะตน ทั้งในด้านรูปแบบ กลวิธี มโนทัศน์ และการแสดงออกได้อย่างสมบูรณ์และมีลักษณะเด่นเป็นพิเศษคือ ความต่อเนื่องแห่งการพัฒนาเอกลักษณ์ตลอดมา โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศเป็นปึกแผ่น ได้ส่งผลิผลงานศิลปกรรมเจริญก้าวหน้าด้วย

การวางรากฐานทางศิลปะเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชางหรือราชวงศ์เซียง (ประมาณ 1766-1122 ปีก่อนคริสตกาล) และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และเมื่อผสมผสานกับแนวความคิดทางด้านปรัชญาที่ดีเด่นและลึกซึ้งทั้งของจีนเองและปรัชญาจากภายนอกที่รับเข้ามาในเวลาต่อมา ก็ยิ่งทำให้ศิลปะของจีนด้านต่าง ๆ มีความงดงามและลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีกจนถึงจุดสุดยอด ดังตัวอย่างที่สำคัญดังนี้

สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียงในด้านความยิ่งใหญ่ และนับเป็นสิ่งมหัศจรรย์ชิ้นหนึ่งของโลก ที่ชาวโลกทุกคนปรารถนาจะไปชมด้วยตาตนเองก็คือ กำแพงเมืองจีน การก่อสร้างโดยรวมถือว่าเป็นผลงานที่สำคัญของ ฉิน ชื่อ ฮวงตี้ แห่งราชวงศ์ฉินหรือจีน แม้ว่าจะมีจักรพรรดิพระองค์อื่น ๆ จะได้ช่วยเสริมสร้างด้วยเช่นกัน มีผู้ขนานนามกำแพงยาวหมื่นลี้ว่า “หลุมฝังศพที่ยาวที่สุดในโลก” เพราะการก่อสร้างสำเร็จลงด้วยความทุกข์ยากและชีวิตของแรงงานที่ถูกบังคับมาจำนวนมหาศาล บางคนกล่าวว่า “หินทุกก้อนมีค่าเท่ากับชีวิตมนุษย์คนหนึ่ง”

ปัจจุบันกำแพงเมืองจีนมีความยาวทั้งสิ้น 2,250 ฟุต ความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 25 ฟุต หนา 6 ฟุต มีหอสังเกตการณ์ทุก ๆ 100 ฟุต

ในนครปักกิ่ง สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ คือ "พระราชวังจักรพรรดิ" (The Imperial Palace) หรือเรียกว่า "นครต้องห้าม" (The Forbidden City) สร้างในสมัยของพระเจ้าหยงเลอ รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์หมิง การก่อสร้างโอ่อ่าวิจิตรยิ่งใหญ่ สวยงามที่สุดในประเทศ นับเป็นสิ่งก่อสร้างสมัยโบราณที่มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง ต่อมาในสมัยราชวงศ์สุดท้ายของจีนคือ ราชวงศ์ชิง งานก่อสร้างทั่วไปเลียนแบบสมัยราชวงศ์หมิง มีการยอมรับอิทธิพลศิลปะตะวันตกอยู่บ้างโดยให้คณะนักบวชนิกายเยซูอิตช่วยออกแบบพระตำหนักฤดูร้อนที่เจโฮลตามแบบสถาปัตยกรรมโรโกโก มีการสร้างน้ำพุตามแบบที่มีอยู่ในพระราชวังแวร์ซายส์ด้วย

จักรพรรดิของจีนมีประเพณีในการฝังพระศพในสุสานมาเป็นเวลานาน และการจัดสร้างสุสานใหญ่โตมโหฬาร ยังแสดงให้เห็นถึงพระราชอำนาจของโอรสแห่งสวรรค์ ความเชื่อในโลกหน้า ด้วยเหตุนี้สุสานของจักรพรรดิได้กลายเป็นแหล่งสะสมศิลปกรรมสำคัญแห่งยุคสมัย ดังเช่นสุสานของฉิน สีค หวงตี้ แห่งราชวงศ์ฉิน สุสานแห่งนี้เพิ่งขุดพบโดยบังเอิญเมื่อปี ค.ศ. 1974 ขณะที่ชาวนาจีนกลุ่มหนึ่งกำลังขุดบ่อน้ำใกล้เนินเขาลี้ซาน เมืองเสียนยาง ห่างจากเมืองซีอานไปทางตะวัน ออกประมาณ 105 กิโลเมตร ได้พบรูปปั้นทหารขนาดเท่าคนจริงหลายตัวสูงราว 6 ฟุต จากความบังเอิญดังกล่าวทำให้ทราบว่า ฉิน ซื่อฮวงตี้ ได้ทรงสร้างสิ่งมหัศจรรย์อีกชิ้นหนึ่งไว้เป็นมรดกของโลก นั่นคือรูปของเหล่าทหารในกองทัพของพระองค์ บันด้วยดินเหนียวสีเทาแล้วเผาไฟ

จากการขุดค้นในพื้นที่ 12,600 ตารางเมตร พบรูปปั้นทหารถึง 6,000 รูป ส่วนมากอยู่ในท่ายืนตรงแต่งชุดนักรบ สวมเสื้อเกราะและถืออาวุธจริง มีบางรูปอยู่ในท่านั่ง ใบหน้าของรูปปั้นแต่ละรูปไม่ซ้ำกัน การแต่งกายยังบ่งบอกถึงฐานะตำแหน่งที่สูงต่ำแตกต่างกันออกไป รวมทั้งท่าทางที่ไม่เหมือนกัน จึงสันนิษฐานกันว่าอาจเป็นการจำลองจากบุคคลจริงในสมัยนั้นซึ่งส่วนใหญ่มีใบหน้าสี่เหลี่ยมหน้าผากกว้าง ปากยื่นหนาไว้หนวดเคราและทรงผมหลายแบบ นอกจากนี้ยังมีรูปม้าที่ปั้นได้เหมือนม้าจริง ๆ อีกจำนวนมาก เป็นขบวนทัพม้าและรถศึก

การสร้างประติมากรรมดังกล่าว นับเป็นงานที่ต้องใช้เวลาและการเตรียมงานอย่างมีระบบและใช้ช่างฝีมือและแรงงานจำนวนมาก แบ่งออกเป็นแผนกต่าง ๆ เช่น ช่างนวดดิน ช่างปั้น ช่างทำพิมพ์สำหรับพิมพ์บางส่วนของร่างกาย เช่น ลำตัว แขนขา เป็นต้น รวมทั้งช่างเขียนสีรูปปั้น ซึ่งแสดงถึงความสามารถอันยอดเยี่ยมในเชิงช่างของประติมากรรมจีนที่มีความรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาล การค้นพบประติมากรรมดังกล่าวยังมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นมาของการจัดกองทัพศิลปะและวัฒนธรรมในสมัยราชวงศ์ฉินได้ดียิ่งขึ้น

ในสมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ.1368 - 1644) มีสุสานของจักรพรรดิอยู่ในบริเวณเดียวกันถึง 13 พระองค์ (ราชวงศ์หมิงมีจักรพรรดิรวม 17 พระองค์) เรียกว่า ซีซานหลิง (Shisan Ling) หรือ "สุสาน 13 แห่งของราชวงศ์หมิง" ปัจจุบันรัฐบาลจีนได้ทำการเปิดให้ชมและศึกษาเพียง 2 แห่ง คือ ฉางหลิง ซึ่งมีสิ่งก่อสร้างใหญ่โตอยู่บนพื้นดิน ส่วนตี่งหลิง เป็นสุสานใต้ดินมีสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่เช่นกัน จนได้สมญาว่า "พระราชวังใต้ดิน" ส่วนที่เหลืออีก 11 แห่ง ยังไม่เปิดให้ชม จนกว่าจะมีวิธีการรักษาสมาบัติทั้งหลายให้คงอยู่ในสภาพเดิม ไม่เสื่อมสลายไปเพราะ

ได้รับความชื่น แสงสว่าง และอุณหภูมิที่แตกต่างไปจากสภาพเดิม

งานสถาปัตยกรรมที่ดี ๆ จำนวนมากของจีนมักจะถูกทำลายเพราะกาลเวลาบ้าง เพราะศึกสงครามที่เกิดจากการแย่งชิงอำนาจระหว่างกันบ้าง บางราชวงศ์ได้มีการซ่อมแซมและสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ ให้กลับรุ่งเรืองอีกครั้ง อาทิเช่น ราชวงศ์หมิง กษัตริย์ในสมัยนี้ทรงอุปถัมภ์ศิลปะและวิทยาการ ซึ่งช่วยให้มีผลงานที่ดีเด่นจำนวนหนึ่งยังคงเหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน

เครื่องเคลือบ วิธีหนึ่งของการประเมินความมั่งคั่งวัฒนธรรมของชาติโบราณว่ามีความเจริญรุ่งเรืองหรือไม่มักจะดูได้จากเครื่องปั้นดินเผา จนมีผู้กล่าวว่าเครื่องปั้นดินเผาของแต่ละชาติเป็นเครื่องบ่งวัฒนธรรมในตัวของมันเอง เพราะเครื่องปั้นดินเผาเพียงหนึ่งชิ้น ย่อมหมายถึงความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ความเป็นอยู่ของเศรษฐกิจในชุมชนและความเจริญทางด้านจิตใจที่ออกมาในรสนิยมทางศิลปะของการออกแบบ

จีนได้ชื่อว่าเป็นชาติที่มีความชำนาญในการทำเครื่องปั้นดินเผา มาตั้งแต่โบราณกาล เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วโลกและเป็นสินค้าส่งออกส่งไปขายต่างประเทศอย่างกว้างขวาง มีการค้นคิดหาวิธีการผลิตและสารสำหรับเคลือบภาชนะดินเผาให้สวยงามและดีซึ้นอยู่ตลอดเวลา ชาวอาหรับผู้หนึ่งได้เขียนบันทึกในปี ค.ศ.851 ไว้ว่า "จีนมีเครื่องปั้นดินเผาอย่างวิเศษ ทำด้วยขามได้บางราวกับแก้วอาจมองผ่านเห็นน้ำในขามได้ ถึงจะทำด้วยดินก็ตาม"

ผลงานเครื่องเคลือบและเครื่องปั้นดินเผาของจีนเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ้องหรือซ่ง (ค.ศ.960 - 1280) เครื่องเคลือบและเครื่องปั้นดินเผาได้รับการปรับปรุงให้พัฒนาขั้นสูงสุดทั้ง

กรรมวิธีและการออกแบบ นับเป็นยุคทองของเครื่องเคลือบ ไม่มีสมัยใดจะผลิตได้งามเทียบเท่า อาจกล่าวได้ว่าชาวจีนมีความสามารถที่สุดในศิลปกรรมการทำเครื่องปั้นดินเผาอีกด้วย

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของจีนมีทั้งชนิดพิเศษเต็มไปด้วยศิลปะอันละเอียดอ่อน สำหรับผู้ร่ำรวยหรือชนชั้นสูง และอย่างหยาบเพื่อใช้ในประเทศสำหรับสามัญชนทั่วไป นอกจากนี้ยังส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย แอฟริกา ยุโรป ตลอดจนถึงเปอร์เซียหรืออิหร่าน เครื่องเคลือบของจีนจึงเป็นศิลปวัตถุที่มีค่าและเป็นที่ต้องการของนักสะสมศิลปวัตถุทั้งหลาย

นอกจากเครื่องเคลือบแล้ว เครื่องเขินยังเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ยิ่งใหญ่ในด้านศิลปะ และยังแสดงถึงความก้าวหน้าทางสุขอนามัย เพราะความเรียบของผิวทำให้ภาชนะใส่อาหารสะอาดกว่าถ้วยชามที่หยาบหรืองานที่ทำด้วยไม้ในระยะแรก ชาวจีนนำเครื่องเขินมาใช้อย่างน้อยที่สุดก็เมื่อตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล

จิตรกรรม สมัยราชวงศ์ถังได้สร้างสรรค์จิตรกรรมให้ทรงคุณค่าสูงเด่นทั้งทางด้านรูปแบบการแสดงออกและความหลากหลายในด้านเนื้อหา จนกลายเป็นรากฐานสำคัญของจิตรกรรมจีน ต่อมาในด้านสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นยุครุ่งโรจน์แห่งศิลปะ เนื่องจากพัฒนาการทางจิตรกรรมถึงขั้นสมบูรณ์แบบและมีขอบเขตเยี่ยม จิตรกรรมเจริญถึงขีดสุดในยุคนี้ ผลงานจิตรกรรมจะมีภาพสัตว์ ต้นไม้ ภาพพงศาวดาร ภาพคน และอื่น ๆ ที่เด่นเป็นพิเศษ คือ การวาดภาพทิวทัศน์

(Landscape painting) จิตรกรสมัยราชวงศ์ซ่งมีความเชี่ยวชาญอย่างสูงในการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยกรรมวิธีอันสมบูรณ์ความเพียบพร้อมด้วยคุณค่าด้วยการใช้พู่กันและหมึก

ผลงานของจิตรกรได้แสดงถึงจิตใจที่ได้รับการขัดเกลาย่างดี อันเกิดจากอิทธิพลพุทธศาสนาและลัทธิเต๋า จิตรกรจีนมักจะศึกษาสิ่งที่ตนจะวาดอย่างละเอียดถี่ถ้วนลึกซึ้ง จากนั้นจึงลงมือเขียนภาพจากที่ได้ศึกษาและพิจารณามาแล้ว ภาพที่เกี่ยวกับพืชหรือต้นไม้และสัตว์ต่าง ๆ นอกจากจะให้ความงามตามธรรมชาติแล้ว ยังมีการแฝงความหมายเป็นนัยสัญลักษณ์ ทำหน้าที่เป็นสื่อความหมายมงคลอีกด้วย เช่น ต้นไผ่ ไผ่มงคลที่มีความหมายถึง อายุยืนยาว ทั้งนี้เพราะต้นไผ่ปลูกร่างอายุยืน เขียวชะอุ่มตลอดปี และยังมีความหมายถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน และกล้าหาญ ต้นสน เป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่งและอายุยืนยาว ส่วนภาพสัตว์ในจินตนาการที่สำคัญ คือ มังกร เป็นสัญลักษณ์ของเทพแห่งแม่น้ำหรือเทพแห่งน้ำฝน และการเพาะปลูก อีกทั้งได้รับการยกย่องเป็นผู้เนรมิตรสร้างสรรค์ เป็นสัญลักษณ์องค์จักรพรรดิ หงส์ เป็นสัญลักษณ์ของหญิงผู้สูงศักดิ์ ควบคู่กับมังกร

นอกจากนี้ยังมีสัตว์ปีกสวยงามที่วาดประดับตกแต่งภาชนะโดยเฉพาะเครื่องถ้วย จาน ชามของชาวจีน เช่น ผีเสื้อ มีความหมายถึง ความความสุข เบ็ด หมายถึง การมีชีวิตคู่ จักจั่น เป็นสัญลักษณ์แห่งความสุข นกกระเรียน นกกระสา เป็นนกที่ถือว่าเป็นพาหนะของเซียน จึงมีความหมายถึงความมีอายุยืนเป็นอมตะ เช่นเดียวกับค้างคาว เป็นสัญลักษณ์ของอายุยืนยาวและความสุข

ถ้าเป็นภาชนะใส่อาหาร ลวดลายหนึ่งที่นิยมมากในสมัยราชวงศ์โจว คือ ลายเถาเถี่ย เป็นสัตว์ในจินตนาการของชาวจีนโบราณ มีรูป

ร่างนัยน์ตาโตโปน ขากรรไกรยาวโค้ง ท้องใหญ่ ใบหน้าพอมขีด ฯลฯ มีความหมายถึง ความตะกละและโลภ การวาดลวดลายนี้เพื่อเตือนสติมิให้ทำอะไรตามใจชอบ เพราะฉะนั้นลวดลายที่ใช้ประดับตกแต่งภาชนะของจีนจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่แสดงถึงความงดงาม แต่จะสะท้อนถึงความหมายที่เป็นมงคลทั้งหลายและยังใช้เตือนสติได้ด้วย

สำหรับการใช้สีตกแต่งภาชนะให้เกิดความงาม แบ่งออกเป็น 5 สีหลัก คือ แดง เหลือง น้ำเงิน (ม่วงเขียว) ขาว และดำ แต่ละสีมีความหมายดังนี้ สีแดง หมายถึงความรื่นเริง สีเหลือง เป็นสีประจำชาติ ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสีขององค์จักรพรรดิและพระบรมวงศานุวงศ์ สีน้ำเงิน (ม่วงเขียว) เป็นสีที่ใช้ในพิธีต่าง ๆ สำหรับพระราชนัดดา ขุนนางชั้นสูง สีขาว เป็นสีของการไว้ทุกข์ และสีดำ เป็นสีที่หมายถึงความชั่วซึ่งไม่นิยมนำมาใช้

ผลงานทางจิตรกรรมของจีน มีวิวัฒนาการก้าวหน้าควบคู่ไปกับการเขียนตัวอักษร ผู้เป็นนักเขียนที่ดีจะได้รับการยกย่องให้มีเกียรติเช่นเดียวกับจิตรกร ปรากฏว่ากวีหลายคนเป็นจิตรกรและจิตรกรหลายคนก็เป็นกวีด้วย เพราะศิลปะทั้งสองอย่างนี้จะต้องมีความชำนาญการใช้มือ การวาดภาพต้องใช้พู่กัน หมึก โดยวาดภาพลงบนผ้าไหมหรือกระดาษ หากจะใช้สีก็จะใช้สีน้ำ ในภาพอาจจะมียกวินิพนธ์เขียนประกอบโดยจิตรกรเองหรือข้อเขียนชมเชยที่เขียนโดยมิตรสหาย ภาพที่เขียนนี้บางทีก็เป็นม้วนยาว ๆ หากจะไม่ม้วนก็ใช้วิธีตั้งทั้งสองด้านเอาไว้ ภาพเขียนบนแผ่นผ้าไหมหรือกระดาษอาจจะเอาแขวนไว้บนฝาผนังโดยไม่ใส่กรอบก็ได้ แต่ตามปกติจะม้วนและเก็บไว้ในที่ ๆ ปลอดภัยจตุรพิธสมบัติ อันมีค่า เมื่อมีโอกาสจึงจะนำมาอวดกันในหมู่มิตรสหายหรือบรรดาญาติ ๆ ทั้งหมด

อย่างไรก็ดี สัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานศิลปกรรมของจีนมีการคิดค้นเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา จิตรกรรมของจีนจึงมีเนื้อหาสาระอยู่มากทีเดียว และมีข้อสังเกตว่าภาพที่แทบจะไม่ปรากฏในจิตรกรรมจีน คือ ภาพเปลือย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะหลักจริยธรรมที่เข้มงวดตามลัทธิขงจื้อ จิตรกรรมจีนจึงนับเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เด่นที่สุดที่โลกยกย่องและนิยมชมชอบมากที่สุดอย่างหนึ่ง แม้ว่าบางช่วงผลงานทางจิตรกรรมจะไม่มี การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เพราะความวุ่นวายทางการเมืองและสังคมก็ตาม

ผ้าไหม ในสมัยตำนานของจีน ได้กล่าวถึงมเหสีของพระเจ้าฮวงตี้ ทรงพระนามว่า ซิลินสี ทรงสอนให้ประชาชนรู้จักเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม ผ้าไหมจึงนับเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมอย่างมาก การบวงสรวงบูชาพระวิญญาณของมเหสีผู้ให้กำเนิดการทอผ้าไหมทรงกระทำโดยจักรพรรดิของจีนสืบต่อมาจนถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นสาธารณรัฐจีนในปี ค.ศ.1911

ในสมัยใหม่ของจีนได้มีการค้นพบเครื่องทอผ้าแล้วถึงสมัยราชวงศ์เซียง (1766-1122 ปี ก่อนคริสตกาล) ก็มีการทอผ้าไหมเพื่อใช้ในการปักลวดลายลงบนผ้าไหมนั้นกระทำกันได้งดงามมาก ในสมัยราชวงศ์ฮั่นการเลี้ยงไหมและการทอผ้าของจีนเป็นที่แพร่หลาย มีเส้นทางการค้าจากยุโรปเข้าสู่จีน ที่เรียกว่า "เส้นทางสายไหม" เพื่อนำสินค้าต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนกับสินค้าจีน หรือกองคาราวานสินค้าจีนไปสู่ยุโรป เส้นทางนี้เริ่มจากจีนผ่านเอเชียภาคกลาง และมีเส้นทางแยกไปทางใต้ผ่านเปอร์เซีย (อิหร่าน) ไปยังประเทศริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน บ้างก็แยกไปสู่อินเดีย สินค้าของจีนแพร่หลายทั้งในเอเชีย แอฟริกา และยุโรป เช่น บริเวณคาบสมุทรโครเมีย ฮิปปัด อีฟกานิสถาน และที่

สำคัญคือ ในปี ค.ศ.97 ทางราชสำนักของราชวงศ์ซัน ได้เจริญสัมพันธไมตรีอย่างเป็นทางการกับจักรวรรดิโรมัน จึงมีตลาดผ้าไหมจากจีนที่เมืองไวคุส ทูสคูส ผ้าไหมนับเป็นสินค้าสำคัญของการค้าระหว่างกรุงโรมกับจีนในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 และ 2

แต่ในศตวรรษต่อ ๆ มาจักรวรรดิโรมันเสื่อมอำนาจลง พวกอาหรับมีอำนาจขึ้นตั้งนั้นในคริสต์ศตวรรษที่ 7 และ 8 การติดต่อระหว่างยุโรปกับจีนจึงพลอยชะงักไปด้วย เพราะการเดินทางมีอุปสรรคมากมาย อย่างไรก็ตามในคริสต์ศตวรรษที่ 10 และ 11 การค้าขายทางเรือของจีนกับอาณาจักรต่าง ๆ ริมฝั่งทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ และตะวันออกกลาง (อาณาจักรเปอร์เซีย) ยังคงเฟื่องฟูอย่างมาก ที่สำคัญยิ่งก็คือในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีผู้คิดประดิษฐ์ เข็มทิศขึ้นเพื่อช่วยในการเดินเรือ สันนิษฐานว่าจีนคงจะเริ่มใช้เข็มทิศมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังเพื่อใช้วัดที่ดิน แต่สมัยราชวงศ์ซ้องได้นำมาใช้แพร่หลายในการเดินเรือ และประโยชน์ของเข็มทิศนี้ช่วยให้การเดินทางเรือทางไกลสะดวกขึ้น จีนจึงมีการค้าขายกับต่างชาติอย่างกว้างขวางในสมัยราชวงศ์ซ้อง

ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ราชวงศ์มองโกลหรือหงวน (ปกครอง ค.ศ.1279 - 1368) เข้าปกครองจีน สมัยนี้ได้ทำการตัดถนนเป็นทางหลวงเชื่อมจีนกับเปอร์เซีย รัสเซีย รวมหลายสายช่วยให้การคมนาคมติดต่อเป็นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น ทางราชสำนักจีนได้ติดต่อมีสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตกอย่างกว้างขวาง มีราชทูตจากจีนไปเชื่อมสัมพันธไมตรีกับราชสำนักของพระเจ้ากรุงอังกฤษ พระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศส และพระจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิไบแซนติน ผลงานศิลปหัตถกรรมจากจีนได้แพร่หลายเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ชาวยุโรปล้วนนิยมชมชอบผ้าไหมที่ผลิต

จากจีนเป็นพิเศษ

ส่วนชาวตะวันตกที่เข้ามาสู่จีนได้บันทึกเหตุการณ์และความเจริญทั้งหลายของจีน ทำให้ชาวโลกได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมจีนหลายด้าน โดยเฉพาะหนังสือบันทึกของมาร์โค โปโล ชาวอิตาลีเดินทางจากเมืองเวนิส ซึ่งเดินทางเข้าไปสู่จีนในสมัยจักรพรรดิคุบไลข่าน แห่งราชวงศ์มองโกล จีนในคริสต์ศตวรรษที่ 13 มีความเจริญเหนือกว่ายุโรปในช่วงเวลาเดียวกันมาก เพราะยุโรปในขณะนั้นอยู่ในยุคกลาง และมีรายงานว่าโคลัมบัสนักเดินเรือคนสำคัญของโลก ผู้ต้องการแสวงหาเส้นทางเดินเรือใหม่มาสู่ตะวันออกนั้น ก็ได้รับอิทธิพลจากบันทึกของมาร์โค โปโล เช่นกัน

การแผ่ขยายของอารยธรรมจีน

อารยธรรมจีนได้ขยายอิทธิพลไปยังภูมิภาคต่าง ๆ มาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะในระยะที่จีนมีความเข้มแข็ง สามารถขยายอาณาเขตได้กว้างขวาง ดินแดนใดที่จีนได้เข้าไปปกครอง ดินแดนนั้นก็จะมีรับเอาอารยธรรมจีนไปใช้อย่างมาก จีนได้ขยายอำนาจเข้าปกครองเวียดนาม นับพันปี อิทธิพลของจีนจึงมีต่อเวียดนามโดยตรงทั้งทางด้านปกครอง ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อิทธิพลของอารยธรรมจีนปรากฏอย่างแพร่หลายและลึกซึ้งในประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น เกาหลี ญี่ปุ่น พม่า อินโดนีเซีย รวมทั้งไทย ยิ่งกว่านั้นยังแผ่กระจายไปในเอเชียกลางและยุโรปอีกด้วย

ประเทศที่ได้รับอิทธิพลของอารยธรรมจีนไว้อย่างมาก คือ เกาหลี และญี่ปุ่น ทั้งสองประเทศตั้งอยู่ใกล้ชิดกับจีน โดยเฉพาะเกาหลีมีพรมแดน

ติดต่อกับแมนจูเรียของจีน กองทัพจีนได้เข้ายึดเกาหลีหลายครั้ง และบางครั้งก็รวมเกาหลีเข้าเป็นส่วนหนึ่งภายใต้การปกครองของจีน ด้วยเหตุนี้เองสถาบันทางการเมืองและสังคม รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมของเกาหลีโบราณจึงมีลักษณะเหมือนกับของจีนมาก หรือกล่าวอีกนัยก็คือเป็นสาขาหนึ่งของอารยธรรมจีน นอกจากนั้นเกาหลีโบราณยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมอารยธรรมจีนที่สูงกว่าในสมัยต้น ๆ ไปยังญี่ปุ่นอีกด้วย

ญี่ปุ่นเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมของตนเองมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่ก็ยังคงล้าหลังอยู่จนกระทั่งในคริสต์ศตวรรษที่ 6 เป็นต้นมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 9 ญี่ปุ่นได้นำระบบการเมืองแบบโยงยานาจาเข้าสู่ศูนย์กลางตามแบบจีนมาใช้ ทำให้มีผลต่อวัฒนธรรมระดับสูงของญี่ปุ่น คือมีการศึกษาวิชาปรัชญาและวรรณคดีของจีนอย่างจริงจัง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อแนวความคิดและการดำเนินชีวิตของชาวญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้เรียนรู้ทางเทคโนโลยี เช่น การทอผ้า การทำเครื่องเขิน และการหลอมโลหะจากจีน นอกจากนี้ยังได้เรียนดนตรีและการร่ายรำแบบโบราณจากจีนด้วย ศิลปะของญี่ปุ่นเทียบได้กับศิลปะที่ดีที่สุดของจีน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรมก็ตาม ญี่ปุ่นได้เรียนรู้ความเจริญก้าวหน้าของจีนและนำมาพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นโดยเฉพาะก่อนที่ญี่ปุ่นจะปรับตัวให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกในสมัยเมอจิ (ค.ศ. 1868 - 1912) แต่อย่างไรก็ตามแม้ญี่ปุ่นจะพัฒนาประเทศจนเป็นประเทศที่เจริญสูงสุดประเทศหนึ่งในปัจจุบัน ด้วยการรับและปรับปรุงความเจริญตามแบบชาวตะวันตกมาใช้ แต่ความเจริญที่ดั่งามเก่าแก่ของญี่ปุ่นที่รับมาจากจีนแล้วปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของตนก็ยังคงอนุรักษ์และได้นำมาใช้ปฏิบัติควบคู่กันไปกับความทันสมัยได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน และมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ญี่ปุ่น

ก้าวหน้าจนทั่วโลกยอมรับอย่างเป็นทางการ

สำหรับการติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของจีนนั้น ทำให้เกิดการถ่ายทอดอารยธรรมระหว่างกัน เป็นผลให้อารยธรรมจีน แผ่กระจายไปสู่ดินแดนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สมัยราชวงศ์โจว จีนรับเอาม้ามาใช้ในสงครามจากการติดต่อกับเอเชียตะวันตก และจีนได้ถ่ายทอดการใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหารออกไปแพร่หลายในแถบเอเชียตะวันตก ในสมัยราชวงศ์ถัง จีนรับเอาลัทธิโซโรแอสเตอร์จากเปอร์เซีย ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามจากต่างชาติที่ติดต่อด้วย ส่วนกระดาษที่จีนริเริ่มทำก็แพร่หลายไปในดินแดนอาหรับ และต่อไปยังยุโรป ในปลายสมัยราชวงศ์ซ้อง มีการใช้ลูกคิดเกิดขึ้นและนับตั้งแต่นั้นมา ลูกคิดก็กลายเป็นเครื่องคิดเลขของพ่อค้าชาวเอเชียทั่วไป ในสมัยราชวงศ์ม่งโกล มีการติดต่อกับต่างชาติหลายชาติ พวกม่งโกลซึ่งปกครองจีนอยู่ในขณะนั้นได้ รับอารยธรรมต่างชาติไว้หลายด้าน ในขณะเดียวกันพวกม่งโกลและชาวเอเชียกลางก็เป็นผู้นำดินปืนเข้าไปในยุโรป การประดิษฐ์คิดค้นอันเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของชาวจีน เข้าไปสู่ยุโรปโดยผ่านทางพวกอาหรับในคริสต์ศตวรรษที่ 14 คือ เครื่องพิมพ์ เครื่องพิมพ์ของจีนได้เข้าไปยังยุโรปตะวันตก โดยผ่านเส้นทางการค้าของพวกอาหรับและสเปน ก่อนที่ชาวเยอรมันโยฮัน กูเตนเบิร์ก จะประดิษฐ์ตัวเรียงพิมพ์ด้วยโลหะได้ในคริสต์ศตวรรษที่ 15

การแลกเปลี่ยนความเจริญดังกล่าว ทำให้ชาวยุโรปเกิดความสนใจและตื่นตัวในดินแดนตะวันออกเป็นอย่างมาก เพราะความรู้สึกเดิมที่ว่าเมดิเตอร์เรเนียนเป็นศูนย์กลางของโลกและแหล่งความเจริญที่สำคัญที่สุดนั้นก็เริ่มเปลี่ยนไป ชาวยุโรปเริ่มรู้สึกสนใจในความมั่งคั่งร่ำรวย ความก้าวหน้าในวิทยาการด้านต่าง ๆ ของจีน ซึ่งเจริญก้าวหน้า

ไม่น้อยไปกว่าโลกตะวันตกของชาวยุโรปเอง

สรุป

อารยธรรมจีนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน พบเห็นที่ไหนก็ทราบได้ทันที
ว่านี่คือ อารยธรรมจีนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน
วันนี้ ปัจจุบันนี้แม้ว่าชาวจีนจะอพยพไปอยู่ส่วนใดของโลกก็ตาม คนเหล่านี้
นี่ยังคงยึดมั่นปฏิบัติตามอารยธรรมของตนอย่างเคร่งครัด ไม่เบี่ยงเบน
ไปจากแก่นแท้ของอารยธรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ชัดเจนว่า
อารยธรรมจีนนั้นแม้กาลเวลาจะผ่านไปยาวนานหลายพันปี แต่
อารยธรรมจีนที่สร้างขึ้นและแพร่หลายทั่วยุโรปนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าสูงส่ง
อย่างไรก็ตามทุกสิ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมก็เช่นกัน มีเกิด
เจริญเติบโต และบางครั้งก็ตกต่ำสูญหายไป แต่จีนก็สามารถฟื้นกลับ
มาให้เจริญรุ่งเรืองจนถือว่าเป็นยุคทองได้เสมอ

บรรณานุกรม

- กำจร สุนพงษ์ศรี. **ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.
- ทวีป วรดิลก. **ประวัติศาสตร์จีนจากสงครามฉินถึงประวัติซุ่นไฮ่ ค.ศ. 1840 - 1928**. กรุงเทพฯ : อีระการพิมพ์. 2524.
- ธิตติมา พิทักษ์ไพรวรรณ. **อารยธรรมยุคโบราณ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2518.
- เพ็ชรี สมิตร. **ประวัติอารยธรรมจีน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2516.
- ไพโรจน์ โพธิ์ไทร. **ภูมิหลังของจีน**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรดดิ้ง. 2517.
- มนต์ ทองรัช. **แหล่งกำเนิด อารยธรรมยุคแรกของโลก**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. 2527.
- แมคเนลล์. วิลเลียม เอช. **ประวัติศาสตร์โลก**. แปลโดย สุจิตรา วุฒิสถียร และคนอื่น ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2519.
- รังสี อ้นโสภากา. **อารยธรรมจีน**. กรุงเทพฯ : วชิรรินทร์การพิมพ์. 2521.
- โรสเซอร์. เอ็ดวิน โอ และแฟรเบงค์. ยอห์น เค. **อยู่อารยธรรมตะวันออก เล่ม 1**. แปลจาก East Asia, The Great Tradition โดยจ้านง ทองประเสริฐ และคนอื่น ๆ. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2510.
- เลียง เสถียรสุด. **ประวัติวัฒนธรรมจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ก.ไก่. ม.ป.ป.
- วอลแบงค์. ที. วอลเตอร์ และเทเลอร์. เอ็ม อาแลสแตร์. **อารยธรรมอดีต - ปัจจุบัน**. แปลโดย กุลมาลนิทวงศ์ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์. 2509.

ไหว้ครูดนตรีไทย

ผศ.วันดี เกาศำ

การเรียนดนตรีไทยในสมัยก่อน สถานที่สำหรับเรียนหาได้ค่อนข้างยาก ส่วนมากจะฝึกหัดกันอยู่เฉพาะในตระกูล ในครอบครัว ในเครือญาติที่เป็นดนตรีด้วยกัน เวลาจะไปเรียนก็ต้องมีแบบแผนขนบประเพณี กล่าวคือ ต้องมีผู้ใหญ่พาผู้เรียนไปฝากกับผู้สอน ผู้เรียนต้องเตรียมดอกไม้ธูปเทียนไปไหว้ครูผู้ใหญ่ฝ่ายดนตรีผู้ส่งลั้บไปแล้ว และเคารพผู้สอน จึงจะได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และฝึกฝนให้

คนไทยเรามักจะยึดมั่นในความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจนติดเป็นนิสัย โดยเฉพาะครูบาอาจารย์ไม่ว่าสาขาวิชาใด เรามักจะเคารพบูชา และน้อมระลึกถึงบุญคุณอยู่เสมอ สำหรับในสาขาวิชาที่เป็นศิลปะ โดยเฉพาะสาขาวิชาดนตรีไทย จะแสดงกตเวทิตคุณถึงครูบาอาจารย์ด้วยการจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยขึ้น ดังที่เราได้พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

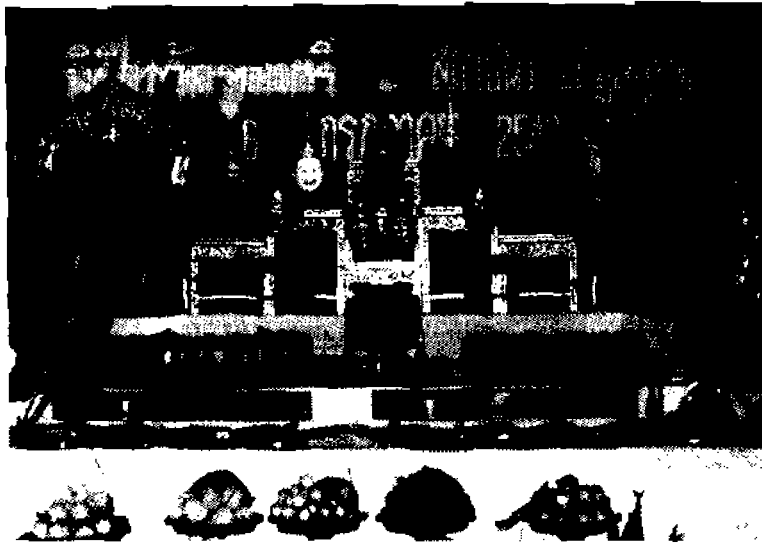

พิธีไหว้ครูดนตรีไทยนับเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอย่างหนึ่งที่ครูบาอาจารย์ได้กำหนดระเบียบแบบแผนให้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณกาล โดยได้นำหลักเกณฑ์และแนวความเชื่อในศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธมารวมเข้าด้วยกัน จึงปรากฏว่านักดนตรีไทยนอกจากจะมีครูเป็นมนุษย์แล้วยังมีครูเป็นเทวดาและฤๅษีอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะถือว่า เทพบางองค์มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับดนตรีไทยนั่นเอง เช่น พระพรคนธรรพ (เรียก ประโคนธรรพ พรคนธรรพ์ ก็มี) ถือว่าเป็นครูตะโพน ซึ่งนักดนตรีไทยถือว่าเป็นครูที่มีความสำคัญมาก พระวิษณุกรรมถือว่าเป็นครูช่างศิลป์แขนงต่าง ๆ เป็นต้น

การจัดพิธีไหว้ครู

การจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจะทำในวันพฤหัสบดีเท่านั้น .เพราะถือว่าพระพฤหัสบดีเป็นครูของทุกวิชา ในการจัดทำพิธีไหว้ครูนี้จะทำเป็นพิธีรีตอง มีขั้นตอน มีเครื่องสังเวद्य มีครูผู้ทำพิธีอ่านโองการหรือที่เรียกกันว่า "พิธีกร" เป็นผู้ประกอบพิธีตั้งแต่เริ่มต้นพิธี จนเสร็จสิ้นพิธีการ สิ่งสำหรับการจัดเตรียมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยมีดังนี้

1. **พิธีสงฆ์** เนื่องจากชาวไทยเราเป็นพุทธมามกะ พิธีไหว้ครูจึงเริ่มจากพิธีสงฆ์ก่อน ในเย็นวันพุธจะนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์รุ่งเช้าของวันพฤหัสบดี จึงถวายอาหารบิณฑบาต หรือจะจัดถวายภัตตาหารเช้า เมื่อเสร็จสิ้นพิธีสงฆ์แล้ว จึงเริ่มพิธีไหว้ครู แต่พิธีสงฆ์ไม่ได้อยู่ในระเบียบว่าต้องมี ถ้าหากไม่สะดวกจะไม่มีก็ได้ จะเริ่มด้วยการไหว้ครูในวันพฤหัสบดีในช่วงเช้าเลยก็ได้

2 สถานที่ประกอบพิธีไหว้ครู สำหรับสถานที่ที่ใช้ประกอบในพิธี ไหว้ครูดนตรีไทยควรจัดให้มีเนื้อที่กว้างขวางพอที่ศิษย์และผู้ร่วมพิธีจะนั่ง นอกจากนี้ยังต้องจัดเตรียมที่สำหรับจัดตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชาไว้ ด้านหนึ่ง ส่วนอีกด้านหนึ่งต้องจัดเตรียมที่สำหรับตั้งเครื่องดนตรีไทยต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยโดยไม่ต้องจัดเป็นวง ในการจัดเครื่องดนตรีต้องมิตะโพนลูกหนึ่งตั้งรวมอยู่ด้วย เพราะในทางดนตรีไทย ถือว่า ตะโพนนั้นเป็นสิ่งสมมติแทนพระปรคนธรรพ อาจนำหน้าโขนต่าง ๆ มาตั้งรวมก็ได้ ซึ่งหน้าโขนที่ควรตั้งมีดังนี้คือ หน้าภาชี พระปรคนธรรพ พระวิษณุกรรม พระปัจจุสีขร พระพิราพ หน้าพระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหมและพระคเณศ

3. เครื่องสังเวทหรือเครื่องบูชากระยาบวช ได้แก่ ดอกไม้ รูปเทียน หัวหมู ไก่ เป็ด กุ้ง ปลา บายศรีปากชาม ขนมต้มแดงต้มขาว ผลไม้ต่าง ๆ ถ้าในพิธีนั้นต้องการไหว้พระพิราพด้วยจะต้องจัดเตรียมเครื่องบูชาที่เป็นเครื่องติดอีกชุดหนึ่ง สำหรับเครื่องสังเวทนี่จะเป็นคู่หรือจะจัดเพิ่มอย่างไรก็ได้แล้วแต่เห็นเหมาะสม

4. **ขันก่านล** สำหรับขันก่านลนี้ จะใช้ขันล้างหน้าใส่ดอกไม้ รูปเทียน ผ้าขาว 1 ผืน และเงินก่านล ซึ่งแต่เดิมโบราณใช้เพียง 6 บาทเท่านั้น ในปัจจุบันอาจใช้เงินก่านลเป็นจำนวนเงินมากกว่า 6 บาทก็ได้

5. **ครูผู้ทำพิธี** หรือที่เรียกกันว่า “พิธีกร” ครูผู้ทำพิธีนี้จะต้องนุ่งขาวห่มขาว จะเริ่มกระทำพิธีโดยจุดรูป เทียน บูชา แล้วทำน้ำมนต์ ในขณะที่ทำพิธีนั้นครูผู้ทำพิธีจะเป็นผู้อ่านโองการนำให้ผู้ร่วมพิธีว่าตาม ซึ่งเริ่มจากบูชาพระรัตนตรัย ไหว้ครูบาอาจารย์ บิดา มารดา ขอพรต่าง ๆ ขณะทำพิธีจะมวงปีพาทย์มาร่วมบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ตามที่ครูผู้ทำพิธีจะเรียกว่าจะให้บรรเลงเพลงใดประกอบในช่วงใด จากนั้นจึงถวายเครื่องสังเวท และกล่าวลาเครื่องสังเวท ครูผู้ทำพิธีประพรมน้ำมนต์และเจิมเครื่องดนตรีและหน้าโชนต่าง ๆ จนครบแล้ว จึงนำน้ำมนต์นั้นมาประพรมให้ลูกศิษย์และเจิมให้แก่ลูกศิษย์ตลอดจนผู้ที่มาร่วมในพิธี ถือเสร็จสิ้นขั้นตอนสุดท้ายของการไหว้ครูดนตรีไทย

6. **เพลงหน้าพาทย์ประกอบในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย** ในการประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาคือ การนำวงดนตรีที่เรียกว่า “วงปีพาทย์” มาบรรเลงประกอบในระหว่างการทำพิธีไหว้ครู เพื่อต้องการให้เสียงดนตรีเป็นสื่อให้ทุกคนที่มาร่วมในพิธีได้น้อมระลึกถึงครูบาอาจารย์ด้วยอาการเคารพและสำรวม เพราะเพลงที่นำมาบรรเลงนั้นเป็นเพลงชั้นสูงที่เรียกว่า “เพลงหน้าพาทย์” มีความศักดิ์สิทธิ์และแสดงความ

หมายถึงครูแต่ละท่านโดยเฉพาะ ในการทำพิธีไหว้ครูดนตรีไทยนั้น เมื่อครูผู้ทำพิธีกระทำกิจการว่าคาถาอัญเชิญเทวดา สรรเสริญพระพุทธรูปและทำน้มน้ำมนต์เสร็จแล้ว จะบอกให้ลูกศิษย์และผู้มาร่วมพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และอธิษฐานขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หลังจากนั้นจะนำกล่าวคาถาบทอัญเชิญครูในแต่ละบทดังนี้

บทที่ 1 บูชาพระรัตนตรัยและบูชาครู เมื่อกล่าวบูชาจบแล้ว ครูผู้ทำพิธีจะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลง เพื่อเป็นการนมัสการพระรัตนตรัย และบูชาครูบาอาจารย์

บทที่ 2 บูชาพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ เมื่อกล่าวจบแล้ว ครูผู้ทำหน้าที่จะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการกลอง ซึ่งเป็นการบูชาพระรัตนตรัยและบูชาครูบาอาจารย์ (เมื่อจบเพลงสาธุการกลองแล้ว ครูผู้ทำพิธีบางท่านอาจจะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงโหมโรงที่เรียกว่า "โหมโรงสังฆะอันพันละน้อย" เป็นการบูชาและอัญเชิญอีกครั้งหนึ่ง)

บทที่ 3 บูชาพระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์และเทวดาต่าง ๆ ครูผู้ทำพิธีจะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงตระสันนิบาต ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ เพื่อเป็นการสมมติว่า เทพเจ้าทั้ง 3 นั้น ได้เสด็จมาพร้อมกับเสียงเพลง เมื่อบรรเลงเพลงจบแสดงว่าท่านได้เสด็จมาร่วมในพิธีแล้ว

บทที่ 4 อัญเชิญพระปัญจสิขร (สำหรับพระปัญจสิขรนี้ถือว่าเป็นครูเครื่องดนตรีประเภทตีและสี) เมื่อกล่าวจบ ครูผู้ทำพิธีจะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงตระเซ็ดเพื่อใช้ประกอบกิริยาการเสด็จมา

บทที่ 5 อัญเชิญพระวิษณุกรรม พระปัญจสิขร พระปรคนธรรพ เมื่อครูผู้ทำพิธีกล่าวจบแล้ว จะบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงดำเนิน

พราหมณ์ เสมอข้ามสมุทรเพื่อเป็นการประกอบพิธีกรรมแสดงเจตจำนงของเทพเจ้าทั้ง 3 องค์

บทที่ 6 ชกขมาอภักในเรื่องของเครื่องพิธีกรรมต่าง ๆ เมื่อครุผู้ทำพิธีกล่าวจบแล้ว จะบอกให้วงปีพาทย์บรรเลง "เพลงบาทสกุณี" เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมมาของเหล่าเทพเจ้าและเป็นการขอโหสิกรรมและอวยพรให้

บทที่ 7 อัญเชิญครุธานี เมื่อครุผู้ทำพิธีกล่าวจบแล้วจะบอกให้วงปีพาทย์บรรเลง "เพลงเสมอเถร" เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมมาของครุธานี

บทที่ 8 อัญเชิญครูแห่งดุริยางคศิลป์ เมื่อครุผู้ทำพิธีกล่าวจบแล้วจะบอกให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลงตระปารคนธรรพ เพื่อเป็นการเชิญและประกอบพิธีกรรมแสดงเจตจำนงของพระปรคนธรรพ

บทที่ 9 อัญเชิญเทพเจ้า ฤาษี และครูต่าง ๆ เพื่อถวายเครื่องสังเวย หรือเครื่องบูชาที่จัดเตรียมไว้ โดยครุผู้ทำพิธีจะบอกให้วงปีพาทย์บรรเลง "เพลงพราหมณ์เข้า" ใช้ประกอบพิธีกรรมเสด็จเข้าสู่ที่ประทับเพื่อรับเครื่องสังเวย

บทที่ 10 อัญเชิญพระพิราพ เมื่อกล่าวจบแล้ว ครุผู้ทำพิธีบอกให้วงปีพาทย์บรรเลง "เพลงองค์พระพิราพเต็มองค์" ซึ่งเพลงหน้าพาทย์เพลงนี้ถือว่าเป็นเพลงสำคัญสูงสุด เมื่อบรรเลงจบครุผู้ทำพิธีจะบอกให้บรรเลงเพลง "เสมอมาร" ต่อย้ายเพื่ออัญเชิญครุพระพิรามเสด็จเข้าสู่ที่ประทับ

บทที่ 11 ถวายเครื่องสังเวย เมื่อครุผู้ทำพิธีกล่าวจบแล้ว จะบอกให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลง "นั่งกิน เช่นเหล้า" เพื่อประกอบพิธีกรรมรับเครื่องสังเวยต่าง ๆ

บทที่ 12 ลาเครื่องสังเวย เมื่อเห็นว่าได้เวลาอันสมควรแล้ว ครุผู้

ทำพิธีกล่าวลาเครื่องสังเวทียกโดยบอกให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงต่าง ๆ ติดต่อกันเป็นชุดสุดท้ายดังนี้

1. เพลงพราหมณ์ออก บรรเลงเป็นชุดสุดท้ายประกอบกิริยาการเสด็จออกจากโรงพิธีของครูและเทพเจ้าต่าง ๆ

2. เพลงเสมอเข้าที่ บรรเลงประกอบกิริยาการเสด็จคืนสู่ที่ประทับในชั้นวิมานต่าง ๆ

3. เพลงโปรยข้าวตอก เป็นการบรรเลงเมื่อแสดงความเคารพและส่งครูด้วยข้าวตอกดอกไม้

4. เพลงเชิด เป็นการบรรเลงเพื่อประกอบวีรียาการเสด็จกลับของหมู่เทวดาต่าง ๆ

5. เพลงกรวารา เป็นการเล่นบรรเลงเพื่อแสดงถึงความสวัสดีมีชัย ซึ่งถือเป็นเพลงสุดท้ายของเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย

การจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยก่อให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้านดังนี้

1. เป็นการแสดงออกถึงการน้อมระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางด้านดนตรี

2. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นแบบอย่างสำหรับศิษย์รุ่นต่อ ๆ ไป ได้รู้สึกและแสดงกตเวทิต่อบูรพาจารย์

3. เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่นักดนตรีไทยด้วยกัน

4. เป็นการบำรุงขวัญและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เล่นดนตรีไทย

5. เป็นการรักษาประเพณีการไหว้ครูดนตรีไทย ซึ่งถือเป็นขนบประเพณีที่ดำรงมาอย่างหนึ่งของไทยให้คงอยู่ต่อไป

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ที่มีวงดนตรีไทยมักจะจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยกันเป็นประจำทุก ๆ ปี เพราะ การไหว้ครูดนตรีไทยนอกจากจะเป็นการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามทาง ดนตรีไทย เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณกาลแล้ว ยังเป็นการ แสดงความกตัญญูตวกตเวทีของนักดนตรีทั้งหลายที่จะพึงมีต่อครู บาดอาจารย์ ที่ท่านได้อบรมสั่งสอนศิลปวิทยาทางด้านดนตรีไทยสืบต่อกันมานั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ประดิษฐ์ อินทนิล. **ดนตรีไทยและนาฏศิลป์**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2536.

มนตรี ตราโมท. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายมนตรี ตราโมท ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันอาทิตย์ที่ 22 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2538. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

วิกรม เมฆานนท์. "ดนตรีไทยมีครู" ใน **ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11**. ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 23 ธันวาคม 2521. หน้า 104 - 106. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.

สังคีต ไหว้ครูวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2530. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์แอนด์, 2530.

พบนิพพานก่อนตาย

ดร.ไสว บุญมา

จำได้ว่าเมื่อมาเมืองไทยคราวที่แล้ว เห็นพระสงฆ์มาที่คณะเพื่อปรึกษาเรื่องการจัดการศึกษาโปรแกรมพระพุทธศาสนาที่สถาบันจัดสอนพระนักศึกษาศูนย์การศึกษา ณ วัดพระพุทธบาท ขอรับสารภาพว่าผมรู้สึกเหมือนนาย ธิป แวน วังเกิด ที่หลับไปเสียนาน เมื่อตื่นขึ้นมา ก็พบว่าโลกได้เปลี่ยนไปจนจำไม่ได้ เมื่อสมัยผมเป็นเด็ก ชาวบ้านไปเรียนหนังสือกันที่วัด พระเป็นครูสอน ผมไปอยู่ต่างประเทศเสียนาน กลับมาเมืองไทยคราวนั้นพบว่าชาวบ้านกลับเป็นผู้สอนพระไปเสียแล้ว วิวัฒนาการสำคัญนี้คงเกิดมานานแล้ว แต่ผมไม่ได้ใส่ใจจึงไม่รู้ ตอนนี ผมเริ่มสนใจเรื่องศาสนามากขึ้นจึงได้สังเกตเห็น หลายคนคงคิดว่า “เพราะความซราที่ศิษยานุศิษย์เข้ามาละซีที่ทำให้ ดร. ไสว เริ่มสนใจเรื่องศาสนา” ผมคงปฏิเสธไม่ได้ทั้ง ๆ ที่อยากปฏิเสธเพราะอายุอานามก็กว่า

กึ่งศตวรรษไปมากโขแล้ว แต่ขอเรียนว่า ความสนใจทางศาสนาของผม ไม่ใช่มาจากความชรา หากมาจากความรู้สึกว่า วัดและพระน่าจะมียุทธศาสตร์สำคัญในหลาย ๆ ด้านในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการชักจูงให้ชาวบ้านสนใจศาสนาและการปลูกฝังศีลธรรมจรรยาให้สังคม การได้คลุกคลีกับการพัฒนาเศรษฐกิจในทุกส่วนของโลกมากกว่า 30 ปี ทำให้ผมแน่ใจว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจะสำเร็จและยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อฐานทางศีลธรรมจรรยาของสังคมมีเพียงพอ

ผมเขียนไว้หลายแห่งเกี่ยวกับเรื่องฐานทางศีลธรรมจรรยาและการพัฒนาเศรษฐกิจ ล่าสุดคือบท "ต้นแค/เสาเข็ม" ในหนังสือเรื่อง "ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ" ซึ่งเพิ่งพิมพ์ออกมาและหลายท่านคงได้อ่านแล้ว

การศึกษาของผมเกี่ยวกับบทบาทของวัดและพระในการพัฒนาเศรษฐกิจยังไม่ได้ข้อสรุปที่มั่นใจนัก ฉะนั้นผมจะยังไม่กล่าวถึงในที่นี้ละ ในการศึกษาเรื่องศาสนา ผมได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำสอนของพระสงฆ์รูปหนึ่ง ซึ่งน่าสนใจยิ่ง ผมค่อนข้างแน่ใจว่า แม้นักอ่านตัวขง ก็คงยังไม่ได้อ่านหนังสือของพระรูปนี้เพราะท่านเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ที่พูดอย่างนี้ไม่ได้ดูแคลนความรู้ภาษาอังกฤษของคนไทย หากคิดว่าอายุและเนื้อหาสาระมีส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้คนสนใจอ่านเรื่องศาสนาถึงขนาดไปค้นคว้าหาอ่านเหมือนผู้แต่งอย่างผม ฉะนั้นจึงอยากจะยกบางเรื่องที่พระรูปนี้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งมาแล้ว หวังว่าผู้อ่านคงไม่หาวนอนเสียก่อนเมื่อรู้ว่าจะต้องอ่านเรื่องศาสนา

ตามตำราประวัติศาสตร์ สงครามครูเสด (พ. ศ. 1638 – 1834) สิ้นสุดลงกว่า 700 ปีแล้ว แต่เหตุการณ์ปัจจุบันดูจะบ่งว่าถ้ามองกันลึก ๆ สงครามนั้นยังไม่สิ้นสุด ในตะวันออกกลางซึ่งเป็นสมรภูมิของ

สงครามครูเสด ชาวอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลามยังไม่เลิกรบกับชาวอิสราเอลที่นับถือศาสนาฮิว ชาวอินโดนีเซียและชาวฟิลิปปินส์ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามกับศาสนาคริสต์ยังทะเลาะกันรุนแรงถึงขนาดยกพวกเข้าถล่มเพื่อนร่วมชาติกันเอง ในไอร์แลนด์เหนือ คนนับถือศาสนาคริสต์เหมือนกันแต่คนละนิกายรบราฆ่าฟันกันอยู่ไม่ขาด เหตุการณ์เหล่านี้ชี้ว่า ถึงแม้โลกจะก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีไปมากในเวลา 700 ปีมานี้ ความแตกต่างทางศาสนายังเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์ทะเลาะกัน และ บางครั้งทะเลาะกันอย่างรุนแรงถึงขนาดฆ่ากันทีเดียว

พรรคพวกนักเศรษฐศาสตร์มักอธิบายว่า ความแตกต่างทางศาสนาเป็นแต่เพียงข้ออ้าง เป็นฉากบังหน้า ส่วนสาเหตุที่แท้จริงของการทะเลาะกันนั้นมาจากความแตกต่างและการเอารัดเอาเปรียบกันทางเศรษฐกิจ ในบางกรณี คำอธิบายนี้มีหลักฐานสนับสนุนหนักแน่น

อีกกลุ่มหนึ่งอธิบายว่าความใจแคบของคนและความไม่เข้าใจอย่างแท้จริงในแก่นของศาสนาของตนต่างหากที่ทำให้คนทะเลาะกัน คำอธิบายนี้ก็มีหลักฐานสนับสนุนหนักแน่นเช่นกัน ผู้ให้คำอธิบายท่านหนึ่งแน่ใจในความถูกต้องของตนถึงกับประกาศว่าท่านกราบไหว้บูชาทั้งพระพุทธเจ้าและพระเยซู ครั้งแรก ๆ ผู้ฟังก็ตะลึงที่ได้ยินพระสงฆ์แห่งพุทธศาสนาพูดว่าท่านกราบไหว้พระเยซูและเคยเข้าร่วมในพิธีศีลมหาสนิท (Eucharist) ในโบสถ์ของนิกายคาทอลิกส์ด้วย ต่อมาพระรูปนี้ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งอธิบายลึกลงไปว่าทำไมท่านทำอย่างนั้น ทำไมท่านเป็นชายสองโบสถ์ หนังสือชื่อว่า **Living Buddha, Living Christ** ผู้เขียนเป็นพระสงฆ์ญวนชื่อ **ติช นัท ฮันห์** (Thich Nhat Hanh)¹ เชื่อว่าหลาย

¹ Thich Nhat Hanh *Living Buddha, Living Christ*. New York: Riverhead Books, 1995.

ท่านคงได้ยินชื่อแล้ว

ท่าน ดิซ นัท ฮันท์ เสนอเนื้อหาสาระไว้มากมาย จากหลายแง่หลายมุม ในหนังสือเล่มเล็ก ๆ นั้น หลาย ๆ ตอนดูจะวาววน และค่อนข้างเข้าใจยากสำหรับผม แต่ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาอังกฤษของผมไม่แตกฉานเท่าที่ควร และภาษาศาสนามีศัพท์แสงมากมายที่ผมไม่คุ้น ผมพยายามอ่านหนังสือเล่มนี้ทุกตัวอักษรแล้วสามเที่ยว และยังคงจะอ่านเป็นบางตอนอีก เพื่อจะทำความเข้าใจว่าท่านสอนอะไรบ้าง และแต่ละตอนเกี่ยวข้องกับอย่างไร ยิ่งอ่านก็ดูว่ายิ่งพบของใหม่ ขณะนี้ผมคิดว่าผมเข้าใจเนื้อหาเป็นส่วนมากแล้ว จะยกมาเล่าเป็นบางเรื่อง

เรื่องที่ผมคิดว่าเด่นที่สุดคือการอธิบายว่าเราไม่ต้องรอให้ตายจึงจะพบนิพพาน เราทุกคนอาจสัมผัสนิพพานได้ในชีวิตนี้

เมื่ออ่านคำสอนของท่าน ผมนึกถึง "สวรรค์ในอก นรกในใจ" ซึ่งได้กินมาแต่เด็ก ๆ แต่ไม่เคยรู้ความหมายที่แท้จริง ผมเข้าใจเรื่องนี้ดีขึ้นเมื่อท่านอธิบายจากหลายแง่หลายมุม มุมหนึ่งคือการเกิดหรือที่ฝรั่งเรียกว่า Birth นั้นอันที่จริงไม่มี ร่างกายเราเป็นเพียงการปรากฏตัวให้เห็นที่ฝรั่งเรียกว่า Manifestation ของชั้นห้าเท่านั้น การปรากฏตัวให้เห็นเกิดจากการรวมตัวกันของธาตุเบื้องต้นซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ไม่ต่างอะไรกับดอกไม้ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของธาตุในภาวะที่เอื้ออำนวย เช่น ดินดี อากาศอุ่น น้ำ ปุ๋ย และแสงแดดเพียงพอ ทั้งตัวเราและดอกไม้เป็นการรวมตัวกันชั่วคราวของธาตุต่าง ๆ ก่อนที่จะแตกสลายไปเป็นธาตุเดิมอีก ถ้าจะสัมผัสนิพพานก็ต้องสัมผัสกันในระหว่างการรวมตัวของ

² ในยุคนี้มนุษย์สามารถถอดแบบ (clone) สัตว์ได้แล้ว ถ้าวันหนึ่งมนุษย์สามารถถอดแบบคนได้ ซึ่งเป็นเสมือนการรวมตัวของธาตุที่ปรากฏให้เห็นนั้นไม่มีการแตกสลายอีกต่อไป เราคงต้องถือว่าการพบนิพพานในชาตินี้มีความเป็นไปได้มากขึ้น

ธาตุครั้งนี้เป็นเอกลักษณ์ครั้งเดียว?

ท่านอธิบายว่านิพพานและพระเจ้า (God) นั้นอธิบายไม่ได้ว่าเป็นอย่างไร ผู้ที่ได้สัมผัสเท่านั้นจึงจะรู้ เหมือนความหวาน ผู้ที่เคยลิ้มรสหวานเท่านั้นจึงจะรู้ว่าเป็นอย่างไร โอกาสพบนิพพานหรือสัมผัสพระเจ้ามีในชาตินี้เท่านั้น ไม่ต้องรอเพราะชาติหน้าไม่มีอีกแล้ว จริงอยู่ ถึงแม้หลังจากตัวเราแตกสลายไปเป็นธาตุเดิม ธาตุนั้นสามารถจะไปรวมกันขึ้นให้ปรากฏเป็นสิ่งอื่นอีก แต่สิ่งนั้นก็เป็เอกลักษณ์ เป็นของใหม่ ไม่ใช่ตัวเราดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในขณะนี้

เราทุกคนสามารถสัมผัสนิพพานและพระเจ้าได้ถ้าเราทำความเข้าใจ เชื่อ และปฏิบัติ

เข้าใจอะไร ? เชื่ออะไร ? และปฏิบัติอะไร ?

เข้าใจหลักความจริงของโลก เชื่อว่าการปฏิบัติจะนำไปสู่นิพพาน และปฏิบัติความมีสติ

ความคล้ายคลึงกันของศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ทำให้ท่าน ดิชนัท ฮันท์ แน่ใจว่าท่านอยู่ในทั้งสองศาสนา ฉะนั้นท่านบูชาทั้งพระพุทธรองค์ และพระเยซู หลังจากอ่านการเปรียบเทียบหลักศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ของท่าน ขอสารภาพว่า ผมชักไม่แน่ใจเหมือนกันว่าตัวเองเป็นทั้งชาวพุทธและชาวคริสต์เหมือนท่านหรือไม่

เรื่องที่ท่านเปรียบเทียบอย่างน่าสนใจยิ่งเรื่องหนึ่งคือทางเดินไปสู่นิพพานในชาตินี้โดยผ่านไตรสรณะของศาสนาพุทธอันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และผ่านตรีเอกานุภาพของศาสนาคริสต์ (Trinity) ซึ่งได้แก่ พระบิดา (The Father) พระบุตร (The Son) และพระจิตหรือพระวิญญาณบริสุทธิ์ (The Holy Spirit หรือ The Holy Ghost)

ทางไปสู่นิพพานเริ่มที่การมีจิตอยู่ด้วยความมีสติ (Mindfulness)

ซึ่งท่านบอกว่าตรงกับพระจิต (The Holy Spirit) การฝึกความมีสติอาจเริ่มจากการฟังหรือการรู้ตัวทุกขณะในระหว่างการหายใจเข้าออก จนไปถึงการกระทำทุกอย่างด้วยความรู้ตัวว่าทำอะไรอยู่ ไม่ว่าจะ เป็นในขณะนั่งนอน กิน เดิน ฯลฯ เรื่องนี้พูดง่ายแต่ปฏิบัติไม่ง่ายเลย ผมเคยลองดูแล้ว ฉะนั้นการรวมตัวกันของผู้ต้องการปฏิบัติเพื่อฝึกความมีสติจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมฝึกได้ดีขึ้น การรวมตัวกันนี้ก็คือ "สงฆ" ในการปฏิบัติ ถ้ามีผู้มีความรู้ชี้แนะให้ก็ยิ่งบรรลุผลเร็วขึ้น ท่านบอกว่าเมื่อฝึกไปถึงจุดหนึ่งแล้ว ผู้ฝึกจะพบกับตัวเองว่าสามารถฝึกต่อไปเองได้โดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่น ฉะนั้น "สงฆ" ไม่ได้หมายถึงพระห่มผ้าเหลืองที่เราเข้าใจกันแต่อย่างเดียว หากหมายถึงการรวมตัวกันเพื่อฝึกความมีสติและการสำรวมจิตให้เราทำทุกอย่างด้วยความมีสติด้วย

การรวมจิตให้ทำทุกอย่างด้วยความมีสตินี้คือสมาธิซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติมีศีล สมาธินั้นเมื่อฝึกถึงจุดหนึ่งแล้วจะทำให้เกิดปัญญาหรือความเข้าใจ เข้าใจอะไร? เข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือ ธรรมะ หรือความจริง นั่นเอง ความจริงนี้ไม่มีพรหมแดน ไม่จำกัดอยู่กับศาสนาใด ไม่มีศาสนาใดผูกขาดได้ ในศาสนาคริสต์ พระเยซู หรือ พระบุตร (The Son) เป็นผู้สอนและเป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่จะทำให้ไปสู่สวรรค์ (The Kingdom of Heaven) ในทำนองเดียวกันกับการดำเนินชีวิตตามพระพุทธรองค์จะนำไปสู่นิพพาน

สำหรับพระเยซูซึ่งเราได้ยินเสมอว่าเป็นบุตรของพระเจ้านั้นท่านอธิบายว่า พระเยซูมีสองมิตีคือ มิติหนึ่งเป็นมนุษย์ธรรมดาเช่นเรา ส่วนมิติที่เป็นบุตรพระเจ้านั้นคือส่วนที่เป็นพลังอันเกิดจากความมีสติและรู้แจ้งเห็นจริงในธรรม ท่านบอกว่าพระเยซูที่ "ตาย" หรือแตกสลายไปนั้นเป็นมิติที่เป็นมนุษย์ซึ่งเป็นการปรากฏให้เห็นเมื่อธาตุรวมตัวกันชั่วคราว ส่วนที่

เป็นพลังนั้นไม่ตาย เป็นสิ่งที่ท่านเรียกว่า Living Christ ซึ่งมีอยู่ในตัวเราทุกคน ในทำนองเดียวกัน พระพุทธเจ้าก็มีสองมิตติคือ มิตติที่เป็นมนุษย์ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ 80 ปี และมิตติที่เป็นความมัสติซึ่งไม่ตาย เป็นสิ่งที่เรียกว่า Living Buddha ซึ่งมีอยู่ในตัวเราทุกคนเช่นกัน ถ้าผมเข้าใจไม่ผิด พระเยซูหรือพระพุทธ (ท่าน ดิซ นัท ฮันท์ เรียกว่า Seed ซึ่งอาจแปลว่า ปรุกระถางหรือเชื้อก็ได้) ซึ่งมีอยู่ในตัวเรานี้คือสติปัญญาเบื้องต้น ซึ่งเราสามารถฝึกให้เจริญขึ้นเรื่อย ๆ จนเราสามารถสัมผัสธรรมหรือความจริงสัมผัสพระเจ้าและสัมผัสนิพพานได้ในชาตินี้ ไม่ต้องรอให้ตาย ถ้าตายแล้วจะไม่มีโอกาสได้สัมผัส

ดังที่กล่าวแล้วทั้งนิพพานและพระเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีคำอะไรจะสาธยายได้ว่าเป็นอย่างไร ถึงแม้จะมีคนพยายามอธิบายว่านิพพานและพระเจ้าเป็นอย่างไรอย่างนี้ ทำให้เราเกิดมโนภาพบางอย่างโดยหนึ่ง แต่ท่านบอกว่ามันไม่ใช่นิพพานหรือพระเจ้า นิพพานและพระเจ้าไม่สามารถจะเกิดในมโนภาพหรือมีคำอธิบายได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ผู้ที่ได้สัมผัสเท่านั้นจึงจะรู้ว่านิพพานหรือพระเจ้าเป็นอย่างไร ซึ่งเหมือนความหวานทุกคนต้องชิมจึงจะรู้ว่าเป็นอย่างไร

ผมไม่แน่ใจว่าที่เขียนมานี้กระจางพอหรือไม่ ส่วนผมคิดว่าเข้าใจการอธิบายของท่านและเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่าทางที่ท่าน ดิซ นัท ฮันท์ ชี้นี้เป็นทางหนึ่งที่จะนำไปสู่นิพพานได้ในชาตินี้แน่นอน นอกจากจะเข้าใจจากการอธิบายของท่านแล้ว ผมมีประสบการณ์ตรงอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผมเชื่อ อย่างคิดว่าผมเคยสัมผัสนิพพาน ผมยังไม่พัฒนาถึงขนาดนั้น

ประสบการณ์ตรงของผมมาจากการฝึกร่างกายด้วยการวิ่ง ตอนออกฝึกใหม่ ๆ เมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว นักวิ่งรุ่นพี่บอกว่า ณ จุดหนึ่งเมื่อ

ร่างกายแกร่งเต็มที่ ในขณะที่วิ่งไปผมจะมีความรู้สึกอย่างหนึ่งขึ้น ซึ่งเขาเรียกว่าสวรรค์ของนักวิ่ง (Runner's High) แต่เขาอธิบายไม่ได้ว่ามันคืออะไร หลังจากนั้นผมก็ไม่ได้ใส่ใจอะไรเพราะผมไม่ได้ฝึกวิ่งจริงจังนัก ฝึกเพื่อออกกำลังกายไปเรื่อย ๆ หลายปีต่อมา ในขณะที่วิ่งจนเหงื่อออก ไช้มตัวอยู่ ผมมีความรู้สึกอย่างหนึ่งขึ้นคือ จิตใจสงบนิ่ง ไม่เหนื่อย ตัวเบา หัวใจและดูจะปลิวไปตามจังหวะวิ่งโดยไม่ต้องใช้ความพยายามอะไรเลย ความรู้สึกนี้อธิบายออกมาเป็นคำพูดได้ยาก แต่ผมแน่ใจว่านั่นคือ สวรรค์ของนักวิ่ง เมื่อไปสอบถามกับรุ่นพี่เขาก็บอกว่านั้นแหละ ใช่แล้ว ผมได้สัมผัสสวรรค์ของนักวิ่ง ความรู้สึกนี้เกิดกับผมเป็นครั้งคราวอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แต่ไม่เกิดมาหลายปีแล้ว คงเป็นเพราะผมวิ่งน้อยลง ร่างกายจึงไม่แกร่งพอที่จะทำให้เกิดความรู้สึกนั้นได้

(จากประสบการณ์นี้ ผมอยากจะติดต่อไปว่า เราอาจสัมผัสนิพพานได้ชั่วคราวจากการฝึกฝนสมาธิของเรา และสัมผัสได้เรื่อย ๆ ถ้าเราฝึกต่อไป จนถึงจุดหนึ่งเราอาจบรรลุโสดาบันคือ สัมผัสนิพพานเป็นการถาวร เหมือนท่านพระอรหันต์ทั้งหลาย แต่ผมขอศึกษาต่อไปก่อนที่จะสรุปว่าที่เข้าใจอย่างนี้ถูกหรือไม่)

หลังจากอ่านคำอธิบายของท่าน ดิษ นัท ธันท์ ว่าทางไปสู่นิพพานต้องมาจากการปฏิบัติเท่านั้น การสวดมนต์ภาวนาหรือไหว้วอนพระเจ้า จะไม่นำไปสู่นิพพาน และนิพพานจะสัมผัสได้ในชาตินี้ ผมอดคิดไม่ได้ว่า นิพพานก็เหมือนความรักและสวรรค์ของนักวิ่งคือ เป็นสิ่งที่ซื้อและยอวอนเอาไม่ได้ การทำบุญทำทานอันเกิดจากความมีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์นั้นได้ผลระดับหนึ่ง แต่การสร้างวัดสร้างโบสถ์ใหญ่โตนั้นจะไม่นำไปสู่นิพพานหรือสวรรค์เลย ยิ่งถ้าทรัพย์ที่นำไปสร้างวัดนั้นได้มาโดยมิชอบธรรม โอกาสที่ผู้บริจาคจะไปสวรรค์ไม่มีเลย ตรงกันข้าม ท่าน

บอกว่าการทำชั่วจะทำให้ผู้นั้นอยู่ในนรกอันเกิดจากการแผ่เผ่าของความ รุ่มร้อนในจิตใจที่รู้ว่าทรัพย์นั้นได้มาด้วยความมิชอบ

ส่วนในวัดในโบสถ์ที่ใหญ่โตหรูหรา แต่พระหรือบาทหลวงไม่ปฏิบัติ เพื่อแสวงธรรม แต่ขัดแย้งและทะเลาะกันเสมอ ไม่ว่าจะด้วยการแย่งกัน หากินหรืออะไรก็ตามแต่ จะไม่เกิดสังฆกรรมในวัดในโบสถ์นั้น เมื่อทำ สังฆกรรมไม่ได้ โอกาสที่พระจะพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาย่อมเป็นไปไม่ได้ พระในวัดนั้นไม่มีทางสัมผัสนิพพาน อันที่จริงการปฏิบัติเพื่อแสวงธรรม และการทำสังฆกรรม ไม่จำเป็นต้องทำในวัดในโบสถ์ที่หรูหราใหญ่โต จะทำ ที่ไหนก็ได้ สถานที่สงบ ปราศจากการรบกวนอาจเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ นั้น แต่ด้วยตัวของมันเองวัดหรือโบสถ์จะไม่นำผู้อยู่ในนั้นไปสู่นิพพาน หรือสวรรค์

การทำบุญทำทานอาจจะช่วยได้ระดับหนึ่งในแง่ลดความโลภ ลด ทรัพย์อันมากมายที่ทำให้เกิดความกังวล และสร้างเมตตาในใจ แต่จะ ไม่ทำให้สัมผัสนิพพาน อันที่จริง ท่าน ดิซ นัท อันท์ บอกว่าการมีทรัพย์สิน มากมายเป็นปฏิปักษ์อย่างยิ่งต่อทางไปสู่นิพพาน มองจากแง่ของความ รักนักวิ่ง ทรัพย์อาจเปิดทางเราให้ใกล้ชิดคนที่เราหมายปอง แต่เราซื้อจิต ใจเขาไม่ได้ หรือทรัพย์ช่วยซื้อรองเท้าวิ่งชั้นเยี่ยมและเอื้ออำนวยให้เรา ไปวิ่งในสถานที่ร่มรื่นได้ แต่ถ้าเราไม่ฝึกวิ่งจริงจัง ๆ โอกาสจะสัมผัสสวรรค์ ของนักวิ่งย่อมไม่เกิดขึ้น

ถึงตอนนี้ ท่านผู้อ่านอาจถามว่า ในเมื่อผมเชื่อว่าสามารถสัมผัสนิพพานได้ในชาตินี้จริงแล้วผมไม่อยากจะสัมผัสนิพพานบ้างหรือ หรือได้ สัมผัสบ้างแล้ว ?

ผมคงต้องตอบคำถามนี้ในแง่ของเศรษฐศาสตร์ หรือในทำนอง กลอน "ทางสองแพร่ง" ที่ "อินทนิล" แปลจาก The Road Not Taken

ของกวีเอก Robert Frost³ คือ ขณะนี้ผม (และคนอื่นๆ ด้วย) มีทางเลือก จะเลือกเดินทางโลกหรือทางแสงธรรมก็ได้ ถ้าเลือกเดินทางแสงธรรมอาจจะได้สัมผัสนิพพาน (“เมืองอันเลื่องลือ” ในบรรทัดสุดท้ายของกลอน “ทางสองแพร่ง”) หรืออาจจะสายเกินไปที่จะสัมผัสก็ได้ แต่ผมเลือกเดินทางโลกต่อไปเพราะชอบรับสารภาพว่ากิเลสยังหนา ยังห่วงครอบครัวอยู่ ถึงอย่างไรก็ตาม ผมเลือกด้วยความเข้าใจ เต็มใจ และความมีสติ ผมยังไม่ได้ลองเดินทางแสงธรรม ยังไม่เคยปฏิบัติกรรมวิธีชีวิตด้วยความมีสติทุก ๆ ลมหายใจ ฉะนั้นผมยังไม่เคยสัมผัสนิพพาน ไม่เหมือนพี่ได้สัมผัสสวรรค์ของนักวิ่งในสมัยยังเป็นหนุ่มและฝึกร่างกายจนอยู่ในสภาพเยี่ยม

ท่าน ดิซ นัท ฮันท์ ยังเขียนอย่างอื่นที่น่าสนใจไว้อีกมาก มาเมืองไทยคราวหน้า ผมจะนำหนังสือเล่มนั้นมาด้วย ถ้ามีใครสนใจ ค่อยคุยกันเป็นตอน ๆ ว่าท่านเขียนอะไรบ้าง ก่อนถึงวันนั้น ขกกล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่งซึ่งผมสนใจไม่น้อยกว่าเรื่องศาสนาของพระรูปนี้ นั่นคือเรื่องบทบาทของพระในทางโลก

ท่าน ดิซ นัท ฮันท์ บอกว่าการปฏิบัติตนเพื่อแสงธรรมกับการเข้าร่วมในกิจการทางโลกไม่ขัดกัน ยิ่งไปกว่านั้น ท่านบอกว่าพระหรือผู้แสงธรรมต้องไม่ดูดยในความสุขหรือความหายนะของสังคม ต้องเข้าร่วมในกิจกรรมของโลกที่ช่วยคนจน คนพิการ คนพลัดถิ่น และคนที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่เข้าร่วมด้วยความมีสติอยู่ตลอดเวลา ท่านเองเห็นความหายนะอันเกิดจากสงครามในเวียดนาม ท่านดูดยไม่ได้ จึงเข้า

³ ไร: บุญมา. จดหมายจากบ้านนา. กรุงเทพฯ: ก. พล (1996). 2542. หน้า 299-300

ร่วมในขบวนการต่อต้านสงครามนั้น จนถูกเนรเทศไปอยู่ฝรั่งเศสตั้งแต่ปี 2509 ในฐานะนักพัฒนาเศรษฐกิจ ผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความคิด และการกระทำของท่านในแนวนี้ด้วยเหตุผลหลาย ๆ อย่าง เช่น

๑) สงครามทำลายทรัพย์สิน ทำลายชีวิต ทำลายฐานเศรษฐกิจ ทำลายการอยู่ดีกินดีของมนุษย์ ทำลายสังคม การเตรียมการเพื่อสงคราม ต้องใช้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังคน และกำลังความคิดอย่างมหาศาล สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้ โดยเฉพาะผู้ที่ยังยากจน ไม่มีรายได้พอสนองความต้องการเบื้องต้นของชีวิตตามปัจจัยสี่ ฉะนั้นประเทศที่ยากจนเท่าไร ก็ยังต้องการทรัพยากรนี้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้นเท่านั้น

๒) วัด โบสถ์ สุเหร่า และสถานที่ทางศาสนา เป็นทรัพยากรที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ เมื่อนำไปใช้ในกิจกรรมทางศาสนา ทรัพยากรนั้นควรจะให้ค่าตอบแทนอย่างน้อยแก่สังคมด้วยการปลูกฝังฐานของสังคมในด้านศีลธรรมจรรยาให้แน่นขึ้น พระ บาทหลวง อิมาม และผู้ทำกิจทางศาสนา ควรเป็นตัวจักรสำคัญในการปลูกฝังศีลธรรม ถ้าพระและบุคคลเหล่านี้ได้แต่ฉันทแล้วจำวัดหรือดูวิดีโอหาความบันเทิง ศีลธรรมจรรยาของสังคมจะไม่แน่นขึ้น ตรงกันข้าม การกระทำนั้นอาจจะทำให้ฐานของสังคมหลวมมากขึ้นด้วยซ้ำ

๓) พระและผู้ประกอบกิจทางศาสนาเป็นทั้งทรัพยากรและผู้บริโภคทรัพยากร ไม่ใช่ผู้พิการที่จะได้รับการอ้อมชูจากสังคมฝ่ายเดียว บุคคลเหล่านี้ต้องอยู่ในสังคมในฐานะผู้ผลิตที่เป็นรูปธรรมด้วย ซึ่งนอกเหนือไปจากการให้ศีลให้พรหรือพรมน้ำมนต์ ฯลฯ สำหรับการจะทำอย่างไร พระและผู้ประกอบกิจทางศาสนาจึงจะมีบทบาทในการผลิตที่เป็นรูปธรรม จะยังไม่ชอกกล่าวถึง แต่ที่สำคัญที่สุดเห็นจะเป็นการเป็นพระ บาทหลวง และ

อิหม่ามที่หมั่นแสวงธรรม แสวงหาความเข้าใจในหลักศาสนาให้่องแก่
ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน ไม่ใช่วัดและศาสน
สถานและความเป็นพระและผู้ประกอบกิจทางศาสนาเป็นสถานที่และ
อาชีพหากิน ไม่หมกมุ่นอยู่กับสิ่งภายนอก เช่น พิธีรีตองต่าง ๆ การ
บอกทวย การดูหมอดู และกับวัตถุทั้งทางส่วนตัวและส่วนรวม เช่น
การสะสมทรัพย์ส่วนตัวและการสร้างวัด สร้างโบสถ์ สร้างสุเหร่า และ
สร้างศาสนสถานอื่น ๆ แข่งกัน

เชื่อว่าคงมีผู้คิดผู้เขียนเรื่องบทบาทของศาสนา ของวัด และของผู้
กระทำกิจทางศาสนาในการพัฒนาเศรษฐกิจบ้างแล้ว ถ้ายังไม่มี หรือยัง
มีไม่พอ ในโอกาสหน้าผมจะศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น และนำมาเผยแพร่
ต่อไป

เปิดตัว “นิราศลพบุรี” นิราศเรื่องสุดท้ายของสุนทรภู่?

ผศ.สมทรง กฤตมโนรถ

ถ้าจะบอกว่า “**ครูกลอนสุนทรภู่เคยเดินทางมาเที่ยวเมืองลพบุรี**” หลายคนอาจจะแปลกใจ เพราะไม่เคยทราบมาก่อนว่าท่านเคยมาเที่ยวเมืองนี้ด้วยหรือ เราเคยทราบกันเพียงว่าท่านเดินทางมาใกล้ ๆ ลพบุรี คือมานมัสการพระพุทธรูป สวรรบุรี และแต่ง “นิราศพระบาท” นิราศที่ไพเราะเพราะพริ้งไว้เป็นหลักฐานตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2350 สมัยรัชกาลที่ 1 แต่ถึงวันนี้พอจะมีหลักฐานยืนยันให้ชาวลพบุรีดีใจได้ว่า สุนทรภู่น่าจะเคยเดินทางมาลพบุรีจริงๆ และแต่ง “**นิราศรักลพบุรี**” ไว้ในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงขอเปิดตัวนิราศเรื่องใหม่ซึ่งน่าจะเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายของครูกลอนสุนทรภู่ ? ให้เป็นที่รู้จักในวงวรรณกรรมไทย

“**นิราศรักลพบุรี**” ยังไม่ค่อยมีใครรู้จักหรือเคยอ่านมาก่อน เพราะยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนอ่านและศึกษาเรื่องนี้จาก ต้นฉบับสมุดไทย

ชาว ตัวอักษรไทย ภาษาไทย เส้นหมึกซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องเอกสารตัวเขียน หอสมุดแห่งชาติ ทำวาสูกี กรุงเทพฯ ได้ปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบัน ลงพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกในหนังสือ “ประชุมนิราศลพบุรี” ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี

นิราศรักลพบุรีเป็นนิราศที่มีความยาวถึง 5 เล่มสมุดไทย นับว่าเป็นกลอนนิราศที่ยาวที่สุดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถึงจะเหลือต้นฉบับให้อ่านเพียง 3 เล่ม คือ เล่ม 2, 4 และ 5 ก็ยังมีความยาวถึง 1,420 คำกลอน ยาวกว่านิราศภูเขาทองถึง 8 เท่าเศษ (นิราศภูเขาทองเป็นนิราศที่สั้นที่สุดของสุนทรภู่ มีความยาวเพียง 176 คำกลอน) แม้ต้นฉบับสมุดไทยเล่ม 1 และ 3 จะหายไปทำให้เนื้อเรื่องไม่ต่อเนื่อง ไม่สมบูรณ์ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นนิราศที่เล่าถึงการเดินทางมาลพบุรีแน่นอน บันทึกการเดินทางมาชมพระนารายณ์ราชนิเวศน์ บ้านวิชาเยนทร์ ศาลพระกาฬ วัดตองปุ และสถานที่สำคัญอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เล่าถึงตำนานความเป็นมาของเมืองลพบุรีและบรรยายสิ่งที่พบเห็นในลพบุรี ตลอดจนบันทึกเส้นทางการเดินทางไปและกลับกรุงเทพ - ลพบุรีไว้อย่างละเอียด

นิราศเรื่องนี้มิได้ระบุชื่อผู้แต่งหรือวันเวลาในการแต่งไว้แน่ชัด แต่แทรกไว้ในเนื้อเรื่องบางตอน ซึ่งเป็นธรรมดาของการแต่งหนังสือในยุคก่อน จึงต้องศึกษาหาข้อมูลและสันนิษฐานว่าใครเป็นผู้แต่งนิราศเรื่องนี้และแต่งเมื่อใด เมื่อวิเคราะห์จากองค์ประกอบภายใน คือจากเนื้อเรื่องที่สะท้อนชีวิตประวัติและบุคลิกภาพของผู้แต่ง จากลีลาในการแต่งกลอนนิราศ จากแนวคิดที่ปรากฏ และจากองค์ประกอบภายนอก คือหลักฐานด้านวันเวลาทางประวัติศาสตร์ ผู้เขียนค่อนข้างแน่ใจว่า “นิราศรักลพบุรี” น่าจะเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายของพระสุนทรโวหารหรือสุนทรภู่ กวีเอกของไทยและของโลก ท่านแต่งเรื่องนี้ราว พ.ศ. 2399

- 2400 ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีหลักฐานปรากฏตอนท้ายนิราศรักลพบุรี เล่ม 5 ระบุว่าแต่งเสร็จหรือคัดลอกเสร็จ เมื่อวันที่ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 7 ปีมะเส็ง นพศก ซึ่งตรงกับวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2400 สมัยรัชกาลที่ 4 ถ้าข้อสันนิษฐานนี้ถูกต้องจะเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันว่า " **สุนทรภู่มีได้ถึงแก่กรรมใน พ.ศ. 2398 หรือเมื่ออายุ 70 ปี** " ตามที่ปรากฏในประวัติ สุนทรภู่ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพ¹ สุนทรภู่น่าจะมีอายุยืนกว่านั้นแน่ เทพ สุนทรสารทูล² ก็มีความเห็นว่าสุนทรภู่มีอายุยืนกว่า 70 ปี เช่นกัน อย่างไรก็ตามเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญจึงต้องศึกษาและนำเสนอพร้อมเหตุผลและหลักฐานอ้างอิงโดยละเอียดต่อไป

ไม่ว่าใครจะแต่ง " นิราศรักลพบุรี " ก็ตาม โดยเนื้อหาของเรื่องก็มีความเด่นในฐานะเป็นวรรณคดีนิราศที่น่าศึกษามากพอแล้ว บทความนี้มุ่งจะเปิดตัวแนะนำให้รู้จักเนื้อเรื่องนิราศรักลพบุรีโดยสังเขปเป็นสำคัญ

นิราศรักลพบุรี เล่ม 2 เล่าถึงการเดินทางของขุนนางสูงวัยท่านหนึ่ง (ซึ่งน่าจะเป็นท่านสุนทรภู่?) เดินทางมาทางเรือพร้อมกับคณะจากกรุงเทพมหานคร ผ่าน **ท่าสิบเบี้ย** ก็เล่าประวัติสถานที่ เล่าถึงเหตุการณ์คอร์รัปชันของนายด่านหรือเจ้าภาษีท่านหนึ่งในสมัยนั้น ที่ขูดรีดขูดเนื้อ " **ของสิบเบี้ยยักซักถึงแปด เก็บเกิดแรดเหลือพิกัดหาจริงไม่** "

¹ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพ . **ชีวิตและงานของสุนทรภู่** (พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทยบรรณาคาร 2516) หน้า 50.

² เทพ สุนทรสารทูล . **ชีวประวัติพระสุนทรโวหาร**. (กรุงเทพฯ ฯ : คลังไทย. 2532) หน้า 160

กินกับชายหนุ่มที่เป็นมนุษย์แทรกไว้ แถมยังชมพิสสาวที่มาเป็นภรรยาว่าดี กว่า “เมียมนุษย์” เพราะนางไม่ซี้หึง ไม่แสนงอน ไม่ขี้นบ ไม่ “ใช้แต่ หัวจันทน์ล้วนสำราญใจ” จบความนิราศรักลพบุรีถึงตอน “นาวาเราโดน เข้าพันท่งพลัน ก็มาหันเพื่อนเรือเหลืออาลัย” (จบนิราศรักลพบุรี เล่ม 2)

นิราศรักลพบุรี เล่ม 4 เล่าถึงการเดินทางมาถึงลพบุรี คณะของ ผู้แต่งเดินทางมาเรือทั้งหมด 4 ลำ ในคณะมีขุนนางผู้ใหญ่ “ คุณเจ้า กรม สมุหบัญชี ” และข่าวไพร่บริวารติดตามมาด้วยจำนวนหนึ่ง เรือ ลำที่ผู้แต่งนั่ง มีนายเอี่ยมเป็นคนแจวหรือพาย (คนพายน่าจะมีหลายคน แต่มิได้บอกชื่อไว้ทั้งหมด) มีนายทองนำเป็นคนนำทาง แจวตัดเข้าคลอง ท่อ แต่เรือติดเพราะ “คลองแคบแบบเบียดเสียดตะกาย ศีรษะท้ายติด แน่นแสนระอา” จึงถอยเรือไปหาที่จอดใหม่ไปจอดที่ “ท่าแจ้กระแสะใส” ซึ่ง “ เขารว่บ่อดินสอพองแต่เดิมมา ” ต้องหาที่จอดให้เหมาะเพราะต้อง ค้างแรมในเรือกันหลายวัน ผู้แต่งและคณะเดินทางมาเตรียมตัวรับเสด็จ พระมหากษัตริย์ล่วงหน้า ดังกลอนว่า

รู้คิดว่าเสด็จประทับถึง	ผู้คนยิ่งเรือห้ามอฆ่าข้ามผ่าน
ห้องจ่องงร่องนั่งระวังกาวณ์	อาสาจนเป็นด่านจุกช่องพลัน
ทุกปากคลองช่องเรือได้เหนือหัว	ด้วยความกลัวอาญาเป็นมหันต์
เรารีบลงเรือไปฉับพลัน	หมายให้ทันจะได้เฝ้าเจ้าธรรณี

สันนิษฐานว่าน่าจะหมายถึงคราวที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จมาทอดพระเนตรพระมหาปราสาท กำแพงเมืองลพบุรี เมื่อ พ.ศ. 2399 ดังปรากฏหลักฐานจากจดหมายเหตุรัชกาล

ที่ 4 จ.ศ. 1218 ความว่า

ด้วยพระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหลวงวงษาธิราชสนิท มีรับสั่งว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว... จะเสด็จขึ้นไปทอดพระเนตรพระมหาปราสาทและกำแพงเมืองลพบุรี ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินแต่ก่อนทำให้การสิ่งใดควรจะซ่อมแซมแลทำขึ้นใหม่ประการใด จะได้โปรดเกล้าฯ ให้นายช่างจัดแจงทำไว้สำหรับแผ่นดินสืบไป กำหนดจะเสด็จ ฯ ออกจากกรุงเทพฯ ณ วัน ฯ ๑๒ ค่ำเป็นแน่ แลเสด็จ ฯ ขึ้นมาครั้งนี้เป็นกระบวนพยุหยาตรา พระบรมวงศานุวงศ์และจ้าวจอมท้าวนางข้างในข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน ตามเสด็จ ฯ ขึ้นมาก็มาก^๓

นิราศรักลพบุรีบรรยายความสอดคล้องกับจดหมายเหตุนี้หลายตอน เช่น

- ผู้แต่งพบนางห้ามนางในตามเสด็จในพระราชวัง ดังกลอนว่า
เราเที่ยวเล่นเห็นทั่วทั้งอาราม พบเสด็จนางห้ามออกกลามวัด
ดูสีสนสารพันเสียงแจ๊ดแจ๊ ทั้งสวยแพรวสวยนางพรางกำดัด
นึกว่าจะลองสวยด้วยเป็นวัด เป็นแต่ชัฒเนตรให้ไปเป็นที่
- พระมหากษัตริย์จะทรงปฏิสังขรณ์พระราชวัง ดังกลอนว่า
บัดนี้ท่านประสงค์จะทรงสร้าง ที่เรีสร้างอุปถัมภ์จะทำใหม่
สำเร็จกิจได้สถิตสำราญใจ ดั่งเมืองใหม่ในช่อชั้นสวรรค์

^๓ ภูธร ภูมะธน. การสร้างเมืองลพบุรีให้เป็นราชธานีขึ้นใน ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร 2525) . หน้า 45

คืนนั้นผู้แต่งนอนค้างในเรือ กลับและฝันไปว่าได้พบหญิงคนรัก ได้รับนางลงเรือมาด้วยกัน พอตื่นขึ้นมาผู้แต่งก็ได้แต่บ่นเสียดายที่เป็นเพียงความฝันจึงไม่สมหวัง "ให้ระคางแค้นจิตคิดสังสาร" ตัวเองเท่านั้น วันรุ่งขึ้นผู้แต่งเดินทางไปชมวัดมหาธาตุ ซื่อนี้ทำให้ผู้แต่งรำลึกถึงความหลังครั้งที่เคยบวชอยู่วัดมหาธาตุที่กรุงเทพฯ (สุนทรภูเคยจำพรรษาอยู่วัดมหาธาตุ ระหว่าง พ.ศ. 2377 -2378)⁴ พรรณนาถึงมหาธาตุที่ลพบุรีว่าหักพังหมดแล้ว เสียดายที่ดินเกิดไม่ทันสมัยอยุธยาครั้งที่วัดมหาธาตุเคย "สารพัดไอहारนำอินัง"

จากนั้นไปชมตึกวิชาเยนทร์ ซึ่ง "ครั้งกษัตริย์นพบุรี⁵ มีพระทัยนุญาติให้เป็นวัดสงฆ์ทรงศรัทธา" เล่าประวัติตึกนี้ว่า "เป็นอังกฤษตัวดี มีปัญญา ชื่อว่าวิชาเยนทร์เป็นขุนนาง" เป็นผู้สร้างถวายเป็นผู้แต่งคงเข้าใจผิดว่า ออกญาวิชาเยนทร์เป็นชาวอังกฤษ ที่จริงแล้วเป็นชาวกรีก สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดฯ ให้สร้างตึกนี้พระราชทานแก่คอนสแตนติน ฟอลคอน หรือออกญาวิชาเยนทร์⁶) นอกจากนี้ยังเล่าว่า ออกญาวิชาเยนทร์ได้รับราชการเพราะความเฉลียวฉลาด คราวหนึ่ง

⁴ ชลดา เรื่องรักย์ลิขิต. ชีวิตประวัติและผลงานของสุนทรภู. (กรุงเทพฯ. โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542) หน้า 41

⁵ ผู้แต่งเรียกชื่อเมืองลพบุรี ว่า " นพบุรี " แสดงว่านิราศเรื่องนี้แต่งก่อน พ.ศ. 2401 คือก่อนที่รัชกาลที่ 4 จะทรงออกประกาศเรื่องนามเมืองลพบุรี ห้ามเรียกชื่อเมืองนี้ว่า " นพบุรี "

⁶ กรมศิลปากร. พระนารายณ์ราชนิเวศน์. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร. 2531) หน้า 37

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงลองปัญญาขุนนางข้าราชการของพระองค์ จึงรับสั่งให้ซึ่งป็นใหญ่ว่าหนักเท่าไร ดังกลอนว่า “ป็นบอคนีใหญ่เหลือน้ำเนื้อเป็น ซึ่งดูเล่นน้ำหนักสักเพียงไร” ปรากฏว่าขุนนางไทย “ก็อลหม่านมาซึ่งยังไม่ไหว ยกขึ้นวางคั้นซึ่งหนักหักลงไป” ออกญาวิชาเยนทร์แสดงปัญญาซึ่งป็นใหญ่ได้ โดยให้ยกป็นใหญ่ใส่ในเรือ ดูว่าเรือจมลงไปอยู่ระดับใดของน้ำแล้ว

เขากุณหมายถ่ายป็นลากขึ้นมา ขนศิลาลงไปเท่าหมายหล่น
แล้วขนหินศิลาขึ้นมาซึ่ง ก็สมหวังรู้จริงทุกสิ่งสรรพ
ป็นน้ำหนักรู้จักแท้แน่สำคัญ จึงทูลธรรมทรงฤทธิ์พระอิศรา

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้รับราชการและต่อมาก็แต่งตั้งให้เป็น “ออกญาวิชาเยนทร์” ภายหลังขุนนางผู้นี้ “มุ่งหมายมองเขม้นเป็นกบฏ” คิดจะลอบปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ เพราะห็นดีว่า “นายเดื่อ” รู้ทันและแก้ป็นหาไว้ได้ ด้วยเหตุนี้ “พระนารายณ์จึงทรงถวายป็นอาวาส” (ตามพระราชนิพนธ์พงศาวดารไทย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชพระราชทานพระราชวังให้ป็นที่วิสุคามสีมาหรือที่วัด ในขณะทีพระองค์ทรงพระประชวรหนัก ก่อนสวรรคต)⁷

เมื่อผู้แต่งเข้าไปในพระราชวัง บรรยายสภาพของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ตอนนั้นว่า “ดูนรา^๘ นำสนุกแต่รุกระ ถางฉะฉะหนามเหนียวเกี่ยวชะหลาย” และบรรยายความมั่งคั่งของพระราชวังว่า “แต่เก่าแก่และพังยังละลาน ทำกี้นานตักโบสถ์ดูโลดหลาย” ผู้แต่งชมวังนี้ว่า

⁷ กรมศิลปากร, เล่มเติม, หน้า 49

⁸ คำว่า “นรา” ในที่นี้ติดมาจากคำว่า “นครา” แปลว่า เมือง

“ชะช่างเลิศฝีมือลืออารมณฺ์ ดูใกล้ไกลใครก็ชมว่าทำดี” หลังจาก
ส่งเสด็จเสร็จ ผู้แต่งก็ขึ้นแคร่หามเดินทางต่อไป “ชมบุรีกว้างยาวเก้าโยชน์
ปลาย” ตอนนีเ้าประวัติและตำนานเมืองลพบุรีไว้อย่างละเอียด
ดังกลอนว่า

ว่าปางหลังครั้งนารายณ์พระรามศ
เธอเรื่องเดชเสร็จศึกเหมือนนิกหมาย
ได้สืบตามเมืองทวยเคืองระคาย
พูนบำเหน็จบรรดานายทหารพลัน
หนุมานชัยศรีมีความชอบ
จึงประกอบยศดาเป็นมหันต์
เป็นพระอนุชิตฤทธิริน
พระทรงธรรม์แผลงศรกระฉ่อนดิน
ลูกศรตกตรงไหนให้เป็นเมือง
หนุมานรุ่งเรืองสมถวิล
เหาะตามศรถึงนครก็ลงดิน
นิมิตอินทรีโตล้นพันประมาณ
หางใหญ่ยาวเท่าไม้ซุงพวยพุ่งเหลือ
กึ่งหนึ่งเหนือปกพีที่ไพโรสานต์
ประมาณเคี้ยวหมากคำไม่ทำนาน
เอาทางผลาญพฤษาลดาวัลย์
กระจายเบิงเป็นเชิงเทินก่อออกรอบ
ก็ประกอบเกิดขึ้นทุกสิ่งสรรพ
สารพัดมีมาสารพัน
เพราะบุญครั้งนารายณ์วายุกุล

เป็นปรารงค์มาศราชวังคนนั่งแน่น
 ทุกหมื่นแสนเต็มที่ไม่มีสูญ
 นางกษัตริย์พระสนมพรมจำรูญ
 จารีย์พูนไม้ไม้เต่าสาวทุกคน
 ไร่รัตนอัครราชอาณาเขต
 ในพื้นแผ่นดินบุรีมิพพล
 ชำนาญเดชทั่วเขตแดนดินดาล
 ลูกศรทนต์ทุกวันยังบันดาล
 ใครไปมาตสาห์ต่อยนิตน้อยบ้าง
 ว่าข้างกันบินไม่ถูกฝากลูกหลาน
 เป็นนับถือลือมาเป็นชำนาน
 ศรประหารปักพินซึ่งดินดำ
 จนชาวพ้องเรียกว่าดินสีพองขาว
 ได้ทาเจ้าตัวเอกเป็นอุปถัมภ์
 ใครไปมาหาใส่ไปเต็มลำ
 ได้ทาทำของชายสบายบาน

จากนั้นก็ไปสักการะ “ศาลพระนารายณ์” ซึ่ง “เดิมช่างงาม
 สร้างปรารงค์เป็นมุขลด แต่ทำดีสี่สควิมลฉาย” อธิษฐานขอพรให้หาย
 จากโรคภัยไข้เจ็บ มีญาติพี่น้องบ่าวไพร่บริวารหอมล้อม และอื่นๆ อีก
 หลายอย่าง เดินทางต่อ “ไปคำนับศาลพระกาฬอันแก้วกล้า”
 พร้อมกับ “กัณฑ์ท้าวอริษฐานการในใจ” ตอนนี้เป็นคำอธิษฐานของผู้แต่ง
 ยาวถึง 70 คำกลอน เนื้อความที่อธิษฐานคล้ายกับในนิราศภูเขาทอง
 หรือนิราศเรื่องอื่น ๆ ของสุนทรภู่แต่ละเหี้ยมดกว่ามาก

เมื่อผู้แต่งมาไหว้ศาลพระกาฬไม่ได้เล่าถึงสิ่งเลย แสดงว่า คงยังไม่มีสิ่งอยู่ศาลพระกาฬในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2399) เพราะถ้ามีสิ่งแม้เพียงตัวเดียว ผู้แต่งท่านคงไม่ทำเฉยได้ต้องเขียนถึงสิ่งลพบุรีแน่นอน ผู้แต่งบรรยายสภาพเมืองลพบุรีและแสดงทัศนะไว้ในกลอนว่า

ชมพลาถตามทางสองข้างวิถี	เป็นชอบคู่คูดีไม่มีเปลว
กว้างใหญ่หลายชั้นไม่บรรเทา	ดูประเสริฐเลิศเพราะดั่งแก่งท่า
ท่าแพงป้อมล้อมวังนั้นยังดี	เสียเป็นที่เพราะไม่มีใครอุปถัมภ์
พฤษาขึ้นยืนงามสักสามกำ	ประสาททำทางเคียงเรียงพิมาน
เป็นมุขเด่นแผ่นพังก้านางเวช	เสียดาบเซตพระที่นั่งมุกดาหาร
หังปณธิฐติตแน้นแสนบันดาล	เหลือประมาณนานนังจึงพังทลาย

ด้วยเหตุที่ “เหลือประมาณนานนังจึงพังทลาย” จึงทำให้ “พระองค์ทรงจอมกระหม่อมโลก” ซึ่งหมายถึงรัชกาลที่ 4 ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์พระราชวังใหม่เพื่อให้ “สำเร็จกิจได้สถิตสำราญกาย ดั่งเมืองใหม่ในชื่อชั้นสุวรรณยา” ในการเสด็จมาเมืองลพบุรีครั้งนี้พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานเงินแก่คนชราจำนวนมาก ดังกลอนว่า

วันนั้นพระองค์ทรงจอมกระหม่อมโลก	พิชัยโชคสองภพจบแหล่งหล้า
จึงทำทานคนชราแก่ชรา	แต่บรรดาคนเฒ่าสักเก้าพัน
ได้ประทานเงินตราที่มาพร้อม	กินอบน้อมปรีดีเปรมเกษมสันต์
ถวายบังคมลากลับมาฉบับพลัน	จรจรลดเต็มลานสถานดิน

ตอนเป็นเมื่อสงเสด็จเรียบร้อยแล้วผู้แต่งก็มา “เสพอาหารกับบุตรสุดนัดดา ก็เปรมปราชื่นชื่นทุกคืนวัน” จากนั้นก็รำพันถึงความหลัง ครั้งมีคนรักคนแรกว่า

คิดวิตกกอกจะแตกด้วยแรกรัก   ต้องจากภักดีใจเวียนเจียนเป็นบ้า
 ไทยหวนครวญอาลัยในอุรา   แทบจะม้วยด้วยสุดาไม่ขาดวัน

ผู้แต่งบอกจุดประสงค์ในการแต่งนิราศรักลพบุรีไว้ว่า
 ก็ตริกวาดคิดสุดาไม่ขาดวัน   จับลมุดกลั่นแก่งแสดงกลอน
 เป็นเรื่องร่อนนอนไม่หลับจับนิราศ   มิได้ขาดคิดรักทำอักษร
 เป็นพยานกล่าวความมาตามกลอน   กว่าจะนอนแปดทุ่มกลุ่มรำคาญ

เมื่อมาลพบุรีผู้แต่งและคณะได้เที่ยวเสาะหาต้นไม้สมุนไพรรและ
 พันธุ์ไม้นานาชนิดเพื่อขุดไปปลูก ตอนหนึ่งเสด็จถึงต้นไทร กวีรำพันแสดง
 ความรักความอาลัยที่มีต่อหญิงคนรัก บอกความนัยว่าคนรักชื่อ “จัน หรือ
 จันทร” เธอตายไปแล้วแต่ผู้แต่งยังรักอยู่มีรูลิม กลอนตอนนี้เล่นคำว่า
 “ไทร” อย่างไพเราะ ดังตัวอย่าง

หวนละห้อยน้อยจิตคิดถึงงาม   เห็นไทรทลตามวัดนิกขัดใจ
 ไทรวัดยังสนัดเหมือนไทรบ้าน   ไทรสถานใต้ต้นจันนั้นไฉน
 เจ้าของเท่าไทรเศร้าบรรลัยไป   เออกระไรเราได้เห็นเป็นไทรกรอม
 ไทรต้นจันนั้นใครปลูกฤกษ์ไทร   ให้วิโยคไทรชুবจนรูปพอม
 ไทรกระทำชำแสนแค้นจนกรอม   ไทรเพราะหม่อมพี่ตะไไ้ทีในเรือน

ผู้แต่งรำพันชีวิตรักครั้งแรกอย่างคับแค้นใจว่า ไม่สมหวัง เพราะ
 มีคนคอยกีดกันขัดขวาง นอกจากนี้ยังรำพันด้วยความน้อยใจหญิงที่ตน
 หลงรักอีกคนหนึ่ง ที่ไม่ยอมรับรักบอกว่า หญิงคนนี้สูงศักดิ์ดังกลอนว่า
 “หวังประสงค์ว่าเป็นวงศ์วงศ์สตรี   จงปราณีพี่หน่อยเถิดกลอยใจ”

วันรุ่งขึ้นเดินทางไป “นิเวศน์วังครึ่งนารายณ์” อีกครั้งแสดงทัศนะว่า “น่าเสียดายพังยับยับทุกอย่าง” ต่อจากนั้นเดินทางไปเที่ยว “วัดตงบุ” หรือวัดตองบุในปัจจุบัน เล่าว่าเป็นวัดใหญ่ที่สวยงามมากวัดหนึ่ง เจ้าอาวาสเคร่งครัดมาก เดินทางผ่าน*ประตูศาลาแก้ว* เล่าประวัติสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำสาปของท้าวอุทองครั้งยังไม่ได้เป็นกษัตริย์ คำสาปเหล่านี้มีข้อที่น่าคิดไม่น้อยว่าจะเป็นจริงหรือไม่ เล่าตำนานเมืองสทนต์ ตำนานเกี่ยวกับนางประจันต์ ท้าวภคชนาก บางชั้นหมาก และเขาตะเกียบ ไปด้วย แสดงว่าผู้แต่งเป็นผู้มีความรู้ทางหนังสือดีมากคนหนึ่ง

วันรุ่งขึ้นไปขึ้นเขาตะเกียบและเขาลำไย แต่ตัวผู้แต่งเดินไปไม่ถึงภูเข เพราะชรามากเดินไม่ไหว จึงไปเที่ยวบ้านลาววัดลาวแทน (จบนิราศรักสทนต์ เล่ม 4)

นิราศรักสทนต์ เล่ม 5 เล่าต่อถึงการไปไหว้พระที่วัดลาว หลังจากถวายจตุปัจจัยแด่พระสงฆ์แล้วอธิษฐานแสดงความปรารถนาของกวีสรุปได้ 6 ประการดังนี้

1. ขอคุณผลบุญ อย่าสูญไป   นึกสิ่งใดให้สำเร็จเจตนา
2. อันคนชั่วมีวเมวเราก็คือ   อย่าให้มีหลงเล่ห์ เสน่หา
3. หลึงระยำช้ำสามอย่านำพา   แพศยาแก่แรดอย่าแวดชาย
4. อย่าให้มีอีเฒ่ามาเฝ้าว่า   ชาววังหน้าไม่ยากคับประจบหมาย
มิใช่ถูกคบหน้าไม่อาย   แก่จะตายเห็นเขานั้นเกล้าคลั่ง
5. สัตว์ชาติคนทรชนให้ไกลขาด   อย่าร่วมชาติขอให้ปล้ำจงหลีกหนี
6. คนยุแยงแกลึงอีจฉาทั้งตาปี   อย่าร่วมที่บ้านได้ให้ไกลกัน

ก่อนเดินทางกลับคุณเจ้ากรม แวะ "วัดเกาะแก้ว" ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น "วัดมณีชลขันธ์" เล่าว่าวัดนี้มีเจดีย์ใหญ่ ผู้สร้าง "เป็นคนมีผู้สำเร็จเสรีจวิชา" คงหมายถึงเจดีย์หลวงพ่อแสงนั่นเอง

ในการเดินทางกลับผู้แต่งออกเรือจากท่าเจ้า พายผ่านท่าอนวน บ้านชั้นหมาก ซึ่งเป็นบ้านมอญ เล่าถึงมอญอย่างมีทัศนะเชิงลบเช่นตอนที่ว่า

แต่บูราณท่าว่ามอญซี้ซื่อนัก   ถึงผู้รักคงนอกใจไม่ไผ่หา
ถ้าได้ไต่บมันไม่คล้องต้องวิญญา   คงเที่ยวทานอกรำกระหน้าไป

เดินทางผ่าน บางกระบือ เป็นที่อยู่ของชาวมอญอีก ผ่านวัดกลางวัดโพธิ์หัก เล่าภูมินามหรือตำนานสถานที่ เรือผ่านบ้านโพธิ์ตลาดแก้ว ตอนนี้ผู้แต่งเล่านิทานแทรก เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่างชาย 2 หญิง 1 หญิงนั้นแต่งงานแล้ว แต่ยังมีชายอีกคนมาหลงรัก ตักมาหญิงสาวตาย สามรักนางมากจึงกระโจนเข้ากองไฟตายตามภรรยา กระดุกจึงปนกันอยู่ ภายหลัง ชายที่มาหลงรักห่อกระดุกไปหาพระฤๅษีให้ทำพิธิชุบนางให้ คิดว่าถ้านางคืนชีพจะได้แต่งงานด้วย ปรากฏว่าเมื่อชุบชีวิตแล้วทั้งหญิงสาวและสามีฟื้นมาพร้อมกัน เขายังรักสามีอยู่และไม่ยอมแต่งงานกับชายคนอื่น ชายที่หลงรักจึงเป็นเหมือนเนื้อไม้ได้กิน หนึ่งไม้ได้รองนั่ง กระดุกแฉวนคอ ผู้แต่งสมมุติตนเองเป็นเหมือนชายคนนี้ มีข้อน่าคิดว่าผู้แต่งเรียกหญิงที่รักในนิทานว่า "เจ้าดวงจันทร์" ไม่ว่าจะเกลี้ยกล่อมจนจ้อเท่าไร นางก็ยืนยันจะอยู่กับสามีตามเดิม นิทานเรื่องนี้มีเค้าสะท้อนชีวิตรักของผู้แต่งก็เป็นได้

เรือผ่านบ้านหม้อ บางคู ทำร้าย วัดประตู่ วัดสะแก เมื่อเดินทางผ่านสถานที่ใดก็ย้อนไปเล่าถึงชีวิตส่วนตัวของผู้แต่งเสมอ ต่อมาเรือของผู้แต่งพลัดกับคณะและเรือครัว ทุกคนจึงทิวโหยอดอาหารนำสงสารถึงกับเอามะตุมที่เก็บมาจากลพบุรีมาเผาไฟกินกัน ผู้แต่งจึงเดินทางไปพึ่งพญาพิที่ บ้านข้างเหล็ก เมื่อญาติทราบเรื่องก็จัดหาอาหารมาเลี้ยงอย่างดี เรือผ่านวัดโบสถ์ ผู้แต่งขึ้นไปบูชาพระแล้วอธิษฐานขอพร “ขอพระคุณบุญฉันท์ให้บันดาล อย่าคลาดแคล้วแก้วประพาฬที่จงใจ” ผ่านวัดหน้าต่างแวงไหว้พระ เพื่อให้ผีพายหยุดเรือพักให้หายเหนื่อย จากนั้นรีบเดินทางต่อ ผ่านเกาะเกิด ตอนตีสามถึงสามโคก ตีสี่เรือเข้าเขตเมืองนนท์ ตีห้าถึงวัดเสมา รีบกลับมาถึง “เขตพระนิเวศน์” เรือเข้าคลองหลอดกลับถึงบ้าน “ก็ขึ้นทำร่ำรอพอชื่นใจ ก็สิ้นในนิราศโอภาสเอ๋ย” (จบนิราศรักลพบุรี เล่ม 5)

จบเรื่องย่อของนิราศรักลพบุรีเพียงนี้ ส่วนประเด็นอื่น เช่น นิราศเรื่องนี้เป็นของ “สุนทรภู่” แต่งจริงหรือ ผู้เขียนจะนำเสนอหลักฐานในโอกาสต่อไป หวังว่าการเปิดตัวนิราศรักลพบุรีคงทำให้หลายท่านอยากอ่าน อยากศึกษาค้นคว้าและเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้กันอย่างกว้างขวางต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. พระนารายณ์ราชนิเวศน์. กรุงเทพฯ ฯ : กรมศิลปากร, 2531.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 2 (พ.ศ. 2401- 2404). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.
- ชลดา เรื่องรักย์ลิขิต. ชีวิตประวัติและผลงานของสุนทรภู่. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. ชีวิตและงานของสุนทรภู่. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : เสริมวิทยบรรณาคาร, 2516.
- เทพ สุนทรสารทูล. ชีวิตประวัติพระสุนทรโวหาร. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย , 2532.
- นิราศรักลพบุรี เล่ม 2, 4 และ 5. สมุดไทยขาว อักษรไทย เส้นหมึก. (ต้นฉบับตัวเขียน)
- ภูธร ภูมะธน. การสร้างเมืองลพบุรีให้เป็นราชธานีชั้นใน ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2525.

อมตะ : นวนิยายซีไรต์ที่ทำหายคำตอบ

ผศ.ประทีป เหมือนนิล

การประกาศให้นวนิยายเรื่อง **อมตะ** ของ **วิมล ไทน์มณฑล** ได้รับรางวัลซีไรต์ ประจำปี 2543 นับเป็นการพลิกความคาดหมายของนักวิจารณ์วรรณกรรมไปพอสมควร แต่ถึงอย่างไรก็ไม่มีกระแสคัดค้านจริงจังนัก เพราะต่างก็ยอมรับมุมมองที่หลากหลายของแต่ละบุคคล เพียงแต่มีข้อสังเกตจากหนังสือบางเล่มว่า เหตุใดคุณค่าประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรต์ ประจำปี 2543 จึงใกล้เคียงกับค่านำของสำนักพิมพ์เจ้าของนวนิยาย **อมตะ** เหลือเกิน

ขอคัดมาให้พิจารณาบางตอนดังนี้

ค่านำสำนักพิมพ์ : อมตะเป็นนวนิยายที่น่าเสนอประเด็นวิาทะระหว่างศาสนากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิลธรรมกับสัญชาตญาณเถื่อน เป็นแก่นหรือแกนหลัก นอกจากนี้ยังมีประเด็นรอง ๆ อีกหลาย

ประเด็น เช่น ความรักกับความแค้น ธุรกิจการค้ากับความเป็นมนุษย์ การต่อสู้กับการข่มขู่ อิศรภาพกับการจองจำ ทั้งในระดับกายภาพ และจิตวิญญาณ และอีกหลายประเด็นที่ล้วนแต่ท้าทายการตรวจสอบ เป็นอย่างยิ่ง

คำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรต์ : อมตะเป็นนวนิยายเชิงจินตนาการถึงโลกอนาคต เกี่ยวกับการแสวงหาความเป็นอมตะของชีวิต โดยใช้รูปแบบวิวาทะระหว่างแนวคิดบริโภคนิยมกับแนวคิดทางศาสนาของโลกตะวันออก โครงเรื่องหลักคือ การทำโคลนมนุษย์ในอนาคต และการเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ อันนำไปสู่ปัญหาด้านมนุษยธรรม และจริยธรรม

จุดเด่นของนวนิยายเรื่อง อมตะ : คือการที่ผู้เขียนสามารถนำประเด็นที่คาดการณ์ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งในอนาคต มาผูกเรื่องและสร้างตัวละครที่เป็นตัวแทนของความคิดความเชื่อ 2 แนว ได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมเพิ่มสีสันด้วยการเสียดสีและวิพากษ์วิจารณ์สังคมปัจจุบัน สร้างความสะเทือนใจและกระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติ ท้าทายให้ขบคิดต่อว่าอะไรคือความหมายที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์และความเป็นอมตะ

นวนิยายเรื่อง อมตะ จึงมีคำถามท้าทายให้ค้นหาคำตอบต่อเรื่องอีกหลายประการ อย่างน้อยที่สุดก็คือการตรวจสอบสมมติฐานของสำนักพิมพ์และคณะกรรมการตัดสินว่าจริงแท้แน่นอนสักเพียงใด

เมื่อมีการประกาศผลนวนิยายซีไรต์ ประจำปี 2543

คำถามแรกจากนักอ่านหน้าใหม่คือ วิมล ไทรนันทน์ เป็นใคร ?

ความจริงแล้ว วิมล ไทรนันทน์ ไม่ใช่นักเขียนหน้าใหม่ เพราะมีผลงานรวมเล่มทั้งเรื่องสั้นและนวนิยายพิมพ์ต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2525

ถึงปัจจุบันรวม 12 เล่ม เพียงแต่ในช่วงหลังๆ ผลงานใหม่ๆ ขาดหายไปนานหลายปี ชื่อเสียงเก่า ๆ จึงพลอยลบเลือนไปบ้าง

วิมล ไทรนันทน เปลี่ยนชื่อมาเป็น **วงษ์สฤกษ์ ไทรนันทน** เมื่อหลายปีก่อนนับว่าเพื่อแก้เคล็ดเพราะป่วยหนักและหวังจะให้ชีวิตดีขึ้น เกิดเมื่อปี 2498 พื้นเพเป็นชาวอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แล้วอพยพครอบครัวมาสู่วิทยาอยู่ในกรุงเทพฯ

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มศว.ประสานมิตร รับราชการครูอยู่ประมาณ 10 ปี

หลังจากพอมือชื่อเสียงจากการเขียนหนังสือและด้วยความเบื่อหน่ายต่อระบบราชการ จึงตัดสินใจลาออกมาเปิดสำนักพิมพ์ทานตะวัน พิมพ์งานของตัวเองและเพื่อนพ้อง รวมถึงการตัดสินใจเป็นบรรณาธิการนิตยสาร “เพื่อนักอ่าน” อีกระยะหนึ่ง

ผลจากความรื่นรมย์ในงานที่ตัวเองรัก คือการมีหนังสือจินตนาการมาแก้ปวดเป็นกำๆ มาจนบัดนี้ แม้เมื่อให้สัมภาษณ์หลังได้รับรางวัลซีไรต์ปีนี้แล้ว ก็ยังยืนยันว่ามีหนังสือธนาคารอยู่ประมาณ 3 ล้านบาท และบ้านกำลังจะถุกยึด

ระยะหลังวิมล ไทรนันทน จึงไปเป็นบรรณาธิการสมทบของบริษัทต้นอ้อ - แกรมมี่ และพยายามสรรค์สร้างวรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะนวนิยายเรื่อง “งู” ของเขาเคยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และสร้างชื่อเสียงกว้างขวาง ได้รับการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่น และได้รับการพิมพ์ซ้ำหลายครั้งหลายหน นวนิยายเรื่อง “คนทรงเจ้า” ได้รับการสร้างเป็นภาพยนตร์ หรือนวนิยายเรื่อง “จ้าวแผ่นดิน” ก็เคยเข้ารอบสุดท้ายชิงรางวัลซีไรต์มาแล้ว

วิมล ไทรนันทน จึงเป็นนักเขียนคุณภาพที่มีประสบการณ์และ

ชั้นเชิงทางวรรณศิลป์น่าสนใจคนหนึ่ง

นวนิยายเรื่อง อมตะ ของวิมล ไทรนิ่มนวล ที่สำนักพิมพ์สยามประเทศบัญญัติศัพท์ไว้ในคำนำว่าเป็น “ธัมมิกวรรณกรรม” (Religious literature) หรือที่สื่อมวลชนบางสำนักจัดว่าเป็นนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นจินตนิยาย มีจุดเด่นในการนำเสนอความปรารถนาที่จะเป็น “อมตะ” ของตัวละครชื่อ “พรหมินทร์” ด้วยวิธีการโคลนมนุษย์ขึ้นมาใช้เป็นอะไหล่ในการเปลี่ยนถ่ายอวัยวะของตน เพื่อยืดชีวิตไปตลอดกาล

การนำเสนอกระแสโลกที่ร้อนแรงและล้ำสมัยเช่นนี้จึงเป็นวิวาทะระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับศาสนาแนวพุทธที่ท้าทายคำตอบเป็นอย่างยิ่ง

“พรหมินทร์” เสนอเหตุผลสนับสนุนให้ออกกฎหมายรองรับการโคลนมนุษย์เพื่อนำมาเปลี่ยนถ่ายอวัยวะได้อย่างน่าฟัง

“.....ขณะที่ท่านพูดเรื่องศีลธรรมกันอยู่นั้น ท่านก็ทิ้งให้คนป่วยตายจากไปคนแล้วคนเล่า.....น่าเสียดายที่เราใช้ประโยชน์จากทุนที่เราลงไปได้น้อยมาก ผมคิดว่าเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของรัฐ...”
(หน้า 44 - 45)

“.....ในอนาคตอันใกล้นี้ เราอาจจะใช้คนโคลนเป็นทหาร เป็นตำรวจ เป็นคนงานในโรงงานและฟาร์ม และอะไรได้อีกสารพัดอย่าง เพื่อว่าจะได้มีเวลาพักผ่อนหรือท่องเที่ยวได้ตามใจที่ต้องการ.....”
(หน้า 46)

“.....ผมไม่อยากให้ศีลธรรมมาดบังความจริงที่ชีวิตเราเป็นอยู่ เพราะเมื่อถึงเวลาที่หัวใจหรือแขนขาของคุณขาดหายไป คุณก็ต้องการมันกลับคืนมาอยู่ดี และสำหรับรัฐเองก็จะต้องสูญเสียรายได้จาก

การเก็บภาษี ในกิจกรรมนี้ไปปีละมหาศาล ประการสำคัญ ผมอยากจะเตือนพวกเราทุกคนเอาไว้ว่า นับวันตลาดอวัยวะจะไหลกักลิ่งขาดแคลนอยู่ในขั้นวิกฤต ดังนั้นเมื่อคุณอยู่ในบ้านก็ปิดบ้านให้แน่นหนา เมื่อออกมานอกบ้านก็จงระมัดระวังตัวให้ดี เพราะคุณจะถูกโปะยาสลแล้ว ถูกลักพาตัวไปชำแหละเป็นชิ้นๆ" (หน้า 72)

ในขณะที่ "อรชุน" มนุษย์โคลนที่ "พรหมินทร์" สร้างขึ้นกลับมีมุมมองตรงกันข้าม โดยพยายามชี้ให้เห็นปัญหาหลากหลายที่จะตามมา

".....ประการแรกก็คือ ต่อไปเราจะไม่รู้ว่าใครเป็นต้นแบบ ใครเป็นโคลน.....หากมีกฎหมายออกมาเพียงว่าคนโคลนไม่ใช่คนแท้และเปิดโอกาสให้ซื้อขายอวัยวะกันได้ ต่อไปใครจะไปรู้ว่า คนที่ถูกชำแหละนั้นเป็นคนโคลนหรือคนแท้ นอกจากนี้หากการฆ่าคนโคลนไม่ผิดกฎหมายต่อไปบรรดาคนแม้ฆ่ากันเองก็คงกล่าวหาว่าอีกฝ่ายเป็นคนโคลน.....ต่อไปเมื่อคนโคลนล้มตลาดเพราะแข่งกันผลิตออกมาเพื่อหวังผลกำไร เหมือนกับผลิตสินค้าอื่นๆ เราจะทำอย่างไร.....ถ้าเช่นนั้นคนโคลนออกมาต่อต้านชนชั้นคนแท้ละ สงครามกลางเมืองและสงครามชุมชนก็มีหวังเป็นไปได้.....อีกปัญหาหนึ่งนะ ถ้าคนโคลนไปมีลูกกับคนแท้จะอะไรจะเกิดขึ้นกับตัวเขา และลูกเมียของเขา.....เราจะจัดลูกของเขาเป็น ลูกครึ่งแบบไหน หรืออยู่ในชนชั้นไหน....." (หน้า 73 - 75)

แนวคิดสำคัญที่สุดคือการที่ผู้เขียนให้ "อรชุน" คือตัวแทนของการนำปรัชญาแนวพุทธมาเสนอเปรียบเทียบหลายแง่มุม โดยเฉพาะเป้าหมายของพระพุทธศาสนา ที่ต้องการให้มนุษย์วิวัฒนาการตนเองไปสู่ขั้นสูงสุดคือ หลุดพ้นจากสภาวะแห่งไตรลักษณ์ หรือที่เรียกกันว่า "นิพพาน" เพื่อจะได้ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก นั่นคือความเป็น "อมตะ"

เสียดายที่วิมล ไทรนิมิต ธิร็อนและมีได้สลายหลักธรรมะให้

กลมกลืนกับชั้นเชิงวรรณศิลป์แห่งนวนิยาย หลายตอนของ “อมตะ” จึงจิตซิดแห่งแสงเหมือนกำลังเดินอยู่กลางทะเลทราย

เสียดายที่วิมล ไทรนันทน์ รีบร้อนจะเล่าเรื่องเพื่อเดินไปสู่จุดหมายปลายทาง ทำให้ขาดรายละเอียดและสีสันจรรโลงใจจนไม่อาจสร้างอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้อ่านได้เต็มอิมันัก

ในที่สุด “พรหมินทร์” ก็สามารถผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายเพื่อรองรับการโคลนมนุษย์เพื่อการเปลี่ยนถ่ายอวัยวะได้สำเร็จ

“พรหมินทร์” เปลี่ยนถ่ายสมองไปไว้ในร่างกายของ “อรชุน” ได้อย่างน่าอัศจรรย์

ร่างใหม่ของ “พรหมินทร์ อนุบดินทร์” จะมีชีวิตยืนยาวต่อไปอีกนานแสนนาน ตราบเท่าที่เขาพอใจ

ระหว่าง “พรหมินทร์” กับ “อรชุน” ใครคือผู้ชนะที่แท้จริงกันแน่ ?

อวัจนภาษาในภาษาหนังสือพิมพ์

สุภิตรา อนุศาสน์

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารจะใช้เสียง ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ก็ได้ แต่จะต้องมีระบบกฎเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ภาษาที่ใช้สื่อสารกันเป็นปกติในชีวิตประจำวันแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือภาษาที่ใช้ถ้อยคำหรือวัจนภาษา และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำหรืออวัจนภาษา

ถ้อยคำหรือวัจนภาษา เป็นภาษาที่มนุษย์กำหนดใช้และตกลงร่วมกันเพื่อแทนมโนภาพของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย

ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำหรืออวัจนภาษา คือ กิริยาอาการต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้สื่ออารมณ์ความรู้สึก ความต้องการ ฯลฯ บางท่านเรียกภาษาประเภทนี้ว่าภาษากาย (body language) สารที่ปรากฏผ่านอวัจนภาษาของผู้ใด

ส่วนใหญ่จะบ่งบอกถึงความรู้สึกและบุคลิกภาพของผู้นั้น

วจนภาษาและ อวัจนภาษา มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในขณะที่บุคคลสื่อสารกันในลักษณะที่เห็นหน้าเห็นตากัน ย่อมต้องใช้ทั้งวจนภาษา และ อวัจนภาษา เช่น ถ้าพูดว่า "ฉันต้องการหนังสือเล่มนั้น" และชี้มือไปที่หนังสือเล่มที่ต้องการ ผู้รับสารก็สามารถหยิบหนังสือได้ถูกต้อง

การสื่อสาร โดยใช้วจนภาษา ในรูปแบบการเขียนนั้น หากสังเกตให้ดีจะพบว่าถ้อยคำที่เขียนนั้นมีอวัจนภาษาปนอยู่ด้วย เช่น

"เขียบ เขียบ เขียบ เขียบ เข้ามาซิ กระแซะ กระแซะ กระแซะ เข้ามาซิ"

"ใกล้ ๆ เข้าไปอีกนิด ชิด ๆ เข้าไปอีกหน่อย สวรรค์น้อยน้อย อยู่ในวงพ็อนรำ"

คำว่า เขียบ กระแซะ หรือใกล้ ๆ ชิด ๆ ช่วยให้ผู้รับสารเห็น กิริยาอาการ

หรือบทชมปลาในกาพย์เห่เรือ ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

"ชะแวงแฝงฝังแนบ	วาดแอบแปบปนปลอม
เหมือนพีแอบแนบถนอม	จอมสวาทนาฏบังอร"

คำว่า แฝง . แนบ . แอบ เป็นคำที่ช่วยผู้อ่านมองเห็นภาพตามที่ กวีบรรยายได้อย่างชัดเจน

อวัจนภาษา แบ่ง เป็น 7 ประเภท (สวณิต ยมาภัย , 2538 : 36 - 41) ดังนี้

1. **เทศภาษา** (proxemics) เป็นภาษาที่ปรากฏจากลักษณะของ สถานที่ที่บุคคลทำการสื่อสารกันอยู่รวมทั้งช่วงระยะที่บุคคลทำการสื่อสาร ห่างจากกัน สถานที่และช่วงระยะ จะสื่อความหมายที่อยู่ในจิตสำนึกของผู้ที่กำลังสื่อสารกันได้ เช่น บุคคลต่างเพศสองคนนั่งชิดกันอยู่บนม้านั่งตัว

เดียวกัน ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษ

2. กาลภาษา (chronemics) การใช้เวลาเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนะ เพื่อแสดงเจตนาของผู้รับสาร เช่น การไปตรงเวลานัดหมาย แสดงถึงความเคารพ การให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของผู้ส่งสาร หรือการรอคอยด้วยความอดทน แสดงว่า อูระของผู้รอคอยมีความสำคัญมาก

3. เนตริกภาษา (oculesics) เป็นอวัจนภาษาที่ใช้ดวงตาสื่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความประสงค์ และทัศนคติบางประการในตัวผู้ส่งสาร

4. สัมผัสภาษา (haptics) หมายถึงอวัจนภาษาที่ใช้ทางการสัมผัสเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก ตลอดจน ความปรารถนา ที่ฝังลึกอยู่ในใจของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

5. อากาการภาษา (kinesics) เป็นอวัจนภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อการสื่อสาร เช่น ศีรษะ แขน ขา ลำตัว เป็นต้น

6. วัตถุภาษา (objectics) เป็นอวัจนภาษาที่เกิดจากการใช้และการเลือกวัตถุมาใช้เพื่อแสดงความหมายบางประการ เช่น การแต่งกายของคน ก็สามารถสื่อสารบอกกิจกรรม การกิจ สถานภาพ รสนิยม ตลอดจนอุปนิสัยของบุคคลนั้น ๆ ได้

7. ปริภาษา (vocalics) หมายถึงอวัจนภาษา ที่เกิดจากการใช้น้ำเสียงประกอบด้วยคำที่พูดออกไป น้ำเสียงจะมีความสำคัญมากในการสื่อความหมายนั้น เช่น ร้องลั่น เป็นปริภาษา คือน้ำเสียงอันดัง แสดงความตกใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างวัจนภาษาและอวัจนภาษา นอกจากจะเกิดขึ้นในขณะที่บุคคลกระทำการสื่อสารเฉพาะหน้ากันแล้ว ในภาษาด้วยคำหรือในวัจนภาษา เราจะสังเกตเห็นอวัจนภาษาแฝงอยู่ด้วย ตัวอย่าง

ที่เห็นอย่างสม่ำเสมอคือ การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะนักหนังสือพิมพ์ใช้กลวิธีเขียนข่าวให้มีสีล้นหรือวาดให้เห็นภาพ (illustration) ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการแสดงเรื่องให้ผู้อ่านดูมากกว่า การเล่าเรื่องหรือการรายงานข่าว การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ จึงเป็นภาษาที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผลทางอารมณ์ แก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น special objects เช่น

“สำนักงบบฯ ตีบี้ย โครงการเงินกู้แจ้ง”

“ฆ่าโหด 20 ศพ ผิงหังเป็น”

ถ้าเปลี่ยน เป็น

“สำนักงบบประมาณแถลงข่าวเรื่องโครงการเงินกู้ว่าประสบความสำเร็จ”

“ชาย 20 คน ถูกฆ่าโดยวิธีการผิงหังเป็น”

จะพบว่า ภาษาเป็นทางการ ขาดสีล้น ไม่เร้าอารมณ์ ให้ติดตามรายละเอียดในเนื้อข่าว เมื่อนำภาษาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัจนภาษาและอวัจนภาษาแล้ว พบว่าอวัจนภาษาที่พบมากในภาษาพาดหัวข่าวมี 3 ประเภท คือ

1. อาการภาษา อวัจนภาษา ประเภทนี้จะพบมากที่สุด เพราะเป็นอวัจนภาษาที่เสริมให้วัจนภาษาที่มีความหมายชัดเจน เช่น ให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ เช่น

3 โจรบุกปล้นเรือนมยุรา

รวบ คาโรงแรม โจ้มอ้อมมั่วยา

คนกรมศาลนาลุย ปิดแล้วสำนักเพี้ยน

สุรศักดิ์ได้ประกัน ทอบ 18 ล้านค้ำ

4 งูเห่าซบ ชพ.คึก ยึดนนท์ - ลุยปทุมฯ เปิดทิมหักท้าวสุสวัสดิ์

2. สัมผัสภาษา อวัจนภาษาประเภทนี้พบไม่มากนัก เป็นกิริยาที่

คนสองคนร่วมกันทำกิจกรรม หรือเป็นกิจกรรมของคนคนเดียวที่สัมผัสกับผู้อื่น เช่น

กก แคชเชียร์ ผจก. ดับปริศนา

หลุยส์ ควาง สนั่น ไหว้ครูรามฯ

มีกริยาบางคำที่เป็นสัมผัสภาษา แต่สื่อมวลชน นำมาใช้ในความหมายแฝง คำเหล่านี้ ไม่จัดเป็นสัมผัสภาษา เช่น

รัฐควัก 300 ล. อุ้ม สิบล้อ

คำว่า "อุ้ม" ในที่นี้หมายถึง ช่วยเหลือ จึงไม่จัดเป็นสัมผัสภาษา

3. **ปริภาษา** อวัจนภาษา ประเภทนี้มีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการใช้คำเลียนเสียง เพื่อแสดงอารมณ์หรือ กระตุ้นให้ผู้อ่านแปลความหมายจากเสียงที่ได้ยินว่า เป็นอารมณ์อย่างไร เช่น แท๊กซี่

ฮึม - ประมง ปิดอ่าว กรม. ไมล์ตเวต

เสริธรรม เฮ ลั่นรับอัติ

ไฟฟ้าขยับราคา ชาวบ้านร้องจ๊าก !

คำว่า ฮึม เป็นน้ำเสียงแสดงอารมณ์ไม่พอใจ เฮ แสดงอารมณ์พอใจ ส่วน ร้องจ๊าก แสดงความเดือดร้อน

สำหรับอวัจนภาษาประเภท เทศภาษา กาลภาษา วัตถุภาษา เนตรภาษา เท่าที่ศึกษายังไม่พบ แต่อาจจะปรากฏใน ภาพข่าว หรือการ์ตูน ซึ่ง เป็นอวัจนภาษาที่ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาของสารมากขึ้น

ภาษาหนังสือพิมพ์เป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีอิทธิพลมากกว่าสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนทุกระดับ การที่หนังสือพิมพ์มีภาษาเฉพาะใช้ในวงการ โดยเฉพาะการพาดหัวข่าว และหัวข่าวรองในเนื้อที่จำกัด จำเป็นต้องใช้คำกระชับ สะดุดตาสะดุดใจ คนอ่าน นับเป็นการสร้างสรรค์ทางภาษาที่น่าสนใจและศึกษาอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 1 ส.ค. 2543 - 30 ส.ค. 2543

ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที 1 ส.ค. 2543 - 30 ส.ค. 2543

สนั่น ปัทมะทิน. ภาษาไทยที่สื่อมวลชนอาจใช้พลาด. กรุงเทพฯ :
ไอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์ , 2535.

สวนิต ยมาภัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1.

นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.

ไปใช้สิทธิอย่างเสรี เลือกคนดีเป็นผู้แทน

พีระพงษ์ ศรีเหนียง

โครงสร้างของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทั้งสองสภาเลือกตั้งจากประชาชน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีจำนวน 500 คน วุฒิสภา มีจำนวน 200 คน ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา การเลือกตั้งวุฒิสภาครั้งแรกในปี พ.ศ.2543 เสร็จสิ้นแบบไม่ค่อยเรียบร้อย เพราะหลายจังหวัดต้องจัดเลือกใหม่ โดยเฉพาะที่จังหวัดอุบลราชธานีต้องจัดเลือกถึง 5 ครั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา พ.ศ.2541 มีข้อความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ประเภทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (Party List) จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน

1.1 สมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อ

นับเป็นครั้งแรกที่คนไทยจะได้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนี้ เนื่องจากมีเหตุผลว่า การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยส่วนใหญ่มักใช้วิธีไม่ถูกต้อง ใช้อำนาจ อิทธิพล และเงินตรา เพื่อซื้อเสียงและบีบบังคับจนทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่พึงปรารถนาบางส่วน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่มีความรู้มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง โดยมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกทั้งประเทศและได้เลือกพรรคการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบนโยบาย ที่สำคัญคือบุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อนี้ ถือเป็นความตั้งใจของแต่ละพรรคการเมือง จะให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โดยเฉพาะรายชื่อลำดับที่ 1 ปรารถนาจะให้ป็นนายกรัฐมนตรี

มาตรา 99 แห่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 99 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งให้พรรคการเมือง

จัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละหนึ่งร้อยคน และให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

รายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อตามพรรคหนึ่งจะต้อง

(1) ประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม

(2) ไม่ซ้ำกับรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้นและไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 102 และ

(3) จัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลขก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ซึ่งมี 400 คน นั้นทุกพรรคต้องไปยื่นบัญชีรายชื่อตามกำหนด ซึ่งแต่ละพรรคต้องเลือกเพิ่มบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่ปรากฏแก่ประชาชนทั่วประเทศ และคงจะต้องประชาสัมพันธ์รายชื่อโดยสื่อมวลชน พรรคการเมืองใดส่งรายชื่อบุคคลที่มีปัญหาอาจจะถูกพรรคการเมืองตรงกันข้ามโจมตีก็ได้

บางพรรคการเมืองโดยเฉพาะที่เป็นพรรคขนาดเล็ก อาจจะไม่ส่งบัญชีรายชื่อก็ได้ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งเพื่อให้พรรคเล็ก ๆ ต้องสลายตัวไปรวมกับพรรคขนาดใหญ่ ซึ่งก็เกิดขึ้นแล้วในวงการการเมืองไทย

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ส่งมาแล้ว ก็จะมอบลำดับหมายเลขประจำแต่ละบัญชี ซึ่งทุกพรรคคงต้องการหมายเลข 1 ดังนั้น จึงต้องไปสมัครวันแรก และไปก่อนกำหนดเวลา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาจึงต้องใช้วิธีจับฉลากเลือกหมายเลขซึ่งมีความสำคัญมากคือ เมื่อพรรคการเมืองใดได้หมายเลขลำดับที่เท่าใดแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตที่มี 400 เขตนั้น จะได้ลำดับหมายเลข

เดียวกันกับหมายเลขลำดับที่ของบัญชีรายชื่อของพรรคนั้นทุกคน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการสับสนของผู้เลือกตั้ง และเป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมือง

ส่วนพรรคการเมืองใดไม่สมัครแบบบัญชีรายชื่อก็จะได้ลำดับหมายเลขถัดไป เช่น มีพรรคการเมืองสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 9 พรรค พรรคการเมืองที่ไม่สมัครแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อไปสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตก็จะได้หมายเลขลำดับที่ 10 เป็นต้นไป แม้จะไปสมัครเป็นวันแรก คนแรก ก็ตาม

1.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ประเทศไทยใช้วิธีเลือกตั้งมาแล้วหลายแบบทั้งแบบรวมเขต แบบผสม แต่ครั้งนี้เป็นแบบแบ่งเขต ประชาชนจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียงคนเดียวเท่านั้น ไม่ว่าจะอยู่จังหวัดใด เขตเลือกตั้งใด

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทนี้มี 400 คน ถึงแม้การเลือกตั้งครั้งต่อไปจะมีประชากรเพิ่มขึ้นเท่าใดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะคงที่

จังหวัดหนึ่งจะมี ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้งกี่คนนั้นให้คำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรทั่วประเทศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวน ส.ส. 400 คน

จังหวัดใดมี ส.ส. มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนประชาชน แต่อย่างน้อยจังหวัดหนึ่งมี ส.ส. 1 คน

ประกาศกรมการปกครอง¹ เรื่อง แจ่งข้อมูลทางการปกครอง

¹ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง แจ่งข้อมูลทางการปกครอง วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2543

ประกาศจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542 ประกาศว่า จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร 61,661,701 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่จะใช้คำนวณจำนวน ส.ส. แต่ละจังหวัดที่จะมีในการเลือกตั้ง ส.ส. ก่อนสิ้นปี 2543

แต่การเลือกตั้งที่จะถึงนี้ เอกสารของ กกต. ใหม่ยังไม่ปรากฏ มีแต่ประกาศ^๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจำนวน ส.ส. และเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด ใช้จำนวนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2540 มีจำนวน 60,816,227 คน มีจำนวนราษฎรโดยเฉลี่ย 152,041 คน ต่อ ส.ส. 1 คน

ถ้าใช้ตัวเลขราษฎรของปี 2540 มาคำนวณ บางจังหวัดจะมี ส.ส. ดังนี้

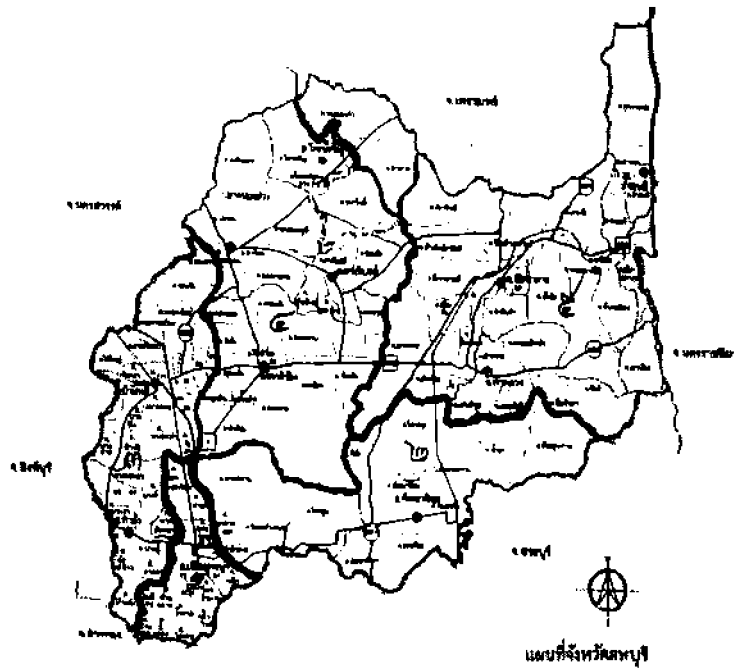
กรุงเทพมหานคร	ราษฎร	5,604,772 คน	ส.ส.	37 คน
นครราชสีมา	ราษฎร	2,510,839 คน	ส.ส.	17 คน
ลพบุรี	ราษฎร	756,484 คน	ส.ส.	5 คน
สระบุรี	ราษฎร	596,533 คน	ส.ส.	4 คน
สิงห์บุรี	ราษฎร	225,080 คน	ส.ส.	2 คน
ระนอง	ราษฎร	151,868 คน	ส.ส.	1 คน

จากนั้นให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์สำคัญคือ

1. ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง มีจำนวนเท่าจำนวน ส.ส. เขตจังหวัดนั้นให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวน ส.ส. 1 คน
2. ให้แบ่งเขตพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

^๑ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วันที่ 18 มิถุนายน 2541

แผนที่แบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : คณะกรรมการเมืองเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวอย่างจังหวัดลพบุรี มี ส.ส. ได้ 5 คน จึงมีการแบ่งเขตเลือกตั้งดังนี้³

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประชากรรวม 150,186 คน ประกอบด้วย อำเภอเมืองลพบุรี (ยกเว้นตำบลโคกตูม, นิคมสร้างตนเอง, เขาพระงาม, ท่าศาลา, เขาสามยอด, และบางขันหมาก)

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประชากรรวม 150,312 คน ประกอบด้วย อำเภอเมืองลพบุรี (เฉพาะตำบลโคกตูม, นิคมสร้างตนเอง, เขาพระงาม, ท่าศาลา, และเขาสามยอด) อำเภอพัฒนานิคม

เขตเลือกตั้งที่ 3 ประชากรรวม 149,594 คน ประกอบด้วย อำเภอเมือง (เฉพาะตำบลบางขันหมาก) อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอกำแพงเหล็ก ทั้งสองอำเภอทุกตำบล

เขตเลือกตั้งที่ 4 ประชากรรวม 156,008 ประกอบด้วย อำเภอโคกสำโรง, หนองม่วง สระโบสถ์ และอำเภอโคกเจริญ (เฉพาะตำบลโคกเจริญ, โคกแสมสาร)

เขตเลือกตั้งที่ 5 ประชากรรวม 150,425 คน ประกอบด้วย อำเภอชัยบาดาล ท่าหลวง ลำสนธิและโคกเจริญ (เฉพาะตำบลยางรอก วังทอง และหนองมะค่า)

(โปรดดูแผนที่จังหวัดลพบุรีแสดงพื้นที่เขตการเลือกตั้ง 5 เขต)

2. คุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

---

³เอกสารเผยแพร่และคู่มือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน้าทีคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรี

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา
- (4) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

(5) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
- (ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
- (ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
- (ง) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา
- (จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

3. บุคคลที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (1) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นคดี
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 106 (1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาแล้วยังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้งเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

(9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(10) เป็นสมาชิกวุฒิสภา

(11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(12) เป็นกรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 295

(14) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

4. บุคคลผู้มีสิทธิไปออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเปลี่ยน

แปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้งและ

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา 103 ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากำหนด

5. บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 106 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

6. ก่อนวันเลือกตั้ง

หน้าที่สำคัญของประชาชนคือ ต้องเลือก ส.ส. และพรรคการเมืองที่คิดว่าจะทำประโยชน์แก่ประเทศชาติโดยรวมให้มากที่สุด การเลือก ส.ส. จะเป็นการเลือกรัฐบาลด้วย

รัฐบาลที่ดีไม่เพียงแต่ต้องซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้น ต้องเป็นรัฐบาล

ที่มีเสถียรภาพมั่นคง ได้รับการยอมรับจากประชาชนและสถาบันต่าง ๆ เป็นรัฐบาลมีคุณภาพที่มีความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีรายได้มีงานทำ นอกจากนี้ในสมัยปัจจุบันต้องมีความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศอีกด้วย ประวัติส่วนตัว ประวัติการทำงาน ผลงานของพรรคการเมืองที่ผ่านมาคงเป็นเครื่องตัดสินใจได้

หลักฐานการไปเลือกตั้งต้องเตรียมให้พร้อม เช่น บัตรประจำตัว ประเภทต่าง ๆ ทะเบียนบ้าน รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ถ้ามีเหตุ สามารถแจ้งขอเพิ่มรายชื่อ หรือถอนรายชื่อของคุณคน แจ้งต่อนายอำเภอ หรือปลัดเทศบาล

การเลือกตั้ง ส.ส. ถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน รัฐธรรมนูญมาตรา 68 บัญญัติว่า

“บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามกฎหมายบัญญัติ”

พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) บัญญัติว่า ถ้าไม่ไปเลือกตั้งแล้ว ไม่แจ้งเหตุ หรือเหตุนั้นไม่ใช่เหตุอันควร จะเสียสิทธิทางการเมือง ดังนี้

1. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ส.ส. , ส.ว. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
3. สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. , ส.ว. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

4. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
5. สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย
6. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น
7. สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคล
8. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหาร

ท้องถิ่น

บุคคลที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ให้มาแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งต่อบุคคลที่แต่งตั้ง โดยคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือทำเป็นหนังสือและมอบหมายให้บุคคลใดไปยื่น หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

เหตุอันจำเป็นที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่

1. มีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้ง เกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตร
2. เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้
3. พิกัดหรือสูงอายุไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
4. เดินทางออกนอกประเทศและไม่ได้แจ้งความประสงค์ขอ

ใช้สิทธิ

5. มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตร
6. เหตุสุดวิสัยอื่นหรือเหตุอื่นที่ กกต. กำหนด

สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถไปเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้ ได้แก่ ผู้ต้องทำหน้าที่เลือกตั้งนอกเขตของตน ทหาร ตำรวจ หรือข้าราชการอื่นที่ปฏิบัติหน้าที่นอกภูมิลำเนา รวมทั้งบุคคลที่ต้องกลับไปเลือกตั้งในท้องถิ่นที่ตนมีชื่อในทะเบียนบ้านได้ไม่น้อยกว่า 90 วัน สามารถไปเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งกลางของแต่ละจังหวัดได้

7. วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เวลา 8.00 น. เป็นเวลาเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เป็นวันสำคัญที่ประชาชนจะมอบอำนาจอธิปไตยให้กับผู้แทน กระบวนการเลือกตั้งจะเริ่มต้นเมื่อผู้ไปเลือกตั้งไปแสดงตัวพร้อมบัตรประชาชนต่อกรรมการเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้งแต่ละคนจะได้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ คือ

1. บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต
2. บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ทั้งสองบัตรจะแตกต่างกันโดยเฉพาะสีของบัตร เมื่อตอนรับบัตรกรรมการจะให้พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวาลงในต้นขั้วบัตรด้วย

แต่ละบัตรเลือกตั้งเราต้องเลือกเพียงหมายเลขเดียวเท่านั้น

บัตรเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจะเลือก 1 หมายเลข หรือเลือกผู้สมัครเพียงคนเดียว โดยให้ทำเครื่องหมาย "กากบาท" ในช่องทำเครื่องหมาย บัตรเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เลือก 1 หมายเลข หรือเลือกเพียงพรรคเดียว

ส่วนผู้ไม่ประสงค์จะเลือกใคร ไม่เลือกแบบใดก็มีช่องให้ทำเครื่องหมาย กากบาท ใน "ช่องไม่ลงคะแนน" เวลา 15.00 น. เป็นเวลาปิดหีบบัตรเลือกตั้ง

8. การนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ที่ผ่านมาการนับคะแนนจะนับที่หน่วยเลือกตั้ง แล้วนำคะแนนมารวมกัน ทำให้เกิดปัญหาการใช้อิทธิพลบีบบังคับ ผู้เป็นหัวคะแนนต้องกระทำทุกวิถีทางให้ผู้คนสนับสนุนบุคคลในหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วยให้ได้ คะแนนเสียงตามเป้าหมาย ซึ่งทำให้เกิดเหตุร้ายบ่อย ๆ

ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดให้แต่ละเขตเลือกตั้งดำเนินการนับคะแนนทุกหน่วยเลือกตั้งรวมกัน และประกาศ

ผลการนับคะแนนโดยเปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้ง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ทุกหน่วยเลือกตั้งต้องนำหีบบัตรมารวมกันให้ครบถ้วน ณ สถานที่นับคะแนนเสียก่อน วิธีการปฏิบัติของคณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งในการนำบัตรเลือกตั้งทั้งหมดมารวมกันและนับบัตรเลือกตั้งรวมกันในสถานที่นับคะแนนนั้น จะต้องกำหนดมาตรการที่จะทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นการนับบัตรเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใดในขณะนับคะแนน

การนับคะแนนจะต้องกระทำไปแล้วเสร็จในรวดเดียว โดยห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงเวลาการนับคะแนน

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรี⁴ ได้ขอใช้สถานที่ของหน่วยราชการ เพื่อนับคะแนนการเลือกตั้งดังนี้

- เขตเลือกตั้งที่ 1 หอประชุมอำเภอเมืองลพบุรี
- เขตเลือกตั้งที่ 2 หอประชุมโรงเรียนโคกตูมวิทยา
- เขตเลือกตั้งที่ 3 หอประชุมโรงเรียนนิยะบุตร
- เขตเลือกตั้งที่ 4 หอประชุมอำเภอโคกสำโรง
- เขตเลือกตั้งที่ 5 หอประชุมโรงเรียนอนุบาลลำน้ำรายณ์

9. การประกาศผลการเลือกตั้ง

เมื่อการนับคะแนนเสร็จสิ้นแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนของเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งจะต้องดำเนินการนับคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองประเภท

⁴สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดลพบุรี คู่มือเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง 5 มิถุนายน 2543 หน้า 17.

9.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ให้ผู้สมัครซึ่งได้รับคะแนนเลือกตั้งมากที่สุดในเขตเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ในกรณีที่มิผู้ได้รับคะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเท่า กันหลายคนให้ใช้วิธีการจับสลาก

ถ้าเขตใดมีผู้สมัครคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จึงจะได้รับเลือกตั้ง แต่ถ้าได้น้อยกว่านั้นจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งในเขตนั้นใหม่

9.2 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

การนับคะแนนผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ มีวิธีคำนวณตามมาตรา 100 ดังนี้

มาตรา 100 บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียง น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มี ผู้ใดในบัญชื่อนั้นได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวม คำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง

วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ อันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ได้รับเลือกตั้งเรียงตามลำดับจากหมายเลขต้นบัญชีลงไปตามจำนวนสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้สำหรับบัญชีรายชื่อนั้น

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการนับคะแนนแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พรรค	จำนวนคะแนนที่ประชาชนเลือกคิดเป็นร้อยละ	จำนวน ส.ส.
พรรค ก.	40	40
พรรค ข.	10	10
พรรค ค.	30	30
พรรค ง.	5	5
พรรค จ.	15	15
รวม	100	100

เมื่อทั้ง 400 เขต ทุกเขตนับคะแนนเรียบร้อยแล้วให้แจ้งผลคะแนนที่นับได้เฉพาะการนับคะแนนแบบบัญชีรายชื่อ ส่งไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อดำเนินการผลรวมทั่วประเทศที่ส่วนกลาง (กรุงเทพฯ)

พรรคการเมืองใดได้รับเลือกมากก็ได้สัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจำนวน 100 คน นั้นมาก ส่วนลำดับหมายเลขบัญชีมีความสำคัญมาก เช่น พรรค ก. ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 40 คน ผู้ที่ได้รับเลือกคือบุคคลที่อยู่ลำดับที่ 1 - 40 ของพรรค ก. นั่นเอง ผู้ใดอยู่เลขที่ท้าย ๆ ก็คงลำบากพอประมาณ

เมื่อรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่รับเลือกจากการเลือกตั้งจำนวน 400 คน แต่ละพรรคการเมืองจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 500 คน จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ (จากตารางที่ 1)

พรรค	จำนวนคะแนนที่ประชาชน เลือกคิดเป็นร้อยละ	จำนวน ส.ส.	รวม
พรรค ก.	200	40	240
พรรค ข.	40	10	50
พรรค ค.	100	30	130
พรรค ง.	20	5	25
พรรค จ.	40	15	55
รวม	400	100	500

ส่วนการได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการเลือกตั้งเป็นผู้ประกาศว่า ผู้สมัครผู้ใดเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจจะยืดเยื้อในบางเขต เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งจะควบคุมการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม อาจจะต้องเลือกหลายรอบแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาก็ได้ เชื่อว่าประชาธิปไตยของไทยจะก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่ การทุจริตใช้อำนาจใช้อิทธิพลก็ยังคงมีอยู่ แต่อาจจะลดน้อยลง ถ้าพวกเราไปเลือกตั้งกันทุกคน

ถึงเวลาแล้วที่คนไทยทุกคนจะต้องไปใช้สิทธิของตนเอง เลือกคนดีเข้าสภา เพื่อตัวเราเอง และเพื่อประเทศไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเรา

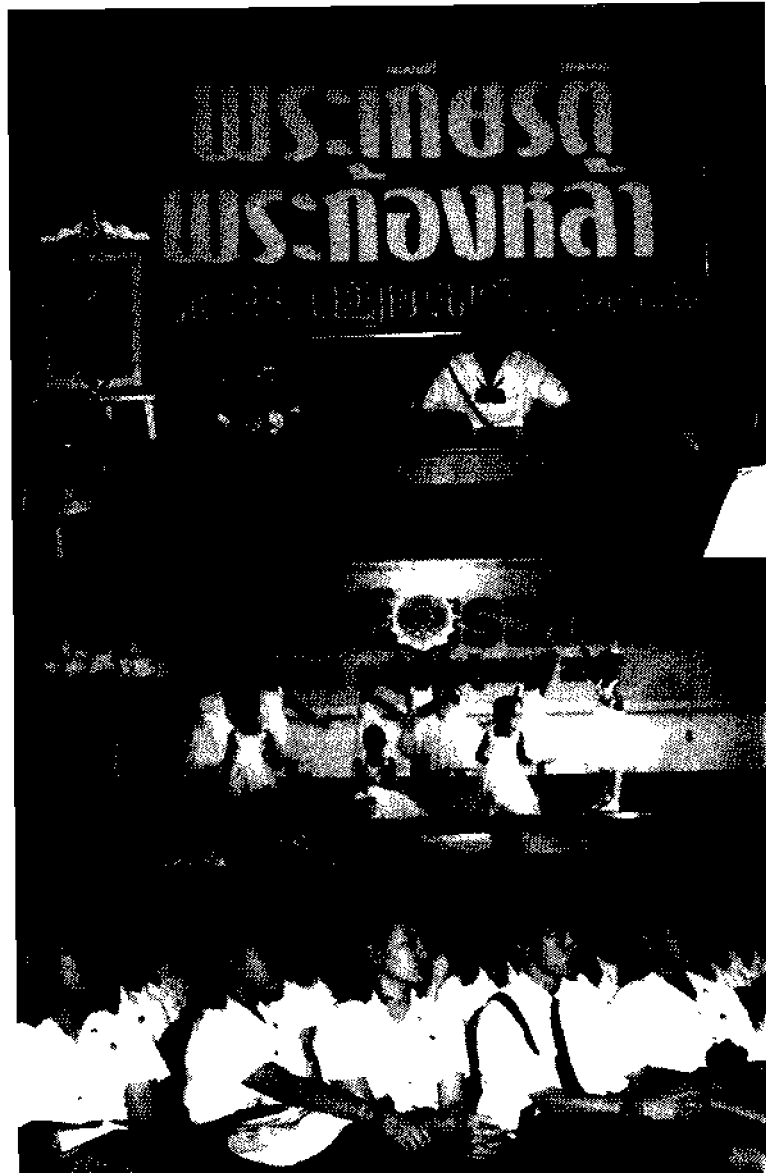
เอกสารอ้างอิง

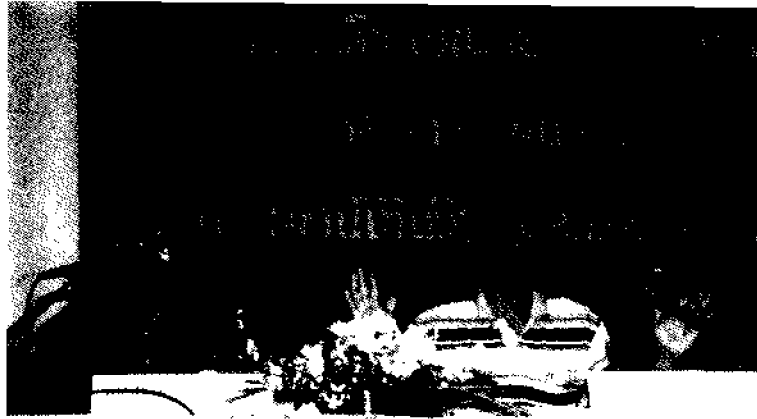
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พุทธศักราช 2541
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรี. คู่มือ
เตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน้าที่คณะ
กรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง. ลพบุรี : 5 มิถุนายน
2543.

กิจกรรมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แนะนำผู้เขียน

- เจริญศรี เจริญวัฒน์** กศ.ม. (ประวัติศาสตร์) อาจารย์สาขาประวัติศาสตร์ มีผลงานเขียนด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลงานเล่มล่าสุดคือ ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลี ญี่ปุ่น
- ทวิศักดิ์ สนั่นเมือง** M.A. ทางประวัติศาสตร์ จากสหรัฐอเมริกา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาประวัติศาสตร์ สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นฐานความคิดด้วยมุมมองที่น่าสนใจ
- ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์** กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาภาษาไทย รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี
- ธีระพงษ์ สุวรรณรุจิ** วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาภูมิศาสตร์ รองผู้อำนวยการสำนักวิจัยและบริการวิชาการ มีความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมและธรณีวิทยา จังหวัดลพบุรี
- ประทีป พุกษากิจ** กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาภาษาไทย รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ ผู้สนใจและมีความสามารถด้านกวีนิพนธ์ สร้างสรรค์งานกวีนิพนธ์อย่างไพเราะ งดงาม
- ประทีป เหมือนนิล** กศ.ม. (ภาษาไทยและวรรณคดีไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาภาษาไทย ประธานโปรแกรมวิชาภาษาไทย (ค.บ.) ผู้เชี่ยวชาญและสนใจวรรณกรรมปัจจุบันเป็นพิเศษ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง

- พีระพงษ์ ศรีเทัญยง** ศศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา) ประธาน
โปรแกรมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ สนใจด้านการเมืองการ
ปกครอง มีบทความวิพากษ์การเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ
เป็นที่ยอมรับ
- เพชรรัตน์ บริสุทธิ์** ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ
ศาสตร์)อาจารย์สาขาบรรณารักษศาสตร์ หัวหน้าส่วนเทคโนโลยีและ
สารสนเทศ สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเทพสตรี
- ภูธร ภูมธณ** อ.ม. (ประวัติศาสตร์) อาจารย์สาขาประวัติ
ศาสตร์ มีผลงานเผยแพร่ทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี
สิ่งแวดล้อม เป็นวิทยากรระดับชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมอย่าง
ต่อเนื่อง
- มีทนา ศุภนคร** กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีอังกฤษ) อาจารย์สาขา
ภาษาอังกฤษ ตัวแทนคณาจารย์ในสภาประจำสถาบัน เป็น
นักคิด นักกิจกรรม นักปฏิบัติที่มากด้วยประสบการณ์ และ
เชี่ยวชาญการสอนภาษาอังกฤษ
- มานิตา ศรีสาคร** ค.ม. (การสอนภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สาขาภาษาไทย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สนใจ ให้ความสำคัญ
สำคัญเรื่องเทคนิคการสอน โดยเฉพาะการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น
มีบทความด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างสม่ำเสมอ
- วันดี เกาคำ** ศศ.ม. (ดนตรีศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาดนตรี
รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เป็นผู้มีพลังสร้างสรรค์งานด้านดนตรีและการให้บริการ ผลงาน
เล่มล่าสุดคือ "การขับร้องเพลงไทย"

- ศิริพร วงษ์จันทร์** M.A (TESL) Ph.D (Reading) อาจารย์สาขาภาษาอังกฤษ ผู้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ ผลงานเล่มล่าสุดคือ *An Evaluation of the Effectiveness of E-mail Dialogue Journal writing in An EFL Writing Class*
- สมทรง กฤตมโนรช** กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาภาษาไทย ประธานโปรแกรมวิชาภาษาไทย (ศค.บ.) สนใจศึกษาค้นคว้าด้านวิชาการและวัฒนธรรมไทย มีบทความวิชาการเสนอทางสื่อมวลชนอย่างแพร่หลาย
- สุภิตรา อนุศาสน์** กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาภาษาไทย คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี สนใจศิลปวัฒนธรรม และวิวัฒนาการด้านภาษาเป็นพิเศษ
- ไสว บุญมา** ศิษย์เก่าวิทยาลัยครูเทพสตรี ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ อดีตเศรษฐกรอาวุโสธนาคารโลก เป็นนักคิด นักอ่าน นักเขียนอิสระ มีผลงานเขียนหลายเล่ม เช่น จดหมายจากบ้านนา จดหมายจากกออชิงตัน และผลงานเล่มล่าสุดคือ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ

